

**Стандарт державної мови
«Українська мова як іноземна.
Рівні загального володіння А1 – С2»**

1. Сфера застосування.

Цей Стандарт застосовують у всіх сферах суспільного життя, визначених у законодавстві.

2. Нормативні покликання.

Підставою для цього Стандарту є такі документи: Конституція України; Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»;

Закон України «Про повну загальну середню освіту»; Закон України «Про освіту»;

Положення про Національну комісію зі стандартів державної мови (постанова Кабінету Міністрів України від 06 листопада 2019 року № 911);

Порядок напрацювання, затвердження, уведення в дію, перегляду стандартів державної мови та внесення змін до них (рішення Національної комісії зі стандартів державної мови від 16 листопада 2023 року № 421, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 04 грудня 2023 року за № 2107/41163);

Програма робіт із напрацювання, затвердження, перегляду стандартів державної мови чи внесення змін до них (рішення Національної комісії зі стандартів державної мови від 14 лютого 2024 року № 34);

Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання д-р пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.;

Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume, Council of Europe Publishing, Strasbourg, 2020. URL: www.coe.int/lang-cefr. – <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>.

3. Загальні пояснення.

Цей Стандарт установлює єдині державні вимоги до рівнів володіння українською мовою як іноземною. У ньому подано перелік комунікативних умінь і навичок до кожного з рівнів (від А1 до С2) за всіма видами мовленнєвої діяльності (слухання, читання, письмо, говоріння), які докладно описано відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.

Цей Стандарт містить сукупність норм і положень, що окреслюють вимоги Української держави до рівня володіння українською тих осіб, для яких українська мова не є рідною (першою).

Опис кожного рівня доповнено трьома каталогами (Каталог А: Перелік комунікативних намірів; Каталог Б: Тематичний каталог; Каталог В: Зміст мовної компетентності). Такий докладний і всебічний перелік компетентностей дає змогу розмежовувати рівні.

Вимоги до кожного рівня володіння українською мовою як іноземною сформульовано як перелік поданих у формі «може / уміє» тверджень, що визначають зміст і обсяг мовних спроможностей та комунікативних компетентностей особи, для якої українська мова не є рідною (першою).

У цьому Стандарті поняття «українська мова як іноземна» охоплює: систематизовану сукупність комунікативних навичок, практичних умінь

і теоретичних знань з української мови, що визначають змогу особи, для якої українська мова не є рідною (першою), задовольняти свої потреби (суспільні, побутові, освітні, бізнесові, соціокультурні) за допомогою української мови;

розділ лінгводидактики, предметом якого є формування методик опису фонетичної, лексичної, граматичної, стилістичної підсистем української мови і вироблення методів, форм та засобів її навчання осіб, для яких вона не є рідною (першою).

Запровадження цього Стандарту дасть міцне підґрунтя для розроблення чітких й узгоджених навчальних програм, видавання нових підручників і словників, відкриття освітніх українськомовних програм та навчальних мовних центрів.

Випрацьовані у цьому Стандарті єдині державні вимоги до рівнів володіння українською мовою як іноземною зможуть послугувати основою для організації та проведення сертифікаційного іспиту з української мови як іноземної.

Цей Стандарт сприятиме:

формуванню і реалізації проєвропейського напрямку української освітньої та мовної політики;

вступу України в Асоціацію укладачів мовних тестів (Association of Language Testers in Europe / ALTE) та співпраці з Європейським центром сучасних мов при Раді Європи;

міжнародному визнанню українських мовних сертифікатів.

4. Рівні володіння українською мовою як іноземною.

Цей Стандарт визначає такі рівні володіння українською мовою як іноземною:

початковий рівень першого ступеня (A1);

початковий рівень другого ступеня (A2);

середній рівень першого ступеня (B1);
середній рівень другого ступеня (B2);
рівень вільного володіння першого ступеня (C1);
рівень вільного володіння другого ступеня (C2).

I. Початковий рівень першого ступеня (A1)

Початковий рівень першого ступеня (A1) засвідчує часткове ознайомлення зі структурою і системою української мови та здатність до дуже короткого і тематично обмеженого спілкування в типових повсякденних ситуаціях.

1. Види мовленнєвої діяльності.

1.1. Слухання.

1.1.1. Загальний перелік умінь:

1.1.1.1. Особа розпізнає:

відомі слова та елементарні фрази, що стосуються її самої, її сім'ї та найближчого оточення;

виражені безпосередньо комунікативні наміри.

1.1.1.2. Особа розуміє:

короткі репліки стислого діалогу, що стосуються основних потреб повсякденного життя;

короткі монологічні висловлювання визначеної тематики (див. Каталог А і Каталог Б), сформульовані літературною мовою.

1.1.1.3. Особа визначає:

тему усного повідомлення (загальне розуміння);

просту інформацію, що міститься в коротких простих висловлюваннях спрощеної структури (детальне розуміння), подану в усній повільній і чіткій формі, у дуже хороших (близьких до ідеальних) умовах, якщо співрозмовник спеціально сповільнює мовлення, повторює деякі слова, інтонаційно виділяє їх у потоці мовлення, наприклад: *Обережно, двері зачиняються. Наступна станція... Прошу вийти з вагона. Вибачте, ми не працюємо. Поїзд зупинено на десять хвилин.*

1.1.2. Типи текстів:

1.1.2.1. Монологічне мовлення:

1.1.2.1.1. Короткі, добре відомі та прості адаптовані тексти у формі монологу:

опис.

1.1.2.1.2. Короткі тексти розмовного стилю:
повідомлення інформаційні та рекламні (див. Каталог А і Каталог Б);
вказівки, наприклад щодо напрямку руху, навчального процесу, вибору
товару: *Ідіть прямо. Треба йти прямо. Ми йдемо прямо; Читайте. Треба
читати. Читаємо; Раджу Вам... Не рекомендую. Краще візьміть це.*

1.1.2.2. Діалогічне мовлення:
прості запитання і відповіді щодо особистих даних:
інформація про себе, адреса, робота, сім'я;
дуже прості вказівки про напрямок руху;
дуже прості вказівки про можливість отримати їжу, воду, першу допомогу
тощо, наприклад: *Будь ласка, дайте воду / чай / каву / сік. Я хочу їсти / пити.
Де їдальня / кафе / ресторан? Мені треба лікаря / ліки / швидку допомогу. Де
поліція / лікарня? Який номер поліції? Швидка допомога – 103.*

1.1.3. Комунікативні ролі¹:

незнайомиць / незнайомиця;
знайомий / знайома;
колега;
друг / подруга;
член сім'ї, родич / родичка;
турист / туристка;
пасажир / пасажирка;
студент / студентка;
клієнт / клієнтка;
пацієнт / пацієнтка;
гість / гостя.

1.2. Читання.

1.2.1. Загальний перелік умінь:

1.2.1.1. Особа розуміє:
інтернаціональні слова та слова з тематичного каталогу для рівня А1,
поодинокі написи, дуже стислі, прості тексти, упізнаючи відомі назви;
прості інформаційні тексти, основну думку коротких простих описів,
особливо якщо вони містять малюнки, що допомагають зрозуміти текст;
короткі, прості письмові інструкції, супроводжувані ілюстраціями;
прості, короткі привітання, зокрема на поштових листівках;
основну інформацію короткого тексту, а також деякі деталі, що мають
семантичне навантаження.

---

¹ Тут і далі звертаємо увагу, що вживання фемінітивів в українській мові є стилістично обмеженим.

1.2.1.2. Особа вміє:

читати текст із настановою на загальне охоплення його змісту;
визначати тему тексту;
знаходити і вибирати потрібну інформацію, наприклад у чеку, на квитку, у меню.

1.2.2. Типи текстів:

окремі написи, що містять певне прохання, наказ: *Не курити! Не палити! Увага!*;

окремі написи і тематичні оголошення: *Відчинено! Зачинено! Розклад руху поїздів*;

короткі, спеціально розроблені тексти й оголошення зазначеної тематики (див. Каталог Б);

фрагменти дуже простих (лексично і структурно) оригінальних текстів, які супроводжують візуальні матеріали, наприклад рекламні плакати, квитки; формуляр з особистими даними, наприклад анкета; листівки, смс-повідомлення, електронні листи.

1.2.3. Комунікативні ролі:

знайомий / знайома;

незнайомец / незнайомка;

колега;

друг / подруга;

член сім'ї, родич / родичка;

турист / туристка;

пасажир / пасажирка;

студент / студентка;

клієнт / клієнтка;

пацієнт / пацієнтка;

гість / гостя.

1.3. Письмо.

1.3.1. Загальний перелік умінь:

1.3.1.1. Особа вміє:

написати власне прізвище та ім'я, а також імена і прізвища знайомих чи відомих людей;

написати адресу проживання, указавши країну, місто, вулицю, номер будинку / корпусу / квартири;

написати інформацію про національність, освіту, вік;

написати чи переписати з друкованого зразка короткі, прості тексти на листівці чи в смс-повідомленні, наприклад привітання зі святом, вітання з місця перебування, побажання, висловлення вдячності: *Вітаю. Бажаю успіху. Щастя. Привіт із Києва. Дякую Вам. Ласкаво просимо;*

заповнити прості формуляри та анкети;

написати текст про себе;

описати своїх друзів, батьків короткими фразами, використовуючи слова переважно в початковій формі: *Це друг. Його звали Луїджі. Він студент. Він італієць. Його волосся чорне. Його очі чорні також. Він високий;*

описати предмети щоденного вжитку, тварину, приміщення, погоду тощо, назвати 1 – 2 характерні риси: *Сорочка нова. Собака чорний. Кімната велика. Сьогодні холодна погода;*

заадресувати конверт;

переписати знайомі слова й короткі фрази, наприклад прості написи (*не курити / не палити*) чи інструкції (*зачинити двері*), назви побутових предметів із цінника чи реклами, вивіски магазинів;

використати апостроф, м'який знак у відомих словах.

1.3.2. Типи текстів:

окремі слова та словосполучення, що є назвами комунікативно важливих понять, наприклад: *Вокзал. Допоможіть! Заповіти таксі;*

коротка інформація про себе, наприклад ім'я, країна походження, професія, вік;

коротка інформація про свою сім'ю, про свій дім, своє місто й рідну країну;

елементарний опис людей, місць, предметів, ознак і дій;

підписи під візуальними матеріалами, наприклад фото людей, місць, зображення предметів повсякденного вжитку;

формуляр з особистими даними, наприклад анкета в готелі.

1.3.3. Комунікативні ролі:

колега;

друг / подруга;

член сім'ї, родич / родичка;

турист / туристка;

пасажир / пасажирка;

студент / студентка;

клієнт / клієнтка;

пацієнт / пацієнтка;

гість / гостя.

1.4. Говоріння.

1.4.1. Загальний перелік умінь:

1.4.1.1. Монологічне мовлення:

1.4.1.1.1. Особа вміє:

коротко висловлюватися відповідно до запропонованої теми (див. Каталог Б), уживаючи окремі, здебільшого завчені слова і вислови та прості граматичні структури, пов'язані з конкретними ситуаціями;

відтворювати прості, здебільшого ізольовані фрази про людей, предмети, погоду чи містя;

називати й описувати людей, містя, предмети, ознаки і дії, зокрема з опорою на зображення, уживаючи поодинокі слова і завчені фрази;

спрощено відтворювати інформацію з елементарних текстів, написаних літературною мовою.

1.4.1.2. Діалогічне мовлення:

1.4.1.2.1. Особа розуміє:

прості висловлювання співрозмовника в межах мінімального переліку мовленнєвих ситуацій (див. Каталог А, Каталог Б), якщо співрозмовник висловлюється повільно, досить чітко, повторює і перефразовує свої висловлювання.

1.4.1.2.2. Особа вміє:

адекватно, відповідно до норм мовленнєвого етикету реагувати на репліки співрозмовника;

брати участь у простому діалозі, виражаючи комунікативні наміри в межах мінімального набору мовленнєвих ситуацій (див. Каталог Б);

вживати стандартні мовні формули привітання, прощання, подяки, вибачення і побажання;

відрекомендувати себе, розповісти про себе, свою сім'ю, хобі, навчання чи роботу (*хто я, хто він / вона? яке моє, його / її ім'я?, яка моя, його / її національність, рідна країна і мова?*), а також про свій дім, своє місто й рідну країну;

відповідати на прості запитання про особу, об'єкт, місце чи ознаку і ставити елементарні запитання;

висловити елементарні прохання: *Дайте, будь ласка. Скажіть, будь ласка.*

1.4.2. Типи текстів:

простий діалог (4 – 6 реплік) у межах мінімального переліку мовленнєвих ситуацій (див. Каталог А, Каталог Б);

коротка і проста розповідь про себе, свою сім'ю, хобі, роботу чи навчання, про свій дім, своє місто й рідну країну;

елементарний опис людей, місць, предметів, ознак і дій.

1.4.3. Комунікативні ролі:

незнайомець / незнайома;

знайомий / знайома;

член сім'ї, родич / родичка;

колега;

друг / подруга;

пасажир / пасажирка;

студент / студентка;

клієнт / клієнтка;

продавець / продавчиня;

пацієнт / пацієнтка;

гість / гостя;

турист / туристка.

2. Каталог А. Перелік комунікативних намірів:

привернути чиюсь увагу, установити контакт: *Вибачте. Можна запитати? Скажіть, будь ласка;*

відрекомендувати себе або інших: *Мене звати Джон. Він називається Емір. Її ім'я Ніколь;*

привітатися: *Добрий ранок / день / вечір. Доброго ранку / дня / вечора;*

попрощатися: *До побачення. Добраніч. Бувай;*

подякувати: *Дякую. Дуже дякую;*

попросити вибачення: *Вибачте. Пробачте мені;*

привітати: *Вітаю;*

побажати: *Бажаю здоров'я, щастя;*

ставити прості запитання: *Хто це? Що це? Яка твоя рідна мова? Де університет? Це книга?;*

відповідати на прості запитання: *Це дівчина. Це стіл. Моя рідна мова – українська. Університет тут;*

просити надати інформацію: *Скажіть, будь ласка... Покажіть, будь ласка;*

підтвердити інформацію / заперечити її: *Так, це книга. Ні, це не зошит, це ручка;*

висловити свої вподобання: *Мені подобається. Мені не подобається. Я люблю. Я не люблю;*

прохання зробити щось: *Дайте, будь ласка;*

заборонити робити щось: *Не курити! Не палити!*;
виразити просторові значення: *тут, там, далеко, близько, на столі*;
виразити часові поняття: *сьогодні, учора, завтра*.

3. Каталог Б. Тематичний каталог.

3.1. Людина:

ім'я і прізвище, адреса, стать, вік, дата і місце народження;
національність, країна і рідна мова;
зовнішність;
найпоширеніші професії і види занять;
сім'я і члени сім'ї, родичі;
статус інших людей з оточення (друг / подруга, колега, сусід / сусідка).

3.2. Дім, помешкання:

тип житла (квартира, приватний будинок);
частини будинку, кімнати в будинку за функційним призначенням;
основні меблі і предмети інтер'єру.

3.3. Місто (заклади, транспорт і місця):

основні освітні заклади (школа, інститут, університет, бібліотека);
основні заклади культури (театр, кінотеатр, музей) і культові споруди
(церква, синагога, мечеть);
громадські заклади (ресторан, кафе, ринок, перукарня, готель, лікарня,
банк, пункт обміну валют, пошта);
громадський транспорт; таксі;
організація міського простору (вулиця, парк, площа, проспект).

3.4. Побут:

типові щоденні заняття;
предмети повсякденного вжитку;
окреслення часу (пори року, місяці, дні тижня, години і хвилини –
телеграфний стиль).

3.5. Діяльність:

робочий день; вихідний день;
обідня перерва; початок і кінець робочого дня.

3.6. Дозвілля, відпочинок:

уподобання (хобі);
види спорту і спортивних споруд (стадіон, спортзал, басейн).

3.7. Подорожі:

вокзал, автовокзал, аеропорт (летовище);
перетин кордону (митний контроль);
основні дії на позначення руху (*іти, їхати* – у базових фразях);
назви частин світу;
туристичні принади (цікаві місця й об'єкти).

3.8. Купівля (закупи):

магазини і ринки;
споживчі товари (овочі, фрукти, м'ясо і молочні продукти, хліб, яйця);
засоби гігієни (мило, шампунь, зубна паста);
основні канцелярські товари;
одиниці ваги й об'єму;
гроші.

3.9. Ресторан, кафе:

страви;
напої;
посуд і столові прибори.

3.10. Здоров'я:

частини тіла;
самопочуття;
хворобливі стани (болить, хворий, травма, висока температура);
аптека.

3.11. Природне середовище:

погода;
деякі рослини (дерево, квітка, кущ);
деякі домашні тварини (кіт, собака);
деякі природні об'єкти (ліс, озеро, річка, гори, море).

3.12. Традиції, звичаї, свята:

державні й релігійні свята;
день народження, весілля;
подарунки.

4. Каталог В. Зміст мовної компетентності.

Особа вміє розпізнавати і використовувати граматично правильні мовні форми для вираження власних намірів у межах тем, зазначених у Каталозі Б.

Знання з граматики української мови мають спорадичний характер, базуються на відтворенні готових комунікативних моделей. Розуміння деяких

мовних особливостей української мови (родові форми слів, відмінювання, дієвідмінювання, часи, погодження форм між собою і т.д.) особа показує під час застосування мови для реалізації комунікативних потреб, зазначених у Каталозі А.

4.1. Фонетика. Графіка. Орфоепія.

4.1.1. Український алфавіт. Друковані та писані літери:

великі і малі літери: *Київ, київський, Олена, олівець, Україна, українець.*

4.1.2. Апостроф: *дев'ять, м'яч, п'ять.*

4.1.3. М'який знак: *Львів, шість.*

4.1.4. Голосні та приголосні звуки:

вимова голосних у наголошеній і ненаголошеній позиціях. Вимова ненаголошених [е], [и]: *с[е^н]стра, в[е^н]черя, в[и^є]делка, з[и^є]ма;*

тверді та м'які приголосні: *лист – ліс, Рим – Рівне, палац – палець.*

Твердість приголосних перед [е]: *неділя, тема, колега;*

дзвінкі та глухі приголосні: *голодний – холодний, діло – тіло;*

звуки [дж], [дз]: *джинси, дзеркало.*

4.1.5. Наголос.

4.1.6. Склад. Перенос слів.

4.1.7. Засоби милозвучності української мови:

уживання прийменників **у, в**: *був у Львові, жила в Києві;*

уживання сполучників **і, й**: *будинок і кімната, кімната й аудиторія;*

уживання прийменника **з** і його варіантів **із, зі**: *з Алжиру, він із Сирії, зі школи.*

4.1.8. Інтонація (розповідна, питальна, оклична).

4.2. Морфологія.

4.2.1. Утворення та вживання деяких відмінкових форм іменних частин мови в однині та множині:

4.2.1.1. Іменник:

загальні родові значення іменників в однині: чоловічий рід, жіночий рід, середній рід: *чоловік, жінка, місто;*

утворення форм множини в називному відмінку: закінчення **-и, -і (ї)**: *інститут – інститути, лікар – лікарі, музей – музеї*;

чергування голосних звуків у формах однини / множини: *рік – роки, ніж – ножі, палець – пальці, будинок – будинки, річ – речі*;

форми знахідного та місцевого відмінків іменників чоловічого роду з основою на твердий приголосний: *син (сина, на синові), стіл (стіл, на столі), тато (тата, на татові), парк (парк, у парку)*;

форми знахідного та місцевого відмінків іменників чоловічого роду з основою на м'який приголосний: *учитель (учителя, на учителеві / учителю / учителі), Василь (Василя, на Василеві / Василю / Василі), готель (готель, у готелі), край (край, на краю / у краї)*;

форми знахідного та місцевого відмінків іменників жіночого роду з основою на твердий приголосний (закінчення **-а**): *мама (мату, на мамі), сестра (сестру, на сестрі), Оксана (Оксану, на Оксані), Україна (Україну, в Україні), Європа (Європу, у Європі)*;

форми знахідного та місцевого відмінків іменників жіночого роду з основою на м'який приголосний: *бабуся (бабусю, на бабусі), доня (доню, на доні), Галя (Галю, на Галі)*;

форми знахідного та місцевого відмінків іменників жіночого роду з основою на м'який приголосний: *лінія (лінію, на лінії), мрія (мрію, у мрії), Іспанія (Іспанію, в Іспанії), Надія (Надія, на Надії)*;

форми знахідного та місцевого відмінків іменників середнього роду із закінченнями **-о, -е**: *місто (місто, у місті), морозиво (морозиво, у морозиві), місце (місце, на місці), серце (серце, на / у серці)*;

уживання форм кличного відмінка: *Остасе, Олено, Надіє, Галю*.

4.2.1.2. Прикметник:

форми називного відмінка однини прикметників чоловічого, жіночого, середнього роду;

узгодження прикметників з іменниками в роді й числі: *іноземний студент, домашній одяг; зелена сумка, літня погода; велике вікно, останнє запитання; іноземні студенти, зелені сумки, великі вікна, останні запитання*;

форми знахідного та місцевого відмінків прикметників чоловічого роду із закінченням **-ий**: *великий, зелений, іноземний*;

форми знахідного та місцевого відмінків прикметників жіночого роду із закінченням **-а**: *велика, зелена, іноземна*;

форми знахідного та місцевого відмінків прикметників середнього роду із закінченням **-е**: *велике, зелене, іноземне*;

форми знахідного та місцевого відмінків прикметників чоловічого роду із закінченням **-ій**: *літній, домашній*;

форми знахідного та місцевого відмінків прикметників жіночого роду із закінченням **-я**: *літня, домашня*;

форми знахідного та місцевого відмінків прикметників середнього роду із закінченням *-є*: *літнє, домашнє*.

4.2.1.3. Числівник:

уживання родових форм порядкових числівників із закінченнями *-ий, -а, -е*: *перший, першого..., перша, першої..., перше, першого...; другий, друга, друге...*

4.2.1.4. Займенник:

уживання відмінкових форм особових займенників: *я (мене, мені), ти (тебе, тобі), ми (нас, нам), ви (вас, вам)*.

4.2.2. Утворення та вживання родових і числових форм деяких займенників і порядкових числівників:

утворення родових форм присвійних займенників: *мій, моя, моє; твій, твоя, твоє; наш, наша, наше; ваш, ваша, ваше, їхній, їхня, їхнє;*

утворення родових форм вказівних займенників: *той, та, те; цей, ця, це;*

утворення родових форм порядкових числівників: *перший, перша, перше; третій, третя, третє;*

утворення форм множини присвійних і вказівних займенників: *мої, твої, наші, ваші, їхні, ті, ці*.

4.2.3. Уживання деяких відмінкових форм іменників і прикметників в однині та множині, особових займенників:

4.2.3.1. Називний відмінок:

суб'єкт активної дії: *Іноземний студент читає текст;*

особа чи предмет: *Це Ірина. Це новий телевізор;*

ідентифікація особи чи предмета: *Мене звали Остап. Ось там вхід. Це підручник.*

4.2.3.2. Знахідний відмінок:

без прийменника:

об'єкт дії: *Віра читає цікаву книжку;*

із прийменниками:

в, у, на: указівка на кінцевий пункт руху або переміщення: *Степан заходить у кімнату. Я кладу книжку на твій стіл;*

у (в): позначення часу дії (дні тижня): *До зустрічі в понеділок. У середу, мабуть, буде сонячна погода. У суботу офіс не працює;*

про: з дієсловами *думати, мріяти*: *Думати про відпочинок. Мріяти про вечірку.*

4.2.3.3. Місцевий відмінок:

у, в, на: позначення місця: *Спортивний костюм у великій сумці. Студент працює в новій лабораторії. Гроші лежать на столі;*

у, в: позначення моменту часу (коли?) в поєднанні зі словами – назвами місяців: *Марія народилася у травні. Заняття на курсах розпочинаються у вересні.*

4.2.3.4. Кличний відмінок:

адресат мовлення – потенційний суб'єкт дії: *Пане / пані, скажіть, будь ласка, котра година? Дівчино, напишіть на бланку свою адресу?*

4.2.4. Особові форми дієслова (дієвідмінювання):

4.2.4.1. Дійсний спосіб:

дієвідмінювання дієслів у теперішньому часі, наприклад: *читати (читаю, читаєш, читає, читаємо, читаєте, читають), працювати (працюю, працюєш, працює, працюємо, працюєте, працюють), могли (можу, можеш, може, можемо, можете, можуть), іти (іду, ідеш, іде, ідемо, ідете, ідуть), їхати (їду, їдеш, їде, їдемо, їдете, їдуть), сидіти (сидиш, сидить, сидимо, сидите, сидять), дивитися (дивлюся, дивишся, дивиться, дивимося, дивитесь, дивляться);*

дієвідмінювання дієслова **бути** в майбутньому часі: *буду, будеш, буде, будемо, будете, будуть;*

утворення форм минулого часу дієслова: *читав, читала, читало, читали; сміявся, сміялася, сміялося, сміялися; був, була, було, були;*

утворення складеної форми майбутнього часу дієслів недоконаного виду: *буду читати, будеш сидіти, буде сміятися, будемо гуляти, будете працювати, будуть відпочивати;*

утворення форми майбутнього часу деяких дієслів доконаного виду: *зможу, скажете, прочитають.*

4.2.4.2. Наказовий спосіб:

форми 2-ї особи однини і множини наказового способу деяких дієслів, наприклад: *читати (читай, читайте), прочитати (прочитай, прочитайте), сказати (скажи, скажіть), дати (дай, дайте), писати (пиши, пишіть), написати (напиши, напишіть), сідати (сідай, сідайте), сидіти (сиди, сидіть).*

4.3. Синтаксис.

4.3.1. Просте речення:

розповідне речення: *Ми були у Львові. Це дуже цікава екскурсія. Студенти вивчають українську мову. У січні заняття буде проводити Ігор Петрович;*

питальне речення: **Чи** студент відповідає? **Чи** це наш автобус?;
 питальне речення зі спеціальними словами *де, звідки, куди, що, хто*: **Де** ви були вчора? **Хто** вам це сказав? **Що** тобі купити? **Куди** ви йдете?;
 спонукальне речення для вираження прохання: **Дайте**, будь ласка, два квитки. Скажіть, будь ласка, чому Ви запізнилися;
 стверджувальні й заперечні речення: Він чекає. Він не чекає. Чекайте на нас! **Не чекайте** на нас!

4.3.2. Складне речення:

складні (складносурядні) речення зі сполучниками *і (й), але*: Ми сіли в кафе за столик, **і** офіціант приніс меню. Олена зателефонувала Вікторові, **але** він не відповів;

складні (складнопідрядні) речення з підрядною частиною причини (сполучники *тому що, бо*): Віктор не може говорити, **тому що** він хворий. Ми не гуляємо, **бо** холодно.

II. Початковий рівень другого ступеня (A2)

Початковий рівень другого ступеня (A2) засвідчує загальне ознайомлення зі структурою та системою української мови і здатність до *короткого* спілкування в межах *тем за вибором* зі сфер повсякденного життя й особистих зацікавлень.

1. Види мовленнєвої діяльності.

1.1. Слухання.

1.1.1. Загальний перелік умінь:

1.1.1.1. Особа визначає:

тему повідомлення (глобальне розуміння), у якому безпосередньо виражено комунікативні наміри (див. Каталог А).

1.1.1.2. Особа розуміє:

фрази та найуживанішу лексику зі сфер особистого життя і побуту, наприклад повідомлення про особу, сім'ю, місце проживання, роботу, купівлю тощо;

фрагменти з коротких, чітких, простих повідомлень та оголошень, що стосуються повсякденних умов перебування в Україні, зокрема оголошення на залізничному чи автобусному вокзалі, в аеропорту, у магазинах, у ресторанах, офіційні повідомлення в публічних місцях;

окремі вислови, короткі репліки в діалозі і не дуже довгі (30 – 50 слів) монологічні висловлювання на визначену тематику (див. Каталог Б), сформульовані літературною мовою.

1.1.1.2. Особа вміє виділити в потоці мовлення:

прості відомості, які містяться в короткому усному висловлюванні чіткої структури (детальне розуміння), поданому в повільному темпі, у хороших (близьких до ідеальних) умовах зі збереженням стандартної вимови та інтонації.

1.1.2. Типи текстів:

1.1.2.1. Монологічне мовлення:

короткі тексти розмовного стилю мови:

вислови з повсякденного життя (див. Каталог А і Каталог Б);

прості описи;

висловлення уподобання, порівняння, пов'язані зі щоденними подіями, із навчанням та освітніми потребами;

вказівки, як дістатися з одного місця в інше;
 особисті повідомлення та повідомлення на автовідповідачі, зокрема про
 запрошення, про місце зустрічі, зміну часу зустрічі чи її скасування;
 новини, події, факти;
 невеликі публіцистичні тексти:
 громадські оголошення на залізничній станції, в аеропорту, у метро, у
 магазині тощо;
 прості за будовою інструкції і правила;
 фрагменти радіо- чи телевізійних програм, зокрема прогноз погоди,
 рекламні ролики, запрошення, участь у шоу, кулінарне шоу;
 фрагменти кіно-, теле- або мультфільмів;
 інформація про спорт (коментарі у прямому ефірі);
 прості інтерв'ю, опитування.

1.1.2.2. Діалогічне мовлення:

прості і короткі діалоги з повсякденного життя (див. Каталог А);
 нескладне обговорення в повсякденних ситуаціях на відомі теми.

1.1.3. Комунікативні ролі:

незнайомець / незнайомка,
 знайомий / знайома;
 колега;
 друг / подруга;
 член сім'ї;
 турист / туристка;
 пасажир / пасажирка;
 студент / студентка;
 клієнт / клієнтка;
 пацієнт / пацієнтка;
 гість / гостя;
 співрозмовник / співрозмовниця;
 замовник / замовниця.

1.2. Читання.

1.2.1. Загальний перелік умінь:

1.2.1.1. Особа розуміє:

деякі написи у громадських місцях, наприклад на вулицях, у ресторанах,
 на залізничних станціях та на робочих місцях);
 фрагменти описових та оповідних текстів науково-популярного чи
 загальноосвітнього змісту, що містять найуживаніші та інтернаціональні слова;

дуже короткі прості тексти на побутові теми, що містять слова відповідно до списку тем і комунікативних намірів (див. Каталог А і Каталог Б);
короткі прості приватні листи і факси;
прості інструкції.

1.2.1.2. Особа визначає:
основну тему тексту;
комунікативну мету тексту (загальне розуміння).

1.2.1.3. Особа знаходить:
спеціальну інформацію у простих повсякденних матеріалах, таких як:
реклама, брошури, меню та розклад (вибіркове розуміння);
певні деталі у простих повсякденних матеріалах (детальне розуміння).

1.2.1.4. Особа вміє застосовувати стратегії, які полегшують розуміння текстів, наприклад оглядове читання, пошукове читання і пристосовувати швидкість читання до поставлених перед ним / нею завдань.

1.2.2. Типи текстів:

вивіски у громадських місцях, що містять певне прохання, наказ: *Зупинка заборонена! У нас не сміять!*;

окремі написи й оголошення в межах певної теми, наприклад: *Лікар приймає від 15-ї до 18-ї години. Музей не працює;*

короткі, спеціально розроблені тексти й оголошення визначеної тематики (див. Каталог Б);

фрагменти дуже простих (лексично і структурно) оригінальних текстів;
короткі газетні та журнальні статті з описом подій;

рекламні тексти;

меню і рецепти;

розклад руху транспорту;

нескладні інструкції, супроводжувані малюнками і піктограмами;

формуляр з особистими даними, наприклад, для поселення в готелі;

довідка;

листівки, короткі приватні листи;

електронні листи, факси, смс-повідомлення;

брошури і проспекти.

1.2.3. Комунікативні ролі:

незнайомиць / незнайомиць;

знайомий / знайома;

колега;

друг / подруга;

член сім'ї;

турист / туристка;
 пасажир / пасажирка;
 студент / студентка;
 клієнт / клієнтка;
 пацієнт / пацієнтка;
 працівник / працівниця;
 покупець;
 орендар.

1.3. Письмо.

1.3.1. Загальний перелік умінь:

1.3.1.1. Особа вміє:

у писемній формі висловити прохання про щось, пов'язане зі сферою безпосередніх потреб, використовуючи слова *прошу, будь ласка, дякую*;

описати простими фразами свою зовнішність, свій гардероб, назвати додаткові параметри (колір, розмір, стиль, призначення);

описати простими фразами зовнішність і вподобання своїх батьків, рідних, друзів: *Це мій друг. Його звали Луїджі. Він іноземний студент. Він приїхав з Італії. Він вивчає українську мову у Львівському університеті. Його волосся чорне. Його очі також чорні. Він веселий. Він любить читати і грати у футбол*;

описувати предмет, особу, події, явища, об'єкти;

скласти із простих речень коротке лінійне повідомлення про сім'ю, житлові умови, освітній рівень, теперішнє або попереднє місце роботи;

писати прості, короткі біографії та прості характеристики (власну та інших людей) обсягом 10 – 15 фраз;

писати простими фразами і реченнями про себе та інших (реальних чи уявних) людей, де вони живуть і що вони роблять;

писати записки / повідомлення, пов'язані з нагальними потребами, привітання, запрошення, оголошення;

писати простий приватний лист, наприклад, щоб висловити вдячність комусь за щось чи повідомити у формі розповіді / опису свої враження і думки про осіб, факти, події, учасником чи свідком яких був;

підтримувати писемне спілкування з другом у формі листування, зокрема через електронну пошту, смс-повідомлення, соціальні мережі;

у формі коротких, простих, іноді непослідовних фраз (або дискретних нотаток) на письмі передавати інформацію про зміст почутого, прочитаного, побаченого;

обмінюватися короткою інформацією у простих щоденних ситуаціях, уживаючи на письмі елементарні граматичні структури із завченими фразами, сполуками з кількох слів та стійкими виразами;

конструювати і записувати короткий текст (до 50 слів) відповідно до комунікативної мети (див. Каталог А і Каталог Б).

1.3.2. Типи текстів:

короткі повідомлення, записки з важливою інформацією, наприклад: *Купи молоко. О 18:00 – зустріч у кафе. Оленка. Пішов до бібліотеки. Завтра приїде мама;*

коротка інформація про себе (ім'я, країна походження, професія, вік);
коротка інформація про свою сім'ю, свій дім, своє місто й рідну країну;
опис людей, місць, предметів, ознак і дій;
підписи під візуальними матеріалами, наприклад під фото людей, місць, зображеннями предметів повсякденного вжитку;
вітання зі святом і побажання на листівках;
короткі листи та смс-повідомлення;
формуляр з особистими даними, наприклад анкета в готелі;
запис у книзі відвідувачів.

1.3.3. Комунікативні ролі:

колега;
друг / подруга;
член сім'ї;
турист / туристка;
пасажир / пасажирка;
студент / студентка;
клієнт / клієнтка;
пацієнт / пацієнтка;
гість / гостя;
замовник / замовниця;
працівник / працівниця.

1.4. Говоріння.

1.4.1. Загальний перелік умінь:

1.4.1.1. Монологічне мовлення:

1.4.1.1.1. Особа вміє:
розповідати про свої зацікавлення, досвід і плани, уживаючи ізольовані фрази і часто вживані вислови;
робити коротке, підготовлене, елементарне висловлювання на відому тему (див. Каталог Б);
усно описувати людей, місця, предмети, ознаки і дії;

усно описувати навчання чи роботу, розпорядок дня, смаки та вподобання короткими простими фразами на зразок списку;
 створювати розповідь як просту послідовність подій;
 коротко висловлювати власну думку про певну тему, елементарно її обґрунтовуючи.

1.4.1.2. Діалогічне мовлення:

1.4.1.2.1. Особа вміє:

установити контакт: привітатися і попрощатися, познайомитися, подякувати;

підтримувати контакт: запрошувати, пропонувати; просити вибачення; правильно реагувати на прості репліки співрозмовника за умови, що співрозмовник готовий повторити чи переформулювати своє висловлювання;

брати участь у діалозі, виражати комунікативні наміри в межах мінімального набору мовленнєвих ситуацій (див. Каталог А), у яких потрібно обмінятися інформацією на відомі та звичні теми (див. Каталог Б);

ставити запитання і відповідати на них, обмінюватися думками й інформацією на відомі теми в повсякденних ситуаціях із передбачуваним змістом (див. Каталог Б);

вступати в діалог й отримувати послуги в магазині, банку, лікарні, на пошті, у громадському транспорті;

замовити послугу в ресторані, готелі, квитковій касі, таксі та скасувати замовлену послугу;

надавати й отримувати інформацію про кількість, розміри, ціни та уточнити потрібну інформацію;

давати й отримувати вказівки щодо напрямку руху (маршруту); застосовуючи клішовані вислови, попросити співрозмовника повторити слово чи фразу, коли чогось не розуміє;

підшуковуючи прості мовні засоби, висловити, що йому / їй подобається чи не подобається, як себе відчуває;

проводити просту телефонну розмову.

1.4.2. Типи текстів:

простий діалог (8 – 10 реплік) у межах мінімального переліку мовленнєвих ситуацій (див. Каталог А, Каталог Б);

коротка і проста розповідь про себе, свою сім'ю, хобі, роботу чи навчання; про свій дім, своє місто й рідну країну; про свої зацікавлення, смаки і вподобання, розпорядок дня, досвід і плани;

елементарний опис людей, місць, предметів;

усна інструкція щодо рецепту приготування страви, маршруту додому чи готелю;

відтворення історії як короткої послідовності простих фраз на зразок списку;
коротке і просте аргументоване повідомлення на відому та звичну тему (див. Каталог Б).

1.4.3. Комунікативні ролі:

незнайомиць / незнайомиця,
знайомий / знайома;
колега;
друг / подруга;
член сім'ї;
гість / гостя;
турист / туристка;
студент / студентка;
викладач / викладачка;
клієнт / клієнтка;
пасажир / пасажирка;
пацієнт / пацієнтка;
працівник / працівниця;
покупець;
орендар.

2. Каталог А. Перелік комунікативних намірів:

привернути чиюсь увагу, установити контакт: *Вибачте! Перепрошую, пане / пані;*
відрекомендувати себе або інших: *Дозвольте відрекомендувати(ся). Будьмо знайомі;*
привітатися: *Добрий ранок / день / вечір. Доброго ранку / дня / вечора;*
попрощатися: *До побачення. Бувай! До зустрічі! До завтра! До понеділка;*
подякувати: *Дякую. Спасибі;*
попросити вибачення, перепросити: *Вибачте. Пробачте мені. Перепрошую;*
привітати: *Вітаю з днем народження! З Різдвом! Із Великоднем! З Новим роком;*
побажати: *Бажаю здоров'я, щастя;*
ставити прості запитання для уточнення інформації: *Це студент? Який це студент? Яка твоя рідна мова? Де університет?;*
відповідати на прості запитання: *Це моя подруга. Моя рідна мова – українська. Університет біля парку. Розмовляю українською мовою;*
просити надати інформацію: *Скажіть, будь ласка. Покажіть, будь ласка;*
підтвердити інформацію / заперечити її: *Так, це книга. Ні, це не зошит, це ручка;*

висловити свої вподобання: *Мені подобається... Мені не подобається...*
Я люблю... Я не люблю;
 прохання робити щось: *Напишіть текст. Прочитайте, будь ласка, правило;*
 заборона робити щось / заклик не робити чогось: *Не курити! Не палити!;*
 виражати впевненість / невпевненість: *Я впевнений (-а) / не впевнений (-а). Я сумніваюся. Це очевидно. Звичайно, я знаю. Мабуть, це наш автобус;*
 висловлювати можливість / неможливість: *Можливо. Це може бути;*
 запрошувати: *Запрошую на концерт / виставку / до театру. Пропоную піти на каву / чай;*
 ідентифікувати певні предмети: *Це моя зелена ручка. Це викладач Київського університету;*
 давати прості визначення: *Лікар лікує людей;*
 виражати надію: *Я сподіваюся, що ми переможемо;*
 виразити належність: *Це мій брат. Це її сумка. Це книга мого брата;*
 виразити просторові значення: *біля, перед, під, над;*
 виразити часові поняття: *давно / недавно, швидко, повільно, позавчора, післязавтра;*
 вираження причиново-наслідкових значень: *Я не буду читати текст, бо вже прочитав його. Я не прийшов, тому що був хворий.*

3. Каталог Б. Тематичний каталог.

3.1. Людина:

ім'я і прізвище, адреса, стать, вік, дата і місце народження;
 національність, країна і рідна мова;
 зовнішність, одяг;
 основні риси характеру;
 сім'я і члени сім'ї;
 статус інших людей з оточення (сусід / сусідка, декан та ін.);
 контакти з іншими людьми (зустріч, листування).

3.2. Дім, помешкання:

тип житла: квартира, приватний будинок;
 частини будинку і назви приміщень;
 меблі і предмети інтер'єру;
 резервування кімнати в готелі;
 винаймання квартири або будинку.

3.3. Щоденне життя, побут:

типові щоденні заняття;
 предмети повсякденного вжитку;
 окреслення часу: пори року, місяці, дні тижня, години і хвилини.

3.4. Дозвілля, відпочинок:

способи проведення вільного часу;

хобі та зацікавлення;

види спорту, спортивних споруд і спортивне спорядження;

преса, радіо, телебачення, інтернет, соціальні мережі.

3.5. Середовище перебування (місто чи село):

громадський транспорт;

туристичні принади (цікаві місця й культурні пам'ятки);

напрямок руху (прямо, ліворуч, праворуч).

3.6. Подорожі:

вокзал, автовокзал, аеропорт (летовище);

основні дії на позначення руху: *іти* – *ходити*, *їхати* – *їздити*, *летіти* – *літати*;

частини світу.

3.7. Навчання:

основні канцелярські товари;

дії, пов'язані зі здобуттям знань (вчити, вивчати, вчитися);

навчальні дисципліни.

3.8. Робота:

найпоширеніші професії і види занять;

місця роботи;

час роботи, вихідні;

заробітна плата.

3.9. Купівля (закупи):

магазини і ринки;

споживчі товари (овочі, фрукти, м'ясо, молочні продукти, хліб, яйця);

засоби гігієни (мило, шампунь, зубна паста);

одиниці ваги й об'єму;

гроші.

3.10. Їжа і напої:

страви;

напої;

посуд і столові прибори;

заклади харчування;

способи приготування їжі.

3.11. Послуги:

банк;
пошта;
бібліотека;
спортзал, басейн;
таксі.

3.12. Здоров'я й особиста гігієна:

частини тіла;
особиста гігієна;
самопочуття;
хвороби й нездужання;
візит до лікаря;
аптека.

3.13. Природне середовище:

погода;
деякі види рослин;
деякі види свійських тварин;
природні об'єкти: ліс, озеро, річка, гори, море.

3.14. Традиції, звичаї, свята:

державні й релігійні свята;
день народження, весілля;
побажання і подарунки.

4. Каталог В. Зміст мовної компетентності.

Особа вміє розпізнавати і використовувати граматично правильні мовні форми для вираження власних намірів у межах комунікативних потреб, зазначених у тематичному каталозі рівня А2. Обсяг граматичних умінь рівня А2 охоплює усі аспекти, що перелічені на рівні А1, але з розширенням лексичного матеріалу, зростанням діапазону синтаксичних структур та ситуацій комунікації.

4.1. Фонетика. Орфоепія.

4.1.1. Голосні та приголосні звуки:

чергування голосних [i] – [o], [i] – [e]: *ніс – носа, річ – речі*;
чергування приголосних [к] – [ц'], [х] – [ц'], [г] – [з']: *рука – у руці, жінка – жінці, поверх – на поверсі, нога – на нозі*;

чергування приголосних [д] – [дж], [с] – [ш]: *ходити – ходжу, сидіти – сиджу, носити – ношу.*

4.1.2. Наголос:

подвійний: *по́милка – поми́лка; за́вжди – завжди́;*

для розрізнення слів: *замо́к (Не можу відімкнути замо́к) – за́мок (Їду на екскурсію до за́мку);*

для розрізнення форм: *ру́ки (називний відмінок множини: мої ру́ки) – руки́ (родовий відмінок однини: моєї руки́).*

4.1.3. Засоби милозвучності української мови:

уживання прийменників **у, в**: *жив у Варшаві, була в Україні;*

уживання сполучників **і, й**: *Нью-Йорк і Київ, Полтава й Одеса;*

уживання прийменника **з** і його варіантів **зі, із**: *з аудиторії, зі студії, із Сингапуру.*

4.1.4. Інтенація (розповідна, питальна, оклична).

4.2. Морфологія.

4.2.1. Утворення та вживання відмінкових форм іменних частин мови в однині та множині:

4.2.1.1. Іменник:

іменники чоловічого роду з основою на твердий приголосний: *батько, магазин, ринок, студент, сусід, чоловік, Львів, Миргород, Мирон;*

іменники чоловічого роду з основою на м'який приголосний: *водій, дідусь, коваль, музей, Андрій, Олесь;*

іменники чоловічого роду м'якої групи на **-ар**: *аптекарь, лікар, секретар;*

іменники чоловічого роду мішаної групи на **-ж, -ч, -щ, -ш**: *вантаж, викладач, дощ, товариш;*

іменники жіночого роду з основою на твердий приголосний (закінчення **-а**): *газета, донька, кімната, Ганна, Олена;*

іменники жіночого роду з основою на м'який приголосний: *бабуся, доля, доня, Оля, Маруся.*

іменники жіночого роду на **-ія**: *авдиторія, компанія, Вікторія, Італія, Марія;*

іменники середнього роду із закінченням **-о**: *вікно, вухо, залізо, око;*

іменники середнього роду із закінченням **-е**: *місце, поле, серце;*

іменники середнього роду із закінченням **-а** (графічно **-я**): *життя, здоров'я, обличчя.*

4.2.1.2. Прикметник:

прикметники чоловічого роду із закінченням **-ий**: *високий, дешевий, український*;

прикметники жіночого роду із закінченням **-а**: *висока, дешева, українська*;

прикметники середнього роду із закінченням **-е**: *високе, дешеве, українське*;

прикметники чоловічого роду із закінченням **-ій**: *домашній, осінній, синій*;

прикметники жіночого роду із закінченням **-я**: *домашня, осіння, синя*;

прикметники середнього роду із закінченням **-є**: *домашнє, осіннє, синє*;

прикметники у формі множини: *високі, дешеві, домашні, осінні, сині, українські*.

4.2.1.3. Числівник:

родові форми порядкових числівників із закінченнями **-ий, -а, -е**: *десятий, десятого, десята, десятої, десяте, десятого*;

родові форми порядкових числівників із закінченнями **-ій, -я, -є**: *третій, третього, третя, третьої, третє, третього*;

родові форми кількісного числівника **один**: *один, одного, одному, одним, на одному (однім); одна, одної, одній*.

4.2.1.4. Займенник:

особові займенники: *я (мене, мені, мною...), ти (тебе, тобі, тобою...), він, воно (його, йому, ним...), вона (її, їй, нею...), ми (нас, нам, нами...), ви (вас, вам, вами...), вони (їх, їм, ними...)*;

присвійні займенники чоловічого і середнього роду: *мій, моє (мого, моєму, моїм...), твій, твоє (твого, твоєму, твоїм...), наш, наше (нашого, нашому, нашим...), ваш, ваше (вашого, вашому, вашим...), їхній, їхнє (їхнього, їхньому, їхнім...)*;

присвійні займенники жіночого роду: *моя (моєї, моїй, моєю...), твоя (твоєї, твоїй, твоєю...), наша (нашої, нашій, нашою...), ваша (вашої, вашій, вашою...), їхня (їхньої, їхній, їхньою...)*.

4.2.2. Уживання відмінкових форм іменників в однині та множині:

4.2.2.1. Називний відмінок:

суб'єкт активної дії: *Директор підписав наказ. Лікар оглядає пацієнта*;
ідентифікація особи чи предмета: *Його звали Петро Мар'янович. Це місто називається Львів*;

об'єкт зацікавлення: *Мені подобається Ігор. Студентам сподобалася екскурсія*.

4.2.2.2. Родовий відмінок:

4.2.2.2.1. Без прийменника:

час і дата дії, події, явища: *Наступної середи буде цікава екскурсія. Я народився десятого березня. Екскурсія буде вісімнадцятого жовтня;*
 об'єкт дії під час заперечення: *Не вивчив вірша. Не побачив друзів;*
 позначення кількості та міри в поєднанні з кількісними числівниками: *Ми маємо вісімдесят гривень. Потрібно їсти багато фруктів.*

4.2.2.2.2. Із прийменниками:

з, із, зі: вихідний пункт руху – звідки?: *Вони приїхали з Об'єднаних Арабських Еміратів;*
з, із, зі: відношення до матеріалу: *Скуштуйте салат із крабів. Компот зі свіжих фруктів;*
з, із, зі: початок дії: *Вона працює з дев'ятої години;*
до: кінцевий пункт руху: *Треба дістатися до готелю;*
для: призначення предмета, мета діяльності: *Заняття спортом корисні для здоров'я;*
біля, навпроти: місце: *Автобус зупиняється біля театру. Навпроти університету є парк.*

4.2.2.3. Давальний відмінок:

особа або предмет, для яких (на користь чи на шкоду) відбувається дія: *Подарувати книжку студентові. Повідомити групі про зміни в розкладі;*
 суб'єкт кількісної вікової ознаки: *Дідусеві вісімдесят років. Києву понад півтори тисячі років.*

4.2.2.4. Знахідний відмінок:

4.2.2.4.1. Без прийменника:

прямий об'єкт дії: *Віра читає роман. Туристи перекладають слова.*

4.2.2.4.2. Із прийменниками:

в, у, на: кінцевий пункт руху суб'єкта: *Діти їдуть в Одесу. Ми зайшли в кімнату. Туристи піднялися на гору;*
у (в): початок дії: *У четвер починає роботу книжковий форум;*
про: для вираження об'єктних відношень: *Думати про майбутнє.*

4.2.2.5. Орудний відмінок:

4.2.2.5.1. Без прийменника:

характеристика особи за професією чи статусом: *Олег буде програмістом. Микола хоче стати викладачем. Він працював менеджером. Вона мріє стати громадянкою України;*
 знаряддя і засіб дії: *Студент пише новою ручкою. Діти люблять малювати олівцями;*

об'єкт дії і стану: *Іван Петрович керує кафедрою. Ми захоплюємося сучасною музикою. Вчимося розмовляти українською мовою;*

4.2.2.5.2. Із прийменниками:

з, із, зі: спільність дії: *Дмитро розмовляє з Оленою. Письменник говорить зі студентами;*

з, із, зі: ознака предмета: *Люблю чай із лимоном;*

над, під, перед, за, між: простір, шлях руху об'єкта: *Туристи зупинилися перед пам'ятником. Над столом висить нова лампа. Між горами тече річка;*

між: об'єктні відношення: *Між друзями немає таємниць;*

перед: час дії: *Перед обідом потрібно мити руки.*

4.2.2.6. Місцевий відмінок:

у, в, на: місце перебування особи чи предмета: *Друг працює в лікарні. Сумка лежить на столі;*

у, в: час: *Марія народилася у травні. Ми познайомилися у дві тисячі чотирнадцятому році;*

по: шлях руху: *Кішка бігає по кімнаті;*

у, в: ознака особи чи предмета: *Хлопець у червоному светрі. Фото в гарній рамі.*

4.2.2.6. Кличний відмінок:

адресат мовлення – потенційний суб'єкт дії: *Пане Юрію, повторіть, будь ласка. Пані ректор, дозвольте зайти. Бабусю, сідайте, будь ласка;*

адресат мовлення – потенційний суб'єкт стану: *Оленко, будь щасливою!*

4.2.3. Особові форми дієслова (дієвідмінювання):

4.2.3.1. Дійсний спосіб:

дієвідмінювання дієслів у теперішньому часі, наприклад: *мріяти (мрію, мрієш, мріє, мріємо, мрієте, мріють);*

дієвідмінювання дієслів у теперішньому часі, наприклад: *казати (кажу, кажеш, каже, кажемо, кажете, кажуть), іти (іду, ідеши, іде, ідемо, ідете, ідуть), їхати (їду, їдеши, їде, їдемо, їдете, їдуть);*

дієвідмінювання дієслів у теперішньому часі, наприклад: *кричати (кричу, кричиш, кричить, кричимо, кричите, кричать) ходити (ходжу, ходиш, ходить, ходимо, ходите, ходять) їздити (їжджу, їдиш, їдить, їздимо, їздите, їздять);*

дієвідмінювання дієслів у теперішньому часі, наприклад: *пити (п'ю, п'єши, п'є, п'ємо, п'єте, п'ють);*

дієвідмінювання в теперішньому часі дієслова **боротися** (*борюся, борєшися, бореться, боремося, боретєся, борються*);

утворення форм минулого часу дієслів, наприклад: *мріяти (мріяв, мріяла, мріяло, мріяли), боротися (боровся, боролася, боролося, боролися), пити (пив, пила, пило, пили);*

утворення складеної форми майбутнього часу дієслів недоконаного виду, наприклад: *буду боротися, будеш пити, буде кричати, будемо мріяти;*

майбутній час дієслів доконаного виду, наприклад: *скажу, закричите, поборють.*

4.2.3.2. Наказовий спосіб:

форми 2-ї і 3-ї особи однини і множини наказового способу деяких дієслів, наприклад: *мріяти (мрій, мрійте, хай / нехай мріє, хай / нехай мріють), казати (кажи, кажіть, хай / нехай каже, хай / нехай кажуть), пити (пий, пийте, хай / нехай п'є, хай / нехай п'ють), боротися (борися, боріться, хай / нехай бореться, хай / нехай борються).*

4.3. Словотвір.

4.3.1. Ступені порівняння якісних прикметників:

проста форма вищого ступеня: *солодший, важливіший;*

проста форма найвищого ступеня: *найсолодший, найважливіший;*

складена форма вищого ступеня: *більш солодкий, менш кислий, більш важливий, менш важливий;*

складена форма найвищого ступеня порівняння: *найбільш солодкий, найменш кислий, найбільш важливий, найменш важливий;*

суплетивні форми: *великий – більший, найбільший; малий – менший, найменший.*

4.3.2. Видові пари дієслів, наприклад: *робити – зробити, ділити – поділити, писати – написати, виходити – вийти, забувати – забути.*

4.4. Синтаксис.

4.4.1. Просте речення:

4.4.1.1. Розповідне речення:

стверджувальне речення: *Студент відповідає;*

заперечне речення: *Студент не відповідає.*

4.4.1.2. Питальне речення:

просте питальне інтонаційне: *Ви прочитали цей текст?*

просте питальне загальне: **Чи** ви прочитали цей текст? **Чи** тут зупинка автобуса?

питальне речення з питальним словом, інформативні, спеціальні запитання *де?, звідки?, куди?, з ким?, про кого?: Де* ви були вчора ввечері? **Кому** ви телефонуєте?

загальні запитання: *Хто це? Що це?*

4.4.1.3. Спонукальне речення:

для вираження розпорядження, прохання, поради, пропозиції: *Дайте, будь ласка, два квитки.*

4.4.2. Складне речення:

складносурядні речення зі сполучниками **і (й), та** (зі значенням **і**) між частинами: *У січні минулого року було дуже холодно і часто дув сильний вітер;*

складносурядні речення з протиставними відношеннями між частинами (сполучник **але**): *Ми телефонували додому, але ніхто не відповів;*

складнопідрядні речення зі сполучними словами **де, куди, звідки**: *Ви не знаєте, де мій словник? Наші батьки знають, куди ми їдемо;*

складнопідрядні речення зі сполучником **що**: *Викладач сказав, що я маю багато працювати. Я знаю, що ми зробили це правильно;*

складнопідрядні речення зі сполучниками **тому що, бо**: *Віктор не був на лекції, тому що він захворів. Він став відомим архітектором, бо наполегливо вчився;*

складнопідрядні речення зі сполучником **щоб** для вираження мети певної дії суб'єкта: *Ми вчимо українську мову, щоб розмовляти з друзями.*

4.5. Стилїстика.

4.5.1. Стилїстичні засоби лексики:

антонїми (*тут – там, весело – сумно, високий – низький, говорити – мовчати, дорогий – дешевий*);

синонїми (*водій, шофер; сум, жаль; казати, говорити, розповідати*);

епїтети (*веселї птахи, золотї руки, висока оцїнка*);

метафора (*прийшла осїнь, мїсто спить*).

4.5.2. Стилїстичні засоби синтаксису:

звертання: *Олено Петрївно, Ви успішно виступили на конференцїї;*

елїпсис: *Усе найкраще – дїтям! Проблема в іншому – ми не змогли погодити позицїй. У четвер я була в театрї, у суботу – знову пїду;*

повтор: *У Карпатах я ще не був! – Де-де? Ми думали-думали і ось що вирїшили!..*

III. Середній рівень першого ступеня (B1)

Середній рівень першого ступеня (B1) засвідчує основне ознайомлення зі структурою української мови, переважне розуміння системних зв'язків та здатність до тематично широкого спілкування в повсякденних ситуаціях і в межах тем за вибором в умовах комунікації з елементами непередбачуваності.

1. Види мовленнєвої діяльності.

1.1. Слухання.

1.1.1. Загальний перелік умінь:

1.1.1.1. Особа розуміє:

основний зміст чіткого нормативного висловлювання на відомі теми, у межах повсякденної та професійної сфер (на роботі, під час навчання, на дозвіллі тощо);

основний зміст багатьох радіо- або телевізійних програм про поточні справи або теми з кола особистих чи професійних зацікавлень за умови, що мовлення повільне і чітке;

тему, комунікативні наміри висловлювання (див. Каталог А), основну думку розмови, дискусії чи лекції (глобальне розуміння), якщо вони сформульовані літературною мовою;

мовлення лектора (чітке, послідовне, однозначне, яке відповідає нормам літературної вимови).

1.1.1.2. Особа виокремлює:

конкретні відомості, що містяться в усному висловлюванні з чіткою структурою (вибіркове розуміння);

основну й супровідну інформацію, основний зміст і специфічні деталі в кожній змістово-завершеній частині повідомлення (детальне розуміння), якщо його передано в нормальному темпі, у хороших (але не ідеальних) умовах, зі стандартною вимовою та інтонацією.

1.1.2. Типи текстів:

1.1.2.1. Монологічне мовлення:

1.1.2.1.1. Фрагменти неадаптованого художнього тексту: есей, оповідання, пісня.

1.1.2.1.2. Тексти розмовного стилю:

окремі висловлювання з повсякденного, академічного або професійного життя (див. Каталог А і Каталог Б);

аргументовані *висловлювання*, наприклад обґрунтування власної думки, висвітлення подій, порівняння людей і подій;
 детальні *вказівки* (як іти з однієї точки в іншу);
 детальні *розповіді* (*історія, новини, події, факти, мрії, анекдот*).

1.1.2.1.3. Публіцистичні тексти:
 інструкції та правила щодо орієнтування на місцевості, зокрема інформація з навігаційних систем;
 презентації, виступи на конференціях на відому тему;
 відеоролики, супроводжувані текстом (прогноз погоди, реклама);
 репортажі та документальні фільми;
 короткі уривки теле- і радіопрограм, пов'язаних із повсякденним життям і зацікавленнями мовців (програми про суспільні події, факти, опитування, а також телевізійні ігри і програми про спорт із коментарями журналістів чи спортсменів);
 інтерв'ю про відомі теми чи поодинокі випадки.

1.1.2.2. Діалогічне мовлення:
 короткі діалоги з повсякденного життя, наприклад розмова по телефону;
 фрагменти полілогів, наприклад просте обговорення на побутові чи актуальні теми);
 розмови складної структури з інформацією про конкретні факти чи деталі подій (див. Каталог А і Каталог Б);
 нескладні обговорення у звичайних офіційних і неофіційних ситуаціях;
 дискусії та суперечки на відомі теми зі щоденного життя;
 дискусії за круглим столом (за умови чіткої вимови і доброї акустики).

1.1.3. Комунікативні ролі:
 незнайомиць / незнайомка;
 знайомий / знайома;
 друг / подруга;
 турист / туристка;
 пасажир / пасажирка;
 студент / студентка;
 клієнт / клієнтка;
 пацієнт / пацієнтка;
 господар / господиня;
 власник / власниця;
 колега, член сім'ї, гість, працівник, покупець, продавець, орендар, глядач, читач, слухач, заявник, учасник, свідок події.

1.2. Читання.

1.2.1. Загальний перелік умінь:

1.2.1.1. Особа розуміє:

основний зміст неадаптованого тексту, описового та розповідного типу, науково-популярного чи загальноосвітнього змісту, його тему та комунікативну мету;

деталі тексту, окремі факти та зв'язок між ними;

опис подій, почуттів та побажань у приватних листах на рівні, достатньому для листування;

тексти з лінійною послідовністю викладу про явища, пов'язані зі сферою зацікавлень;

чітко написані інструкції щодо користування технічним обладнанням, предметами побуту.

1.2.1.2. Особа знаходить:

основну інформацію в таких повсякденних матеріалах, як листи, брошури та короткі офіційні документи;

головні тези в газетних статтях із простою лінійною структурою на відомі теми про відомі предмети;

основні положення, докази й узагальнення в аргументованих текстах із чіткою структурою;

бажану інформацію з великих за обсягом текстів;

назви статей зі списку бібліографії.

1.2.1.3. Особа може достовірно витлумачити позицію автора тексту і зроблені висновки.

1.2.2. Типи текстів:

вивіски у громадських місцях;

написи й оголошення в межах певної теми (див. Каталог Б);

короткі оригінальні тексти й оголошення, пов'язані з приватною, публічною, професійною та освітньою сферами життя;

короткі газетні й журнальні статті з описом подій; інтерв'ю;

рекламні тексти;

меню і рецепти;

розклад руху транспорту;

інструкції до побутових приладів;

формуляр з особистими даними, наприклад для запису в бібліотеку, для членства в клубі / секції;

довідка;

листівки, короткі приватні листи;

електронні листи, факси, смс-повідомлення;
 брошури, проспекти, плакати;
 уривки оригінальних прозових художніх текстів, наприклад новел,
 оповідань, повістей, романів, доступних для сприйняття на рівні B1;
 деякі види ділових паперів: анотація, відгук, рецензія;
 щоденники, мемуари.

1.2.3. Комунікативні ролі:

незнайомиць / незнайомиця;
 знайомий / знайома;
 друг / подруга;
 турист / туристка;
 пасажир / пасажирка;
 студент / студентка;
 клієнт / клієнтка;
 пацієнт / пацієнтка;
 господар / господиня;
 власник / власниця;
 колега, член сім'ї, гість, працівник, покупець, продавець, орендар, глядач,
 читач, слухач, заявник, учасник, свідок події.

1.3. Письмо.

1.3.1. Загальний перелік умінь:

1.3.1.1. Особа вміє:

писати тексти на загальні теми та теми в межах своїх зацікавлень;
 скорочено записувати основні пункти з навчальної чи популярної лекції,
 за умови, що тема відома, а мовлення лектора чітке, послідовне, однозначне,
 відповідає нормам літературної вимови;

з коротких простих елементів створювати складне за структурою
 висловлювання для вираження відношень причини, часу, місця;

написати відгук про нові та незвичайні речі в межах своїх зацікавлень;
 писати особисті листи та висловлювати думки на абстрактні теми або на
 теми культури: музика, фільми, друзі, святкування тощо;

заповнити формуляр чи бланк, наприклад, на пошті, у банку, у
 поліклініці, в офісі;

писати записки з простою інформацією про невідкладні потреби друзям,
 службовцям, учителям та іншим особам, хто відіграє певну роль у
 повсякденному житті, висвітлюючи пункти, які він / вона вважає важливими;

описати подію, очевидцем або учасником якої був;

у формі писемної розповіді відтворити добре відому йому / їй або щойно
 почуту історію (написати переказ);

оформлювати листи та найчастотніші документи (заява, резюме, автобіографія, пояснювальна записка);
заадресувати конверт.

1.3.2. Типи текстів:

докладна розповідь про себе, свою сім'ю, хобі, роботу чи навчання; про свій дім, своє місто й рідну країну; про зацікавлення, смаки і вподобання, розпорядок дня, досвід і плани;

докладний опис людей, місць, предметів, подій і діяльності;

писемна вказівка про те, як щось зробити (рецепт приготування страви, опис маршруту додому чи до готелю);

короткий (50 – 70 слів) опис прочитаної книжки чи статті або переглянутого фільму з коротким коментарем;

короткий (50 – 70 слів), доповнений власними враженнями, опис події, учасником або очевидцем якої він був / вона була;

тези виступу на конкретну тему (див. Каталог Б) зі стислим обґрунтуванням (аргументація з елементами оцінки) і висновком;
компліменти.

1.3.3. Комунікативні ролі:

незнайомиць / незнайомиця;

знайомий / знайома;

друг / подруга;

турист / туристка;

пасажир / пасажирка;

студент / студентка;

клієнт / клієнтка;

пацієнт / пацієнтка;

господар / господиня;

власник / власниця;

колега, член сім'ї, гість, працівник, покупець, продавець, орендар, глядач, читач, слухач, заявник, співрозмовник, учасник, свідок події.

1.4. Говоріння.

1.4.1. Загальний перелік умінь:

1.4.1.1. Монологічне мовлення:

1.4.1.1.1. Особа вміє:

зв'язними реченнями висловити власну думку і погляди з тем, що стосуються його діяльності, сфер зацікавлень, досвіду і планів (див. Каталог А, Каталог Б);

увічливо висловити власні переконання, погляди, згоду чи незгоду з думками інших;

стисло пояснювати власні думки, плани, діяльність;

описувати людей, місця, предмети, події і дії;

формулювати власні вказівки (інструкції) про те, як щось зробити;

характеризувати осіб чи події, висловлюючи власні враження;

висловлювати власні почуття (подив, радість, сум) і ставлення (зацікавлення, байдужість) до фактів, подій, дійових осіб і їхніх вчинків;

переповідати сюжет книжки, фільму або статті, робити короткий коментар;

описувати власні мрії, надії і прагнення;

зв'язно викладати події в лінійній послідовності в усіх часо-видових формах і розповідати деталі непередбачуваних подій, наприклад нещасного випадку;

висловлювати власну думку щодо теми розмови (див. Каталог Б), обґрунтовувати її (аргументація з елементами оцінки) і робити висновки.

1.4.1.2. Діалогічне мовлення:

1.4.1.2.1. Особа вміє:

безпосередньо вступати в розмову на загальновідомі теми або теми, пов'язані з приватною, публічною, професійною та освітньою сферами життя, наприклад про сім'ю, хобі, роботу, подорожі, новини (див. Каталог Б);

упоратися з менш звичними ситуаціями в магазинах, на пошті, у банках, наприклад повернення неякісного товару чи усне висловлення скарги;

залагодити більшість ситуацій, які виникають під час подорожі, наприклад запитати у водія, де вийти, забронювати місце в готелі, запланувати екскурсію, сконтактувати з органами влади під час закордонного візиту;

отримати, передати й уточнити просту фактичну інформацію, але іноді потребує повторення окремих слів і фраз;

попросити про докладні інструкції, а також викласти власні вказівки щодо послідовності певних дій;

порівнювати і зіставляти альтернативи, обговорюючи: що робити, куди піти, кого або що обрати і т. ін.;

попросити інших висловитися щодо подальшого плану дій; підтримувати розмову або дискусію, проте іноді відчуває труднощі, коли намагається точно сформулювати те, що хоче сказати;

брати участь у звичайній формальній дискусії на відомі теми, коли відбувається обмін фактичною інформацією, дають вказівки або обговорюють рішення практичних проблем.

1.4.2. Типи текстів:

1.4.2.1. Монологічне мовлення:

докладна розповідь про себе, свою сім'ю, своє хобі, роботу чи навчання; про свій дім, своє місто й рідну країну; про свої зацікавлення, смаки і вподобання, розпорядок дня, досвід і плани;

докладний опис людей, місць, предметів, подій і дій;

інструкція, як щось зробити (рецепт приготування страви, маршрут додому чи до готелю);

повідомлення про прочитану книжку чи статтю або переглянутий фільм із коротким коментарем;

розповідь у лінійній послідовності про подію чи непередбачувану ситуацію, учасником або очевидцем якої він був, підкріплену характеристикою осіб чи подій та висловленням власних вражень;

підготовлений виступ на конкретну тему (див. Каталог Б) зі стислим обґрунтуванням (аргументація з елементами оцінки) і висновком;

компліменти.

1.4.2.2. Діалогічне мовлення:

діалог (10 – 12 реплік) у менш звичних ситуаціях із мінімального переліку тем (див. Каталог А, Каталог Б);

телефонна розмова.

1.4.3. Комунікативні ролі

незнайомиць / незнайомка;

знайомий / знайома;

друг / подруга;

турист / туристка;

пасажир / пасажирка;

студент / студентка;

клієнт / клієнтка;

пацієнт / пацієнтка;

господар;

господиня;

власник / власниця;

колега, член сім'ї, гість, працівник, покупець, продавець, орендар, глядач, читач, слухач, заявник, співрозмовник, учасник, свідок події.

2. Каталог А. Перелік комунікативних намірів:

привернути увагу, установити контакт;

відрекомендувати себе або інших;

привітатися;

попрощатися;

подякувати: *Вельми вдячний за увагу;*
 попросити вибачення;
 привітати;
 побажати: *Нехай Ваше життя буде багате на радісні події;*
 зробити комплімент: *У тебе чудовий стиль. Ти неперевершений спеціаліст;*
 ставити запитання і відповідати на них;
 просити надати інформацію: *Скажіть, будь ласка. Покажіть, будь ласка;*
 підтвердити інформацію / заперечити її: *Так, це книга. Ні, це не зошит, це ручка;*
 висловити свої вподобання: *Мені подобається. Мені не подобається. Я люблю. Я не люблю. Я віддаю перевагу;*
 висловити прохання / спонукання робити щось: *Ходімо дивитися фільм. Напиши вправу в зошиті;*
 заборонити робити щось / закликати не робити чогось: *Не смій тут смітити! Не торкатися! Високий струм!;*
 виражати впевненість / невпевненість;
 висловлювати можливість / неможливість;
 виражати припущення / гіпотезу: *Припускаю, що... Нехай $x = 10$, тоді... виражати потребу: Мені треба / необхідно / потрібно вчитися;*
 обґрунтовувати твердження, аргументувати свою думку;
 установлювати мету, призначення: *Він вчиться у Дніпровському університеті на факультеті прикладної математики, щоб у майбутньому стати дизайнером ігор. Шампунь для сухого волосся;*
 запрошувати: *Чи не бажаєш разом зі мною повечеряти? Буду радий, якщо ти зможеш долучитися до мене;*
 розпочинати, підтримувати, закінчувати розмову, вступати в неї, контролювати перебіг розмови, перепитувати інформацію: *Поговорімо про ситуацію у світі. Хто може почати? Повторіть ще раз дати. А можна я додаю до вашої позиції свої міркування? Чи всі висловили свої думки?*
 виражати свої думки і переконання: *Я думаю / вважаю / переконаний, що...*
 порадити чи відмовити робити щось: *Рекомендую почати з простого матеріалу. Хочу порадити не робити цього. Проконсультуйтеся в юриста;*
 ідентифікувати осіб / предмети / процеси / події: *Олексій Міхно – викладач Київського університету. Ось потрібна аудиторія. Це часи Відродження;*
 давати визначення: *Лікар – це спеціаліст, який лікує людей;*
 виражати надію, турботу і занепокоєння: *Сподіваюся, що в тебе все гаразд. Бережи себе. Що сталося? Будь обережний;*
 висловлювати радість, печаль, смуток і співчуття: *Який я радий! Мені сумно. Дуже шкода. Співчуваю;*

виражати задоволення і незадоволення: *Я (не) задоволений такою роботою;*

висловлювати байдужість: *Мені байдуже. Мені все одно. Це мене не турбує;*

висловлювати розчарування: *Дуже прикро, але нічого не вдалося;*

виражати належність / членство: *Це книга мого брата. Він член Пласту;*

виражати просторові значення місця і напрямку: *з-під килима, вгорі, внизу, на північному сході, їхати на захід;*

виражати часові поняття: *через два тижні, протягом року, минулого місяця, торік;*

виражати причиново-наслідкові значення: *Через погану погоду ми не пішли у парк. Унаслідок повені постраждали довколишні села. Усупереч думці більшості він довів свою гіпотезу;*

виражати умову і наслідок: *Якщо працюватимеш, матимеш кращі результати;*

виражати зв'язки між частинами тексту чи висловлюваннями інших, покликатися на чийсь думку: *По-перше. По-друге. Як казав Григорій Сковорода, з усіх утрат втрата часу найбільша;*

порівнювати об'єкти: *Цей будинок вищий, ніж той. Вона вища за брата. Ми більше працювали від них;*

запитувати про згоду і відмову: *Ти (не) погоджуєшся зі мною? Ти (не)згоден / згодна? Ти за чи проти?;*

подавати, приймати і відхиляти пропозиції: *Пропоную піти на концерт. На жаль, не можу сьогодні. А я залюбки піду з вами;*

обіцяти зробити щось: *Обіцяю завтра відповісти на Ваш запит;*

виражати характеристики / властивості / стан предметів, осіб, процесів.

3. Каталог Б. Тематичний каталог.

3.1. Людина:

ім'я і прізвище, адреса, стать, сімейний стан, вік, дата і місце народження; національність, країна і знання мов;

освіта;

професія і вид занять;

зовнішність, одяг, мода;

риси характеру;

сім'я, члени сім'ї, родичі;

родинні стосунки;

взаємини з іншими людьми;

контакти з іншими людьми (зустріч, листування).

3.2. Дім, помешкання:

тип і величина помешкання (квартира, приватний будинок);

частини будинку (поверх, фое, коридор, балкон, горище, дах);
кімнати в будинку відповідно до функційного призначення;
меблі і предмети інтер'єру та декору;
бронювання кімнати в готелі;
винаймання квартири або будинку;
оплата за помешкання (оренда, комунальні платежі).

3.3. Щоденне життя, побут:

типові щоденні заняття;
предмети повсякденного вжитку;
окреслення часу (пори року, місяці, дні тижня, година і хвилини);
умови і стиль життя;
перукарські послуги та косметичні процедури.

3.4. Дозвілля, відпочинок:

способи проведення вільного часу;
хобі і зацікавлення;
види спорту і спортивних споруд (стадіон, басейн, корт, ковзанка);
преса, радіо, телебачення, інтернет;
музеї, картинні галереї та виставкові зали;
театр, кінотеатр, філармонія;
фестиваль.

3.5. Подорожі:

громадський транспорт;
засоби пересування;
залізничний вокзал;
автовокзал;
аеропорт;
поїздка у громадському транспорті чи таксі, потягом чи літаком;
канікули і відпочинок – бронювання і винаймання житла;
станція технічного обслуговування автомобілів (СТО), автозаправна станція (АЗС);
туристичні принади (цікаві місця й об'єкти);
перетин кордону, митниця.

3.6. Суспільні відносини:

соціальні інституції;
суспільні проблеми;
державний устрій країни;
війна і мир;
суспільно-політичні події.

3.7. Здоров'я й особиста гігієна:

частини тіла;
особиста гігієна;
самопочуття;
хвороби й нездужання;
візит до лікаря;
аптека;
діагностика (аналізи й обстеження).

3.8. Освіта:

основні канцелярські товари;
навчальні дисципліни;
навчальні заклади;
освітні напрями і спеціальності;
організація навчального процесу (лекція, семінар, консультація, курс, семестр, залік, іспит).

3.9. Робота:

офіційне працевлаштування і робота за контрактом;
робочий час (початок і кінець робочого дня, обідня перерва) і час на відпустку;
вихідні дні;
оплата праці (зарплатня).

3.10. Купівля (закупи):

а) магазини і ринки;
б) споживчі товари;
в) засоби гігієни;
г) промислові товари;
г) одиниці ваги й об'єму;
д) гроші;
е) форми оплати (готівка, кредитна картка).

3.11. Ресторан, кафе:

страви;
напої;
посуд і столові прибори;
заклади харчування;
смакові вподобання.

3.12. Послуги:

банк;
пошта;

бібліотека;
спортзал, басейн;
перукарня;
страхова компанія.

3.13. Місця:
тип і розташування місцевості;
інституції і громадські місця;
пам'ятки культури і пам'ятники;
туристичні принади.

3.14. Природне середовище:
погода, пори року, клімат;
рослини;
деякі види свійських тварин, дикі тварини;
природні об'єкти: ліс, озеро, річка, гори, море.

3.15. Традиції, звичаї, свята:
державні й релігійні свята;
день народження, весілля;
побажання і подарунки;
українські звичаї і традиції.

4. Каталог В. Зміст мовної компетентності.

Особа вмє розпізнавати і використовувати граматично правильні мовні форми для вираження власних намірів у межах комунікативних потреб, зазначених у тематичному каталозі рівня В1. Обсяг граматичних умінь рівня В1 охоплює всі аспекти, що визначені для рівнів А1, А2, але з розширенням лексичного матеріалу, зростанням діапазону синтаксичних структур та ситуацій комунікації.

4.1. Фонетика. Орфоепія. Графіка.

4.1.1. Голосні та приголосні звуки:

чергування голосних звуків [о], [е] з [і]: *рік – року, річ – речі;*

чергування [о], [е] з фонетичним нулем: *гуртожиток – гуртожитки, учень – учня;*

чергування [о] з [е] після шиплячих та [й]: *чотири – четвертий, один – єдиний;*

чергування приголосних звуків [г], [к], [х] із [ж], [ч], [ш] у кличному відмінку іменників чоловічого роду: *друг – друже, козак – козаче, монах – монаше;*

чергування приголосних звуків [г], [к], [х] із [з´], [ц´], [с´] у давальному і місцевому відмінках іменників жіночого роду: *Ольга – Ользі, підлога – на підлозі, Вероніка – Вероніці, книжка – у книжці, свекруха – свекрусі, (на) свекрусі*;

чергування приголосних звуків [г], [к], [х] із [з´], [ц´], [с´] у місцевому відмінку іменників чоловічого та середнього роду: *пори́г – на порозі́, дру́к – у друці́, око – на оці́, по́верх – на по́версі, ву́хо – у ву́сі*;

чергування приголосних звуків [к], [х], [г] із [ч], [ш], [ж] під час словотворення: *око – очко, ву́хо – вушко́, но́га – ніжка́*;

чергування приголосних [д] – [дж], [с] – [ш], [к] – [ч], [т] – [ч]: *ходи́ти – ходжу́, сиді́ти – сиджу́, носи́ти – ношу́, плака́ти – плачу́, плати́ти – плачу́*;

спрощення у групах приголосних: *ви́їзд – виї́зний, че́сть – че́сний, ти́ждень – ти́жня, ща́стя – ща́сливий*;

4.1.2. Наголос:

подвійний: *по́милка – поми́лка; за́вжди – завжди́*;

для розрізнення слів: *замо́к (Не можу відімкнути замо́к) – за́мок (Їду на екскурсію до за́мку)*;

для розрізнення форм: *ру́ки (називний відмінок множини: мої́ руки́ – руки́ (родовий відмінок однини: моє́ї руки́))*.

4.1.3. Засоби милозвучності української мови:

уживання прийменників **у, в**: *жив у Варшаві, була в Україні*;

уживання сполучників **і, й**: *Нью-Йорк і Київ, Полтава й Одеса*;

уживання прийменника **з** і його варіантів **зі, із**: *з аудиторії, зі стола / зі столу, із Сингапуру*.

4.1.4. Інтонація (розповідна, питальна, оклична).

4.1.5. Графічні засоби компресії писемного тексту:

абревіатури: *ВР України, Кабмін, ЛНУ імені Івана Франка, ООН*;

скорочення іменників (частково): *вул. – вулиця, м – метр, кг – кілограм*;

скорочення порядкових числівників: *1-й (перший), 3-тє (третє), у 2018 році (у дві тисячі вісімнадцятому році), об 11 год (об одинадцятій годині)*.

4.2. Морфологія.

4.2.1. Утворення відмінкових форм іменних частин мови в однині та множині:

4.2.1.1. Іменник:

іменники чоловічого роду з основою на твердий приголосний: *чемпіон, стан, метр, холод, континент, Лев, Валентин, Лондон*;

- іменники чоловічого роду на **-ар**: *пекар, Єврокомісар, гектар*;
іменники чоловічого роду на **-яр**: *футляр, перпендикуляр; школяр, пісняр, каменяр*;
іменники чоловічого роду із закінченням **-о**: *Шевченко, Андрійко, Махно, батько, безхатко*;
іменники чоловічого роду на **-ж, -ч, -щ, -ш**: *сторож, викладач, слухач, куш, товариш, Драч, Свищ*;
іменники чоловічого роду на **-ин (-анин, -янин)**: *болгарин, вінничанин, громадянин, киянин, селянин*;
іменники чоловічого роду з основою на м'який приголосний: *велетень, кінь, герой, Кудлай*;
іменники чоловічого роду на **-ець, -ень**: *березень, півень, українець, хлопець*;
іменники чоловічого роду із закінченням **-ий** (прикметникове походження): *вартувий, молодий, Коцюбинський, Лісовий*;
іменники жіночого роду з основою на твердий приголосний (закінчення **-а**): *донечка, жінка, записка, каса, касирка, студентка, Ольга, Ярослава*;
іменники жіночого роду з основою на м'який приголосний (закінчення **-я**): *парасоля, робітниця, стаття, Катруся*;
іменники жіночого роду на **-ія**: *партія, філія, Анастасія, Іспанія*;
іменники жіночого роду (нульове закінчення): *любов, осінь, подорож, тінь*;
іменники жіночого роду на **-ість** (нульове закінчення): *радість, молодість*;
іменники середнього роду із закінченням **-о**: *відро, дитячко, гроно*;
іменники середнього роду із закінченням **-е**: *явище, озерце, середовище*;
середнього роду на **-я**: *завдання, знаряддя, прислів'я*;
множинні іменники: *Карпати, Черкаси, двері, окуляри*.

4.2.1.2. Прикметник:

- прикметники чоловічого, жіночого, середнього роду із закінченнями **-ий (-ій), -а (-я), -е (-є)**: *вагомий, вагома, вагоме; відомий, відоме, відоме; демократичний, демократична, демократичне; всесвітній, всесвітня, всесвітнє; сьогоднішній, сьогоднішня, сьогоднішнє*;
прикметники чоловічого роду з нульовим закінченням у називному та знахідному відмінках: *зелен, молод, потрібен*;
прикметники у формі множини (закінчення **-і**): *європейські, червоні, важливі, лінійні*.

4.2.1.3. Числівник:

- родові форми порядкових числівників: *сотий, сотого, сотому, двадцята, двадцятої, двохтисячне, десятимільйонний, третій, третього, третя, третьої, третє, третього*;

кількісні числівники **один (одна, одне, одні), два (дві), три, чотири:**
один, одного, двох, двом, на трьох; чотирьох, чотирма;

неозначені числівники: *багато – багатьох, багатьма, на багатьох;*
кілька – кількох, кільком, кількома, на кількох; декілька – декількох, декільком,
декількома, на декількох.

4.2.1.4. Займенник:

особові займенники: *я (мене, мені, мною...), ти (тебе, тобі, тобою...),*
він, воно (його, йому, ним...), вона (її, їй, нею...), ми (нас, нам, нами...), ви (вас,
вам, вами...), вони (їх, їм, ними...);

присвійні займенники чоловічого і середнього роду: *мій, моє (мого,*
моєму, моїм...), твій, твоє (твого, твоєму, твоїм...), наш, наше (нашого,
нашому, нашим...), ваш, ваше (вашого, вашому, вашим...), їхній, їхнє (їхнього,
їхньому, їхнім...);

присвійні займенники жіночого роду: *моя (моєї, моїй, моєю...), твоя*
(твоєї, твоїй, твоєю...), наша (нашої, нашій, нашою...), ваша (вашої, вашій,
вашою...), їхня (їхньої, їхній, їхньою...);

зворотний займенник *себе (собі, собою, на собі);*

вказівні займенники чоловічого і середнього роду: *той, те (того, тому,*
тим...), цей, це (цього, цьому, цим...);

вказівні займенники жіночого роду: *та (тієї / тої, тій, тією / тою...), ця*
(цієї, цій, цією...);

питально-відносні займенники *хто, що, який, яка, яке, чий, чия, чиє,*
котрий, котра, котре.

4.2.2. Уживання відмінкових форм в однині та множині. Основні значення відмінків:

4.2.2.1. Називний відмінок:

суб'єкт активної дії: **Віктор** готує доповідь. **Собака** гавкає голосно;

ідентифікація особи чи предмета: *А ось наш дідусь. На цьому фото я у*
віці п'яти років. Це мій улюблений фільм. Це наша програма;

носії характеристики – компонент складеного іменного присудка:
Сестра – студентка. Віктор – лікар. Україна – європейська країна;

вказівка на факти, події: **Сьогодні вибори. Незабаром Різдво;**

наявність особи або предмета: *У мене є брат. На майдані буде*
пам'ятник;

ідентифікація особи чи предмета: *Мене звати Петро. Це місто*
називається Дніпро;

об'єкт зацікавлення: *Мені подобається сучасний стиль в архітектурі.*

Студенткам сподобалася екскурсія. Нам потрібна книга;

об'єкт порівняння: *Київ більш давній, ніж Львів;*

означення часового відтинку: **Сьогодні п'ятниця;**

стан: *Хвилювання студентів перед іспитом.*

4.2.2.2. Родовий відмінок:

4.2.2.2.1. Без прийменника:

належність особі: *Це батьки Миколи. Телефонував друг Олени;*

ознака предмета: *Завтра день відпочинку. Вступати до коледжу університету. Там центр міста;*

носій ознаки: *Свіжість ранку. Зелень трави;*

предикат із відтінком якісної характеристика суб'єкта: *Людина похилого віку. Хлопець міцної статури. Дівчина веселої вдачі;*

частина від цілого, кількісна об'єктна партитивність: *Випийте склянку води. Купи морозива;*

кількісно-іменні відношення: *Працює група студентів. Ми побачили табун коней;*

час і дата дії, події, явища: *Наступної середи буде контрольна робота. Я народився десятого березня. Вони зустрілися вісімнадцятого жовтня дві тисячі двадцять третього року;*

об'єкт дії під час заперечення: *Не зрозумів слова. Не побачив друзів;*

кількість та міра в поєднанні з кількісними числівниками: *В Україні живе близько сорока мільйонів осіб. Потрібно їсти багато фруктів;*

об'єкт бажання, очікування, вимоги тощо: *Студент попросив слова. Нетерпляче виглядати поїзда. Бажаю здоров'я;*

4.2.2.2.2. Із прийменниками:

з, із, зі, від: вихідний пункт руху – звідки?: *Вони приїхали з Румунії. Ми вийшли із супермаркету. Поїзд відбуває зі станції;*

з, із, зі: відношення до певної галузі науки, мистецтва, техніки: *Це підручник із фізики. Виконайте вправи з граматики. Ми відвідуємо заняття із живопису;*

з, із, зі: відношення до матеріалу, з якого виготовлено предмет: *Ми зробили іграшки з паперу. Цей сік зі свіжих апельсинів;*

до: кінцевий пункт руху: *Як доїхати до залізничного вокзалу? Піти до озера;*

до: об'єкт дії: *Беріться до роботи;*

до: об'єкт порівняння: *Подібний до молодшого брата;*

до, для: призначення предмета, мета дії: *Додаток до енциклопедії. Шукаємо деталі до автомобіля. Підготували сюрприз для друга;*

біля, серед, недалеко від, справа (праворуч) від, зліва (ліворуч) від, навпроти, посеред: місце, близькість до чого-небудь: *Навпроти університету розташований парк. Зліва від готелю зупинився автобус;*

від: напрям руху від особи чи предмета: *Відійдіть від мене. Від'їхав від будинку. Повернувся від лікаря;*

від, з: причина: *Почервоніти від сорому. Стрибати з радості;*

від: об'єкт порівняння: *Брат вищий від мене;*

без: вказівка на відсутність кого-, чого-небудь; обмеження в чому-небудь: *Розпочинайте роботу без мене. Без праці не буває успіху. Олег прийшов без квітів. Я п'ю каву без цукру.*

4.2.2.3. Давальний відмінок:

особа або предмет, для яких (на користь чи на шкоду) відбувається дія: *Передав батькам повідомлення. Буря завдала шкоди лісу;*

суб'єкт певного стану: *Мені не спиться. Вікторові здалося, що друзі не зрозуміли його. Нам весело;*

адресат дії: *Щотижня я пишу листи батькам;*

особа, яка потребує чого-небудь: *Тобі треба звернутися до стоматолога.*

Олені потрібна допомога;

суб'єкт кількісної вікової ознаки: *Дідусеві вісімдесят років. Цьому собору вже понад п'ять століть.*

4.2.2.4. Знахідний відмінок:

4.2.2.4.1. Без прийменника:

прямий об'єкт дії: *Митник перевірів документи;*

час дії, тривалість, повторюваність: *Ми майже місяць чекали на екскурсію);*

4.2.2.4.2. Із прийменниками:

в, у, на, за: кінцевий пункт руху суб'єкта, кінцева мета руху: *Степан їде в Харківський університет. Автобус повернув за будинок. Ми вийдемо на Говерлу;*

в, у, за, через: час завершення дії, означення дня тижня: *Олена повернеться через тиждень. Я чекатиму тебе в суботу. Вивчити нові слова за місяць;*

за: об'єкт порівняння: *Брат молодший за сестру;*

через: шлях руху: *Їхати через ліс;*

через: причина дії або бездіяльності: *Не виконали завдання через хворобу;*

на, за: тривалість дії: *Студенти написали твір за годину. Олег підписав контракт на рік;*

за, про: об'єктні відношення: *Молитися за мир. Боротися за свободу;*

на: об'єкт порівняння: *Син схожий на батька;*

на: стан чи ознака суб'єкта: *Бабуся захворіла на грип;*

по: мета дії: *Послати по лікаря. Піти по воду.*

4.2.2.5. Орудний відмінок:

4.2.2.5.1. Без прийменника:

характеристика особи за професією чи статусом: *Будемо товаришами. Важко стати вчителем;*

знаряддя і засіб дії: *Студент пише новою ручкою. Діти люблять малювати олівцями. Щодня ми їздимо в університет трамваєм № 8;*

об'єкт дії і стану: *Іван Петрович керує кафедрою. Ми захоплюємося сучасною музикою. Вчимося розмовляти українською мовою;*
 шлях руху: *Туристи пішли стежкою. Ми любимо гуляти вулицями Львова;*

4.2.2.5.2. Із прийменниками:

з, із, зі: об'єкт спільної дії: *Дмитро розмовляє з Оленою. Викладач працює зі студентами;*

з, із, зі: ознака предмета: *Олена любить каву з молоком. Богдан пив чай із лимоном;*

з, із, зі: ознака дії: *Діти їдять йогурт з апетитом. Іноземні студенти розмовляли українською мовою з акцентом;*

над, під, перед, за, між: місце розташування об'єкта: *Над столом повісили нову лампу. Туристи стоять перед пам'ятником;*

між: для вираження об'єктних відношень: *Визначте відмінності між цими предметами. Між студентами у групі склалися доброзичливі стосунки;*

перед: передування дії: *Перед екзаменом відбудеться консультація. Перед концертом прочитайте програму.*

4.2.2.6. Місцевий відмінок:

у, в, на: місце перебування особи чи предмета: *Директор сидить у кабінеті. Листя лежить на тротуарі;*

у, в: час дії: *Марія народилася в липні. Компанію заснували у дві тисячі четвертому році;*

по: шлях руху: *Човни пливли по Дніпру. Кішка бігає по кімнаті;*

по: характеристика об'єкта: *Новий викладач повторив своє ім'я та по батькові. В аудиторії зустрілися давні товариші по навчанню;*

у, в: ознака особи чи предмета: *Усі звернули увагу на дівчину в червоному светрі. Ми купили картину в гарній рамі;*

о, об: час дії: *Заняття розпочинаються о дев'ятій годині.*

4.2.2.7. Кличний відмінок:

адресат мовлення – потенційний суб'єкт дії: *Максime, напиши лист / листа батькам;*

адресат мовлення – потенційний суб'єкт стану: *Шановні пасажери, зберігайте спокій, усе гаразд;*

адресат мовлення – адресат ідентифікації: *Дорога ти, Лесю, усім нам;*

акцентований адресат мовлення: *Пане кухарю, який смачний у Вас яблучний пиріг.*

4.2.3. Особові форми дієслова (дієвідмінювання):

4.2.3.1. Дійсний спосіб:

дієвідмінювання дієслів у теперішньому часі, наприклад: *запрошувати* (*запрошую, запрошуєш, запрошує, запрошуємо, запрошуєте, запрошують*), *мити* (*мию, миєш, миє, миємо, миєте, миють*), *митися* (*миюся, миєшся, миється, миємося, миється, миються*);

дієвідмінювання дієслів у теперішньому часі, наприклад: *брати* (*беру, береш, бере, беремо, берете, беруть*);

дієвідмінювання дієслів у теперішньому часі, наприклад: *знайомити* (*знайомлю, знайомиш, знайомить, знайомимо, знайомите, знайомлять*);

дієвідмінювання дієслів **дати, їсти** в майбутньому і теперішньому часі: *дам, даси, дасть, дамо, дасте, дадуть; їм, їси, їсть, їмо, їсте, їдять*; утворення форм роду і числа дієслів минулого часу недоконаного і доконаного виду, наприклад: *хотів, хотіла, хотіло, хотіли; побачив, побачила, побачило, побачили*;

дієвідмінювання дієслів недоконаного виду в майбутньому часі – складена форма, наприклад: *буду боротися, будеш пити, буде кричати, будемо мріяти, будете пам'ятати, будуть знати*;

дієвідмінювання дієслів недоконаного виду в майбутньому часі – синтетична форма, наприклад: *боритимуся, питимеш, кричатиме, любитимете, пам'ятатимете, мріятимуть*;

дієвідмінювання дієслів доконаного виду в майбутньому часі, наприклад: *скажу, закричите, поборють*.

4.2.3.2. Наказовий спосіб:

утворення форм наказового способу, наприклад: *мрій, мріймо, кажіть, скажіть, скажімо, пий, пиймо, пийте, борися, борімося, боріться, хай / нехай бореться, хай / нехай борються*.

4.2.3.3. Умовний спосіб:

утворення форм умовного способу, наприклад: *говорив би, випила б, прочитали б*.

4.3. Словотвір.

4.3.1. Ступені порівняння якісних прикметників:

проста форма вищого ступеня: *важкий – важчий, легкий – легший, дорогий – дорожчий*;

проста форма найвищого ступеня: *найважчий, найлегший, найдорожчий*;

складена форма вищого ступеня: *більш синій, менш холодний, більш дорогий*;

складена форма найвищого ступеня порівняння: *найбільш високий, найменш потрібний*;

суплетивні форми: *гарний (=добрий) – кращий, поганий – гірший*.

4.3.2. Ступені порівняння якісно-означальних прислівників:

проста форма вищого ступеня: *важко – важче, легко – легше*;

проста форма найвищого ступеня: *найважче, найлегше*;

складена форма вищого ступеня: *більш сучасно, менш холодно, більш важливо*;

складена форма найвищого ступеня порівняння: *найбільш високо, найменш потрібно*;

суплетивні форми: *гарно (=добре) – краще, погано – гірше*.

4.3.3. Утворення назв осіб за видом діяльності: *співати – співак, викладати – викладач, читати – читач*.

4.3.4. Утворення іменників від дієслів: *читати – читання, говорити – говоріння, бачити – бачення*.

4.3.5. Утворення іменників – назв місць за виконуваною дією: *спати – спальня, приймати – приймальня, читати – читальня, вітати – вітальня*.

4.3.6. Утворення прикметників від іменників: *осінь – осінній, вечір – вечірній, Львів – львівський*.

4.3.7. Утворення прислівників від прикметників: *український – по-українськи (по-українському), швидкий – швидко*.

4.3.8. Утворення префіксальних дієслів руху: *іти – прийти, перейти, дійти, відійти, зайти, вийти; їхати – приїхати, переїхати, доїхати, від'їхати, заїхати, поїхати, виїхати, об'їхати*.

4.4. Синтаксис.

4.4.1. Просте речення:

4.4.1.1. Розповідне речення:

стверджувальне речення: *Студент усе зрозумів. Люблю ранкову тишу. Група туристів відвідала наш музей*.

заперечне речення: *Студент не зрозумів правила. Не люблю галасливого міста. Група туристів не чекала екскурсовода*.

заперечне речення зі словами *немає, не було, не буде*: *На жаль, завтра концерту не буде*.

подвійне заперечення: *Ми ще нічого не приготували. Вона нічого не зрозуміла. Ти нічим не цікавишся.*

4.4.1.2. Питальне речення:

просте питальне інтонаційне: *Вам потрібна консультація лікаря?*

просте питальне загальне: **Чи** вам потрібно показувати всі документи?

Чи за прогнозом завтра буде тепла погода?

питальне речення з питальним словом, спеціальні запитання *де?*, *звідки?*, *куди?*, *з ким?*, *про кого?*, *який?*, *яка?*: **Де** ваша візитівка? **Кому** ви купуєте подарунок? **З ким** вона розмовляла? **Який** автобус зупиняється на цій зупинці?

4.4.1.3. Спонукальне речення:

для вираження розпорядження, прохання, поради, пропозиції: *Дайте, будь ласка, дві склянки молока. Обміркуйте нашу пропозицію!*

4.4.2. Просте ускладнене речення:

просте речення з однорідними членами: *У конференції беруть участь українські й зарубіжні фахівці з теоретичної фізики. Над містом тихо пливли, на мить зупинялися, то збільшувалися, то зменшувалися величні хмари;*

просте речення з дієприкметниковим зворотом: *Три години тому ми повернулися з екскурсії, організованої для учасників конференції;*

просте речення з дієприслівниковим зворотом: *Повернувшись з екскурсії, ми смачно пообідали в ресторані;*

просте речення зі вставними словами **мабуть**, **можливо**, **здається**: *Мабуть, ніхто не зможе забути нашу зустріч.*

4.4.3. Складне речення:

складносурядне речення з єднальними відношеннями між його частинами (сполучник **і**): *Увечері стало прохолодно і ми поспішили в гуртожиток;*

складносурядне речення з протиставними відношеннями між його частинами (сполучники **а**, **але**): *Ми телефонували додому, але ніхто не відповідав. Зазвичай я їжджу відпочивати на море, а моя подруга любить проводити відпустку на гірськолижних курортах;*

складносурядне речення з приєднувальними відношеннями між його частинами (сполучник **і**): *Марта сьогодні подивилася цю виставу, і ми обов'язково подивимося її наступного тижня;*

складносурядне речення з розділовими відношеннями між його частинами (сполучники **або... або**, **чи... чи**): *Або ви завітаєте до нас в гості, або ми заїдемо до вас;*

складнопірядне речення зі з'ясувальною підрядною частиною (сполучні слова **що**, **хто**, **де**, **куди**, **звідки**): *Люблю мріяти, що ми з друзями робитимемо під час канікул. Повідомте, будь ласка, бібліотекареві, хто зможе завтра*

допомогти перенести книжки. Ви не підкажете, де мій словник? Наші батьки знають, куди ми поїхали;

складнопідрядне речення зі з'ясувальною підрядною частиною (сполучники **що, щоб**, сполучні слова **куди, звідки, скільки, чому, навіщо, який**): *Викладач сказав, що я повинен багато працювати. Викладач сказав, щоб я багато працював;*

складнопідрядне речення з підрядною означальною частиною (сполучні слова **який (яка, яке, які)** у називному та непрямих відмінках): *Пані, яку ми сьогодні зустріли коло пошти, живе в сусідній квартирі. Будинки, які розташовані на площі Ринок, належать до Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО;*

складнопідрядні речення із часовою підрядною частиною (сполучне слово **коли**):

вираження значення одночасності: *Коли ми йшли до університету, викладач повідомив про зміни в розкладі занять;*

вираження значення різночасовості: *Коли ми прийшли до університету, викладач повідомив про зміни в розкладі занять;*

складнопідрядні речення з підрядною частиною причини (сполучники **тому що, бо, через те що**): *Віктор не був на лекції, тому що він захворів;*

складнопідрядні речення з підрядною частиною:

реальної умови (сполучник **якщо**): *Якщо ви вивчите слова з переліку, то легко зрозумієте цей текст;*

ірреальної умови (**якби, коли б**): *Якби ви вивчили слова з переліку, то зрозуміли б легко цей текст;*

складнопідрядні речення з підрядною частиною мети (сполучник **щоб**): *Ми ходимо в музеї Львова, щоб краще знати історію цього старовинного міста;*

складнопідрядні речення з допустовою підрядною частиною (сполучники **хоч, дарма що, незважаючи на те що**): *Незважаючи на те що заняття закінчилися пізно, ми пішли провідати Марту;*

складні речення з прямою мовою: *Викладач сказав: «Ви повинні уважно прочитати граматичний матеріал на сторінці 157 підручника». Мама запитала Ігоря: «Ти задоволений результатом конкурсу?»;*

складні речення з непрямою мовою: *Викладач сказав, що ми повинні уважно прочитати граматичний матеріал на сторінці 157 підручника. Мама запитала Ігоря, чи він задоволений результатом конкурсу.*

4.5. Стилїстика.

4.5.1. Офіційне й неофіційне спілкування:

4.5.1.1. Стилїстичні засоби лексики:

антонїми (*тут – там, весело – сумно, явний – таємний, дорогий – дешевий*);

синоніми (*друг, приятель, товариш*);
епітети (*веселі птахи, сонячна усмішка*);
метафора (*прийшла осінь, місто спить*).

4.5.1.1. Стилiстичні засоби синтаксису:

звертання: *Олено Петрівно, ви успішно виступили на конференції*;

еліпсис: *Моя країна – Україна! Дуже приємно познайомитися! – Мені також!*;

повтор: *А потім, потім... Потім ми вирішили повернутися додому!*;

порівняння: *вищий, ніж я; вищий за мене; вищий від мене, працьовитий як батько, милий як мама.*

IV. Середній рівень другого ступеня (B2)

Середній рівень другого ступеня (B2) засвідчує повне ознайомлення зі структурою української мови, докладне розуміння системних зв'язків та можливість *тематично широкого, швидкого* спілкування в повсякденних ситуаціях й у професійному середовищі.

1. Види мовленнєвої діяльності.

1.1. Слухання.

1.1.1. Загальний перелік умінь:

1.1.1.1. Особа розуміє:

чималі за обсягом висловлювання (до 700 слів) та лекції і стежити за складною аргументацією на відомі теми;

зміст і наміри більшості висловлювань різного типу (див. Каталог А), якщо вони не ускладнені стилістично (не містять сталих висловів, фразеологізмів або ідіом);

більшість телевізійних новин та програм про щоденні події розмовного жанру;

більшість фільмів, якщо мовлення персонажів відповідає літературній нормі;

українське мовлення на тлі інших мов у теле- та радіозаписах.

1.1.1.2. Особа виділяє:

основну думку тексту (глобальне розуміння), а також конкретну інформацію, що міститься у висловлюваннях складної структури (детальне розуміння), якщо текст прочитано з природною швидкістю, у хороших акустичних умовах, з невеликою кількістю перешкод (шуму).

1.1.1.3. Особа вміє:

ідентифікувати виражені літературною мовою погрозу, невдоволення, зауваження.

1.1.1.4. Особа вміє правильно, повно і точно зрозуміти:

прослухану інформацію, визначити тему, основну ідею, суміжну проблематику;

основну і другорядну інформацію в кожній змістово-завершеній частині повідомлення.

1.1.2. Типи текстів:

1.1.2.1. Монологічне мовлення:

1.1.2.1.1. Неадаптований художній текст з елементами *опису*.

1.1.2.1.2. Частково адаптований художній текст у формі монологу:

розповідь, опис, міркування (роздум);

оповідання, роман; пісня, поезія;

театральні вистави, мюзикли.

1.1.2.1.3. Публіцистичні тексти:

інструкції та правила будь-якого типу;

особисті повідомлення та повідомлення на автовідповідачі (запрошення, інформація про зустріч, новини);

докладні оголошення у громадських місцях (станція, аеропорт, метро, магазин тощо);

рекламна інформація;

статті з газет, журналів тощо;

довгі презентації, виступи на конференціях;

радіо і телевізійні програми (прогноз погоди, рекламні ролики, програми про спорт, інтерв'ю, репортажі, серіали, телешоу та ігри, документальні передачі);

промови, виступи на нарадах, семінарах, зборах, засіданнях.

1.1.2.1.4. Тексти розмовного стилю у формі монологу:

анекдот, історія, мрія, новина, жарт та ін.;

скарга, погроза, зауваження, похвала, осудження.

1.1.2.2. Діалогічне мовлення:

1.1.2.2.1. Художній (частково адаптований) текст у формі монологу з елементами діалогу:

оповідання, п'єси, драми, романи, комедії, казки.

1.1.2.2.2. Діалоги:

щоденні розмови;

великі за обсягом неофіційні чи офіційні обговорення;

дискусії та суперечки на відомі теми;

зустрічі відповідно до сфери зацікавлень;

довга і структурована дискусія за круглим столом;

обговорення новин і відгуки про них;

телефонні розмови.

1.1.3. Комунікативні ролі:

незнайомиць / незнайомка, знайомий / знайома;

колега;

друг / подруга;

член сім'ї, родич / родичка;

турист / туристка;
 студент / студентка;
 клієнт / клієнтка;
 гість / гостя;
 пасажир / пасажирка;
 пацієнт / пацієнтка;
 спортсмен / спортсменка;
 уболівальник / уболівальниця;
 співрозмовник / співрозмовниця;
 учасник / учасниця бесіди, дискусії;
 учасник / учасниця інтерв'ю, репортажу;
 замовник / замовниця;
 читач / читачка;
 глядач / глядачка;
 слухач / слухачка;
 продавець / продавчиня,
 покупець;
 свідок події.

1.2. Читання.

1.2.1. Загальний перелік умінь:

1.2.1.1. Особа розуміє:

загальний зміст неадаптованих описових або розповідних текстів, написаних у різних стилях і жанрах, а також деталі тексту (див. Каталог А і Каталог Б);

тему та комунікативну мету тексту про предмети, що стосуються певної сфери діяльності та зацікавлень, і виявляти задовільний рівень розуміння (більше 60%);

позицію автора тексту і зроблені висновки;

невеликі професійні тексти (детальне розуміння) і може коментувати прочитане.

1.2.1.2. Особа вміє досить швидко переглядати друковані тексти значного обсягу (один або кілька) для того, щоб вибрати лише потрібну інформацію.

1.2.1.3. Особа вміє виділяти деталі тексту, окремі факти та зв'язок між ними.

1.2.2. Типи текстів:

вивіски у громадських місцях, наприклад: *Стій! Вхід заборонено. Обережно! небезпечна зона. Стій! Працює кран;*

написи й оголошення в межах певної теми, наприклад: *Інтелектуальний будинок «Мрія»*. *Унікальне зовнішнє оформлення. Панорамний вигляд на центр міста. Продумане планування. 15 хвилин ходьби до центру. Розвинута інфраструктура мікрорайону. Підземний паркінг* (див. Каталог Б);

опис властивостей уживаних продуктів харчування, медикаментів, косметичних засобів;
 інструкції щодо обслуговування клієнтів;
 оригінальні тексти й оголошення, пов'язані з приватною, публічною, професійною та освітньою сферами життя;
 газетні і журнальні статті з описом подій;
 рекламні тексти;
 меню і рецепти;
 розклад руху транспорту;
 інструкції до побутових приладів;
 формуляр з особистими даними;
 довідка;
 листівки, приватні листи;
 електронні листи, факси, смс-повідомлення;
 брошури, проспекти, плакати;
 уривки оригінальних прозових художніх текстів (новел, оповідань, повістей, романів), доступних для сприйняття на рівні В2;
 зразки ділових паперів: резюме, пояснювальна записка, скарга, подяка;
 щоденники, мемуари;
 репортажі.

1.2.3. Комунікативні ролі:

незнайомиць / незнайомиця;
 знайомий / знайома;
 колега;
 друг / подруга;
 член сім'ї, родич / родичка;
 турист / туристка;
 студент / студентка;
 клієнт / клієнтка;
 гість / гостя;
 пасажир / пасажирка;
 пацієнт / пацієнтка;
 спортсмен / спортсменка;
 уболівальник / уболівальниця;
 співрозмовник / співрозмовниця;
 учасник / учасниця бесіди, дискусії;
 учасник / учасниця інтерв'ю, репортажу;
 замовник / замовниця;

читач / читачка;
 глядач / глядачка;
 слухач / слухачка;
 продавець / продавчиня;
 покупець;
 свідок події.

1.3. Письмо.

1.3.1. Загальний перелік умінь:

1.3.1.1. Особа вміє:

написати зрозумілі докладні тексти на теми з кола власних зацікавлень (обсяг 150 – 200 слів) із належним послідовним плануванням та поділом на абзаци;

написати прості короткі тексти на не пов'язані з особистими зацікавленнями теми;

написати загальний огляд змісту книги, фільму, вистави чи певної події, які не виходять за межі його навчальних, професійних та особистих зацікавлень;

написати доповідь, твір чи повідомлення з елементами роздуму на обрану тему відповідно до складеного плану, користуючись словником вибірково, тільки для уточнення значення або написання слова;

узагальнювати інформацію, отриману з різних джерел, та відтворювати її на письмі;

написати приватні листи, описуючи події та враження;

написати ділові листи, зокрема для того, щоб висловити подяку, скаргу, претензії, прохання чи надати пояснення;

написати чіткі, докладні описи на різні теми, що стосуються його / її зацікавлень;

написати повідомлення з розвиненою аргументацією, навівши докази «за» і «проти» певного погляду;

застосовувати мовні засоби організації писемного тексту: вислови переліку, уточнення, наголошування на важливості тощо;

використовувати на письмі мовні засоби висловлення власної позиції (вставні слова), мовні засоби передавання додаткової чи супровідної до основної інформації (вставлені конструкції).

1.3.2. Типи текстів:

твір-опис на відому тему, наприклад стосовно власних зацікавлень, історії своєї сім'ї чи національних традицій;

твір-роздум щодо проблемної теми з обґрунтуванням власної позиції («за» чи «проти» куріння, вегетаріанства тощо);

твір-опис про переглянутий фільм, прочитану книжку чи статтю з переказом сюжету або позиції автора і власним коментарем;

опис події, учасником чи очевидцем якої він був / вона була, супроводжувану характеристикою осіб чи подій та висловленням власних вражень;

докладний опис людей, місць, предметів, подій і дій;

приватні та ділові листи;

гарантії, рецепти, інструкції;

реклама (брошури, буклети, флаєри);

графіті;

програми, контракти, звіти;

наукові та публіцистичні статті.

1.3.3. Комунікативні ролі:

незнайомиць / незнайомиця;

знайомий / знайома;

колега;

друг / подруга;

член сім'ї, родич / родичка;

турист / туристка;

студент / студентка;

клієнт / клієнтка;

гість / гостя;

пасажир / пасажирка;

пацієнт / пацієнтка;

спортсмен / спортсменка;

уболівальник / уболівальниця;

співрозмовник / співрозмовниця;

учасник / учасниця бесіди, дискусії;

учасник / учасниця інтерв'ю, репортажу;

замовник / замовниця;

читач / читачка;

глядач / глядачка;

слухач / слухачка;

продавець / продавчиня;

покупець;

свідок події.

1.4. Говоріння.

1.4.1. Загальний перелік умінь:

1.4.1.1. Монологічне мовлення:

1.4.1.1.1. Особа вміє:

цілісними, зв'язними і завершеними фрагментами тесту (співвідносними з абзацами) висловлюватися на теми, пов'язані з особистою, освітньою, професійною та громадською сферами життя, зокрема про суспільні чи міжнародні відносини (див. Каталог Б);

послідовно і докладно розповісти про що-небудь чи описати що-небудь у формі лінійного висловлювання, наголошуючи на основному;

докладно розповісти про свої враження, описуючи почуття і власне ставлення до події зі щоденного життя;

розповісти про деталі непередбачуваних подій, свідком чи учасником яких він був / вона була;

переказати сюжет книжки або фільму та описати своє ставлення до них; обстоювати власну думку, викладаючи і підкріплюючи власні погляди аргументами та прикладами, наводячи аргументи «за» і «проти»;

виступати перед аудиторією на тему, що входить до сфери його / її зацікавлень, навчання або професійної діяльності;

публічно висловлюватися на загальні теми з таким ступенем точності, швидкості та спонтанності, що не спричиняє слухачам ускладнень або незручностей.

1.4.1.2. Діалогічне мовлення:

1.4.1.2.1. Особа вміє:

невимушено спілкуватися на відомі теми, пов'язані з його / її зацікавленнями та професійною (навчальною) сферою, навіть в умовах шуму;

обмінюватися інформацією, уточнювати чи підтверджувати її;

пояснити суть проблеми в непередбачуваній ситуації, обговорити її розв'язання, порівняти і зіставити альтернативні варіанти, наприклад стосовно недійсного проїзного документа або фінансової компенсації за пошкоджене в ДТП майно;

висловити зауваження, невдоволення, скаргу, пропозицію чи погрозу, домогтися поступки;

стисло коментувати погляди інших учасників спілкування;

розгорнуто відповідати на запитання з відомої теми;

застосовувати елементарний набір мовленнєвих засобів і стратегій для розгортання розмови або дискусії (перифразувати, уточнити, перепитати, пояснити іншими словами);

доречно використовувати відомі фразеологізми та ідіоми, удаватися до офіційного або неофіційного реєстру мовлення залежно від ситуації;

підготувати і провести просте опитування відповідно до сфери зацікавлень, уточнюючи потрібну інформацію навідними запитаннями, а також попросити про повторення, якщо відповідь іншої особи надто довга або виголошена у швидкому темпі;

брати активну участь у формальній чи неформальній дискусії, правильно реагуючи в ній на аргументацію інших учасників, визначаючи аргументи «за» і «проти», чітко висловлюючи свої погляди.

1.4.2. Типи текстів:

1.4.2.1. Монологічне мовлення:

повідомлення на відому тему, зокрема про власні зацікавлення, історію своєї сім'ї чи національні традиції;

аргументований виступ щодо проблемної теми з обґрунтуванням власної позиції («за» чи «проти» куріння, вегетаріанства тощо);

повідомлення про прочитану книжку чи статтю або переглянутий фільм із переказом сюжету або позиції автора і власним коментарем;

розповідь у лінійній послідовності про подію чи непередбачувану ситуацію, свідком або очевидцем якої він був / вона була, підкріплену характеристикою осіб чи подій та висловленням власних вражень;

докладний опис людей, місць, предметів, подій і дій;

компліменти.

1.4.2.2. Діалогічне мовлення:

діалог (12 – 15 реплік) у звичних та несподіваних ситуаціях із мінімального переліку тем (див. Каталог А, Каталог Б);

телефонна розмова;

дискусія формальна і неформальна;

опитування.

1.4.3. Комунікативні ролі:

незнайомиць / незнайомка;

знайомий / знайома;

колега;

друг / подруга;

член сім'ї, родич / родичка;

турист / туристка;

студент / студентка;

клієнт / клієнтка;

гість / гостя;

пасажир / пасажирка;

пацієнт / пацієнтка;
 спортсмен / спортсменка;
 уболівальник / уболівальниця;
 співрозмовник / співрозмовниця;
 учасник / учасниця бесіди, дискусії;
 учасник / учасниця інтерв'ю, репортажу;
 замовник / замовниця;
 читач / читачка;
 глядач / глядачка;
 слухач / слухачка;
 продавець / продавчиня,
 покупець;
 свідок події.

2. Каталог А. Перелік комунікативних намірів:

привернути чиюсь увагу, установити контакт;
 відрекомендувати себе або інших;
 привітатися;
 попроситися;
 подякувати
 вибачитися;
 привітати;
 побажати;
 зробити комплімент;
 ставити запитання і відповідати на них;
 просити надати інформацію: *Скажіть, будь ласка. Покажіть, будь ласка;*
 підтвердити інформацію / заперечити її;
 висловити свої вподобання;
 прохання / спонукання робити щось;
 заборона робити щось / заклик не робити чогось;
 виражати впевненість / невпевненість;
 висловлювати можливість / неможливість;
 виражати припущення / гіпотезу;
 виражати потребу;
 обґрунтовувати твердження, аргументувати свою думку;
 визначати мету, призначення;
 запрошувати;
 розпочинати, підтримувати, закінчувати розмову, вступати в неї,
 контролювати перебіг розмови, перепитувати інформацію;
 виражати свої думки і переконання;
 порадити чи відмовити робити щось;
 ідентифікувати предмети / осіб / процеси / події;

давати визначення у професійній сфері: *Політична географія – це наука, що вивчає...*

виражати надію, турботу;

висловлювати радість, печаль, смуток і співчуття;

виражати задоволення і незадоволення;

висловлювати байдужість;

висловлювати розчарування;

виражати гнів / обурення;

висловлювати занепокоєння, страх, тривогу;

виражати відношення належності / членства;

виражати просторові значення місця і напрямку;

виражати часові поняття;

виражати причиново-наслідкові значення: *У зв'язку зі складною політичною ситуацією країна не братиме участі в Євробаченні;*

виражати умову і наслідок: *Якщо приїдете вчасно, зможемо потрапити на концерт;*

покликатися на чийсь думку;

порівнювати об'єкти;

запитувати про згоду і відмову;

подавати, приймати і відхиляти пропозиції;

обіцяти зробити щось;

виражати характеристики / властивості / стан предметів, осіб, процесів;

публічно звертатися до доповідача: *Шановний пане доповідачу. Шановна пані доповідачко;*

апелювати до слів промовця: *Зважаючи на Ваші слова, можна зробити висновок;*

висловлювати погрози: *Я буду скаржитися. Я викличу поліцію;*

втішати: *Не плач! Усе буде добре;*

вибачати і відмовлятися вибачати провину;

аргументувати: *Це можна пояснити діями Єврокомісії;*

наголошувати на важливості події, проблеми: *Важливо наголосити на...*

Необхідно звернути увагу на...

3. Каталог Б. Тематичний каталог.

3.1. Людина:

ім'я і прізвище, адреса, стать, сімейний стан, вік, дата і місце народження;

національність, країна і знання мов;

освіта;

професія і вид занять;

кар'єра і професійне зростання;

зовнішність, одяг, мода;

риси характеру, звички і прагнення;

сім'я, члени сім'ї, родичі (рідні і споріднені);
родинні стосунки;
історія родини, походження;
конфлікти в сім'ї, взаєморозуміння між поколіннями;
взаємини з іншими людьми;
контакти з іншими людьми (зустріч, листування).

3.2. Дім, помешкання:

тип і величина помешкання;
розташування дому;
типи кімнат у будинку;
меблі і предмети інтер'єру;
бронювання кімнати в готелі;
винаймання квартири або будинку;
оплата за помешкання (оренда, комунальні платежі);
ремонт, планування, перепланування, реставрація житла;
ринок нерухомості і купівля житла.

3.3. Щоденне життя, побут:

типові щоденні заняття;
предмети повсякденного вжитку;
окреслення часу і простору;
умови і стиль життя.

3.4. Культурне дозвілля і відпочинок:

способи проведення вільного часу;
хобі і зацікавлення;
преса, радіо, телебачення, інтернет;
музеї, картинні галереї та виставкові зали;
театр, кінотеатр;
філармонія, фестивалі;
клуби за зацікавленнями.

3.5. Спорт:

заняття спортом, види спорту;
спортивні заклади;
спортивний реманент і спорядження;
спортивні досягнення українців та іноземних спортсменів;
рекорди.

3.6. Подорожі:

громадський транспорт;
засоби пересування;

залізничний вокзал;
автовокзал;
аеропорт (летовище);
поїздка потягом чи літаком, у громадському транспорті чи таксі;
канікули і відпочинок в Україні і за кордоном;
резервування і винаймання житла під час відпустки (готель, гостел, санаторій, приватні садиби);
туристичні компанії;
екологічний (зелений) і сільський туризм.

3.7. Суспільні відносини:

соціальні інституції;
суспільні проблеми;
державний устрій країни;
війна і мир;
суспільно-політичні події і рухи;
молодіжні субкультури і рухи;
права й обов'язки;
злочинність;
правоохоронні органи;
рівність і справедливість;
дискусійні проблеми.

3.8. Економіка:

розвиток і сучасні проблеми;
споживчий кошик і сімейний бюджет;
доходи і видатки, податки;
проблема бідності, малозабезпечені групи населення.

3.9. Здоров'я й особиста гігієна:

частини тіла;
особиста гігієна;
самопочуття;
хвороби й нездужання;
візит до лікаря;
аптека;
діагностика (аналізи й обстеження);
невідкладна допомога;
залежності (алкогольна, наркотична, тютюнова, від інтернету);
медицина (народна і традиційна).

3.10. Освіта:

канцелярські товари;

навчальні дисципліни;
навчальні заклади;
освітні напрями і спеціальності;
наукові ступені і посади;
організація навчального процесу (лекція, семінар, консультація, курс, семестр, залік, іспит);
освітні реформи.

3.11. Робота:
назви професій;
офіційне працевлаштування і робота за договором;
робочий час (обідня перерва; початок і кінець робочого дня) і час на відпустку;
оплата праці (зарплатня, заробіток) і соціальний пакет;
ринок праці і кваліфікації;
пенсія, соціальна допомога;
безробіття;
ділові переговори;
укладання ділових угод і контрактів.

3.12. Купівля (закупи):
магазини і ринки;
споживчі товари;
засоби гігієни;
промислові товари;
одиниці ваги й об'єму;
гроші;
інформація і реклама;
форми оплати (готівка, кредитна картка);
купівля через інтернет;
скарги.

3.13. Харчування:
закуси, страви;
напої;
посуд і столові прибори;
заклади харчування;
рецепти і кулінарні традиції;
дієти і види харчування;
смакові вподобання;
замовлення бенкету.

3.14. Послуги:

банк, пошта;
бібліотека;
спортзал, басейн;
перукарські послуги та косметичні процедури;
страхова компанія;
станція технічного обслуговування автомобілів (СТО), автозаправна станція (АЗС);
курси (водіння, шиття, кулінарії, танців, іноземних мов);
замовлення послуг;
висловлення незадоволення якістю роботи, рекламація.

3.15. Місця:

тип місцевості і розташування на ній об'єктів;
інституції і громадські місця;
пам'ятки культури;
туристичні принади (замки, палаци, парки, площі);
місця пам'яті і пам'ятники;
план розвитку міста, проблемні ситуації;
передмістя, приватна забудова;
життя за містом, село, селище, дачі.

3.16. Природне середовище:

погода, пори року, клімат;
рослини (дерева, кущі, квіти, злаки);
тварини (свійські і дикі);
природні об'єкти і пам'ятки природи;
екологія (забруднення довкілля, охорона навколишнього середовища).

3.17. Наука і техніка:

розвиток науки і техніки (комп'ютеризація, телекомунікація);
наукові відкриття;
винаходи, що змінили світ.

3.18. Медіа і соціальні мережі:

преса;
радіо;
телебачення;
інтернет і соціальні мережі.

3.19. Традиції, звичаї, свята:

вихідні дні, державні й релігійні свята;
сімейні свята (день народження, іменини, весілля, хрестини);
побажання і подарунки;

похорон, вираження співчуття;
українські звичаї і традиції;
релігійні звичаї і традиції.

4. Каталог В. Зміст мовної компетентності.

Особа вміє розпізнавати і використовувати граматично правильні мовні форми для вираження власних намірів у межах комунікативних потреб, зазначених у тематичному каталозі рівня В2. Може зрозуміло висловитися, не відчувуючи обмежень у лексиці чи граматичних засобах. Володіє достатнім діапазоном мовленнєвих стратегій, щоб описати явища чітко, виразити власну і покликатися на чужу думку, розвинути аргументацію без помітних труднощів щодо пошуку слів, використавши складні синтаксичні форми. Обсяг граматичних умінь рівня В2 охоплює всі аспекти рівнів А1, А2, В1, але в ньому розширено лексичний матеріал, перелік синтаксичних структур та ситуацій комунікації.

4.1. Морфологія

4.1.1. Утворення відмінкових форм іменних частин мови в однині та множині:

4.1.1.1. Іменник:

іменники чоловічого роду з основою на твердий приголосний: *соняшник, каталог, колектив, Кривий Ріг, Близький Схід*;

іменники чоловічого роду на **-ар (-яр)**: *календар, ліхтар, парламентар, газетяр, каменяр, перпендикуляр, пісняр, скляр, школяр; Дігтяр, Катар*;

іменники чоловічого роду із закінченнями **-о, -а**: *Дніпро, Петренко, Франко, воєвода, Микола, Петлюра, Полюга, Скворода*;

іменники чоловічого роду на **-ж, -ч, -щ, -ш**: *вуж, Гадяч, хрущ, Балаш*;

іменники чоловічого роду з основою на м'який приголосний (закінчення **-о**): *дідуньо, татуньо, Бенедьо*;

іменники чоловічого роду на **-ець, -ень**: *знавець, день, травень*;

іменники чоловічого роду на **-ин (-анин, -янин)**: *татарин, черкащанин, освітянин*;

іменники чоловічого роду із закінченням **-ий** (прикметникове походження): *Котляревський, Кропивницький, Шептицький*;

іменники жіночого роду із закінченням **-а (-я)**: *хата, вишня, армія, Саудівська Аравія*;

іменники жіночого роду із закінченням **-а** (прикметникове походження): *набережна, наречена, учительська, Заньковецька, Лозова (місто)*;

іменники жіночого роду з нульовим закінченням: *Прип'ять, сіль, мазь, матір*;

іменники середнього роду із закінченнями **-о, -е**: *скло, паливо, прізвище*;
іменники середнього роду із закінченням **-а (-я)**, які у формах родового, давального та місцевого відмінків мають суфікси **-ат(-ят-), -ен-**: *курча, немовля, плем'я, ім'я*;

іменники середнього роду із закінченням **-е (-є)** (прикметникове походження): *минуле, майбутнє, Рівне*;

множинні іменники: *ножиці, гроші, сутінки, шахи, Суми, Чернівці*;

іменники спільного роду: *листоноша, приبلуда, базікало, плакса*;

абревіатури та складноскорочені слова: *Дніпрогес, Мін'юст, МОН, ФОП, ЦУМ*.

4.1.1.2. Прикметник:

прикметники чоловічого, жіночого, середнього роду із закінченнями **-ий (-ій), -а (-я), -е (-є)**: *народний, народна, народне; багатий, багата, багате; важливий, важлива, важливе; осінній, осіння, осіннє, могутній, могутня, могутнє*;

відмінювання прикметників чоловічого роду з нульовим закінченням: *сестрин, братів, Андріїв*;

відмінювання складних прикметників із компонентом **-лиций**: *білолиций, круглолиций*;

відмінювання прикметників у формі множини (закінчення **-і**): *братові, київські, материнські, міжнародні, сестрині*;

відмінювання складних прикметників із першим компонентом кількісним числівником: *двоярусний, трикутний, двадцятип'ятирічний*.

4.1.1.3. Числівник

відмінювання числівників на позначення часу: *о дванадцятій годині, пів на першу, двадцять хвилин по вісімнадцятій годині*;

відмінювання числівників для позначення дати: *перше вересня, першого вересня, після двадцять восьмого лютого*;

відмінювання родових форм порядкових числівників, наприклад: *тисячний (тисячного, тисячному, тисячний / тисячного, тисячним, на тисячному / на тисячнім), тисячна (тисячної, тисячній, тисячну, тисячною, на тисячній), тисячне (тисячного, тисячному, тисячний / тисячного, тисячним, на тисячному / на тисячнім)*;

відмінювання складених порядкових числівників, наприклад: *сто третій (сто третього, сто третьому, сто третій / сто третього, сто третім, на сто третьому / на сто третім), сто третя (сто третьої, сто третій, сто третю, сто третьою, на сто третій)*;

відмінювання кількісних числівників **один (одна, одне, одні), два (дві), три, чотири, від 5 до 20, 30, 50, 60, 70, 80, 40, 90, 100**: *двадцяти (двадцятьох) восьми (вісьмох), без сорока одного, шістдесятюма (шістдесятма) двома, на*

чотирнадцятьох, вісімдесятьома (вісімдесятьма) чотирма, до ста семи (сімох).

4.1.1.1. Займенник:

особові займенники: *я, ти, ми, ви;*

особово-вказівні займенники: *він, вона, воно, вони;*

присвійні займенники чоловічого, середнього і жіночого роду: *мій, моє, моя; твій, твоє, твоя; наш, наше, наша; ваш, ваше, ваша; свій, своє, своя, їхній, їхня, їхнє;*

зворотний займенник *себе;*

вказівні займенники: *той, та, те, ті; цей, ця, це, ці;*

відмінювання питально-відносних займенників: *хто, що;*

відмінювання питально-відносних займенників: *який, чий, котрий;*

відмінювання питально-відносного займенника *скільки;*

відмінювання неозначених займенників: *хтось, хто-небудь, щось, що-небудь;*

відмінювання неозначених займенників: *якийсь, який-небудь, чийсь, чий-небудь.*

4.1.2. Уживання відмінкових форм в однині та множині. основні значення відмінків:

4.1.2.1. Називний відмінок:

суб'єкт активної дії: ***Народ*** обрав президента;

носії характеристики особи – компонент складеного іменного присудка: *Ваші очі – зорі. Тарас Шевченко – світове художньо-поетичне явище;*

об'єкт зацікавлення: *Чий же це голос;*

об'єкт порівняння: *Кохання сильніше, ніж смерть;*

стан особи, колективу, природи: ***Важкі випробування. Командний дух у всьому і завжди. Зима.***

4.1.2.2. Родовий відмінок:

4.1.2.2.1. Без прийменника:

належність: *Це труднощі новобранця. Запросимо товаришів Остапа;*

ознака предмета чи особи: *Будинок парламенту. Епіцентр подій. Людина нашого покоління. Хлопець міцної статури. Країна великих можливостей;*

суб'єкт дії, названої віддієслівним іменником: *Декламація акторів. Огляд лікаря;*

кількісно-іменні відношення: *Колектив одностудійців. Вони поволі наблизилися до гурту людей. У конференції брали участь 54 фахівці з п'ятнадцяти країн світу;*

час і дата дії, події, явища: **Наступної середи** буде контрольна робота. Я народився **десятого березня**. Конференція розпочалася **вісімнадцятого жовтня дві тисячі третього року**;

прямий об'єкт дії під час заперечення (безприйменникові конструкції): **Не висловили претензій**. **Не запросили інспектора**;

4.1.2.2.2. Із прийменниками:

з, із, зі, від: вихідний пункт руху – звідки?: **Вітер повівав з поля**. **Поїзд відбув зі станції**. **Я прийшов від лікаря**;

з, із, зі: відношення до певної галузі науки, мистецтва. техніки: **Міжнародний конгрес із проблем екології**. **Завдання з математики**;

з, із, зі: відношення до матеріалу, з якого виготовлено предмет: **Одягнути сорочку зі шовку**. **Продаємо народні іграшки з дерева**;

до: кінцевий пункт руху: **Добралися до села аж надвечір**. **Піти до лікаря**;

до, для: призначення предмета, мета дії: **Додаток до заяви**. **Шукаємо партнерів для участі в новому проєкті**;

біля, серед, недалеко від, справа (направо) від, зліва (наліво) від, навпроти, посеред: місце, близькість до чого-небудь: **Посеред міста є гарне озеро**. **Серед товаришів легше працювати**;

від: напрям руху від особи чи предмета: **Відійти від пасажира**. **Від'їхати від населеного пункту**;

від, з: причина: **З горя посивіла стара мати**. **З радощів я забув про біль**;

без: вказівка на відсутність чого-небудь, обмеження в чому-небудь: **Без вітру мороз не страшний**. **Через схильність до алергії вживаю продукти без глютену**).

4.1.2.3. Давальний відмінок:

особа або предмет, для яких (на користь чи на шкоду) відбувається дія: **Передав президентові запрошення**. **Не завдайте шкоди дітям**. **Гостям було занадто тісно і гаряче**;

суб'єкт певного стану: **Мирославі поки що щастило**. **На волі весело пташкам літати**;

суб'єкт кількісної вікової ознаки: **Синові шість років**.

4.1.2.4. Знахідний відмінок:

4.1.2.4.1. Без прийменника:

безпосередній прямий об'єкт дії: **Оркестр налаштував інструменти**. **Вітер носить листя по безлюдних вулицях**;

тривалість дії: **Ми весь вечір чекали на замовлену їжу**;

шлях руху: **Туристи перейшли маленьку річку вброд**.

4.1.2.4.2. Із прийменниками:

в, у, на, за: кінцевий пункт руху: **Уночі підемо на полонину**;

в, у, за, через: час завершення дії: *Через рік зустрінемося знову. Я чекатиму тебе у травні. Пробігти дистанцію за дві хвилини;*
на, за: тривалість дії: *Я виконаю це завдання за десять хвилин;*
за, про: об'єктні відношення: *За що ти мене караєш? Навчатися за кошти працедавця;*
на: причина дії або бездіяльності: *Автобус зупинився на прохання екскурсовода;*
на: мета дії: *Записатися на обстеження до лабораторії;*
на: призначення предмета: *Узяти папку на документи. Купити шафу на книжки;*
під: кінцевий пункт руху: *Під'їхати під будинок;*
повз: переміщення щодо нерухомого об'єкта: *Іду до будинку друзів повз парк. Проїхали повз площу.*

4.1.2.5. Орудний відмінок:

4.1.2.5.1. Без прийменника:

реальна чи бажана характеристики особи зі словами **стати, бути:** *Я буду охоронцем. Він став директором два роки тому;*
 знаряддя і засіб дії: *Катруся обхопила голову руками. Про негоду сповістили радіозв'язком;*
 засіб пересування: *Щодня ми їздимо в університет трамваєм №8;*
 об'єкт стану: *Дитина тішиться подарунком;*
 шлях руху: *Після бурі несло Черемошем гілля і колоди.*

4.1.2.5.2. Із прийменниками:

з, із, зі: об'єкт спільної дії: *Дмитро розмовляє з Оленою. Викладач працює зі студентами;*
з, із, зі: ознака предмета: *Олена любить каву з молоком. Богдан пив чай з лимоном;*
з, із, зі: ознака дії: *Діти їдять йогурт з апетитом. Іноземні студенти розмовляли українською (мовою) з акцентом;*
над, під, перед, за, між: розташування об'єкта: *Стою перед аудиторією;*
між: вираження об'єктних відношень: *Нехай ця інформація буде між нами;*
перед: часове передування діяльності: *Перед мандрівкою добре обміркуйте маршрут.*

4.1.2.6. Місцевий відмінок:

у, в, на: місце перебування особи чи розташування предмета: *Комісія засідає у конференційній залі. На білих вікнах мороз намалював чарівні картини;*
у, в: час дії, стану: *У липні була неймовірна спека;*
по: шлях руху: *Гамірливі студенти-першокурсники ходять по місту / по місті;*

по: характеристика об'єкта: *Зустріч з колегами по роботі відбудеться завтра;*

у, в: ознака особи чи предмета: *Усі звернули увагу актора у сріблястому плащі. Ми купили торт у гарній коробці;*

о, об: час дії: *Зустрінемося завтра об одинадцятій годині.*

4.1.2.7. Кличний відмінок:

адресат мовлення – потенційний суб'єкт дії: *Сестричко, принеси води, будь ласка;*

адресат мовлення – потенційний суб'єкт стану: *Братику, будь слухняним!;*

адресат мовлення – адресат ідентифікації: *Оленко, ти неперевершена!;*

акцентований адресат мовлення – нейтралізований суб'єкт: *Шановна громадо, маємо чудові новини – наш проєкт схвалили.*

4.1.3. Особові форми дієслова (дієвідмінювання):

4.1.3.1. Дійсний спосіб:

дієвідмінювання дієслів недоконаного виду в теперішньому часі, наприклад: *вимірювати (вимірюю, вимірюєш, вимірює, вимірюємо, вимірюєте, вимірюють), зоставатися (зостаюся, зостаєшся, зостається, зостаємося, зостаєтесь, зостаються), везти (везу, везеш, везе, веземо, везете, везуть), возити (вожу, возиш, возить, возимо, возите, возять);*

дієвідмінювання дієслів недоконаного виду в майбутньому часі, наприклад: *висловлювати (буду висловлювати / висловлюватиму, будеш висловлювати / висловлюватимеш, буде висловлювати / висловлюватиме, будемо висловлювати / висловлюватимемо, будете висловлювати / висловлюватимете, будуть висловлювати / висловлюватимуть);*

дієвідмінювання дієслів *дати (роздати), їсти (з'їсти)* у майбутньому і теперішньому часі: *дам, даси, дасть, дамо, дасте, дадуть (роздам, роздаси, роздасть, роздамо, роздасте, роздадуть); їм, їси, їсть, їмо, їсте, їдять (з'їм, з'їси, з'їсть, з'їмо, з'їсте, з'їдять);*

дієвідмінювання дієслів недоконаного і доконаного виду в минулому часі за родами і числами (*кликав, кликала, кликало, кликали; облетів, облетіла, облетіло, облетіли*);

дієвідмінювання дієслів доконаного виду в майбутньому часі (*звикну, звикнеш, звикне, звикнемо, звикнете, звикнуть*).

4.1.3.2. Наказовий спосіб:

утворення різних форм наказового способу, наприклад: *ходити (ходи, ходімо, ходіть, хай / нехай ходять (-ять)); літати (літай, літаймо, літайте, хай / нехай літає (-ють)).*

4.1.3.3. Умовний спосіб:
утворення форм умовного способу (*знав би, придумала б, відслужили б, якби закричав, -ла, -ло, -ли*).

4.2. Словотвір.

4.2.1. Ступені порівняння якісних прикметників:
проста форма вищого ступеня: *молодий – молодший, солодкий – солодший, сильний – сильніший*;
проста форма найвищого ступеня: *наймолодший, найсолодший, найсильніший*;
складена форма вищого ступеня: *більш / менш солодкий, більш / менш сильний*;
складена форма найвищого ступеня порівняння: *найбільш / найменш солодкий*;
суплетивні форми: *великий – більший, малий – менший*.

4.2.2. Ступені порівняння якісно-означальних прислівників:
проста форма вищого ступеня: *солодко – солодше, сильно – сильніше, доступно – доступніше*;
проста форма найвищого ступеня: *найсильніше, найдоступніше*;
складена форма вищого ступеня: *більш / менш корисно, більш / менш доступно*;
складена форма найвищого ступеня порівняння: *найбільш / найменш корисно*;
суплетивні форми: *багато – більше, мало – менше*.

4.2.3. Утворення видових пар дієслів: *писати – написати, робити – зробити, темніти – потемніти, вивчати – вивчити, говорити – сказати, захищати – захистити, сполучати – сполучити*.

4.2.4. Утворення префіксальних дієслів руху: *іти – піти, прийти, зайти (увійти), вийти, дійти, перейти, обійти; їхати – поїхати, приїхати, заїхати (в'їхати), виїхати, доїхати, переїхати, об'їхати*.

4.2.5. Утворення назв осіб за видом діяльності: *діяти – діяч, виконувати – виконавець, просити – прохач, танцювати – танцівник*.

4.2.6. Утворення іменників – назв діяльності (суфікси *-нн-, -енн-, -інн-*): *читати – читання, сполучати – сполучання, креслити – креслення, навантажувати – навантаження, сполучити – сполучення; ходити – ходіння*.

4.2.7. Утворення іменників – назв діяльності (нульовий суфікс): *захищати – захист, приходити – прихід, додавати – додаток.*

4.2.8. Утворення іменників – назв місць за виконуваною дією: *спати – спальня, приймати – приймальня, читати – читальня, лікувати – лікарня.*

4.2.9. Утворення прикметників від іменників: *осінь – осінній, вечір – вечірній, Київ – київський.*

4.2.10. Утворення прислівників від прикметників: *український – по-українськи (по-українському), швидкий – швидко.*

4.3. Синтаксис.

4.3.1. Просте речення:

4.3.1.1. Розповідне речення:

стверджувальне речення: *Люблю я присмерки пахучі квітневих вечорів;*
заперечне речення: *Не люблю втручатися в чуже життя.*

4.3.1.2. Питальне речення:

просте питальне загальне: *Чи й справді ви мене не впізнаєте?*
питальне речення з питальним словом, спеціальні запитання *де?, звідки?, куди?, з ким?, про кого?, який?, яка?: Де ви познайомилися? Кому присвячена ця книжка? Яку погоду обіцяють синоптики на завтра?*

питальне речення з відтінком запрошення: *Хочете послухати цю музику? Вам не цікаво подивитися цей фільм?*

4.3.1.3. Спонукальне речення:

для вираження розпорядження, прохання, поради, пропозиції: *Дайте, будь ласка, дві склянки молока. Обміркуйте нашу пропозицію!*

4.3.2. Просте ускладнене речення:

просте речення з однорідними членами: *Як вона любила робити і в полі, і в городі, і в лузі, і в лісі. Нас привітали українські й іноземні студенти Одеського університету;*

просте речення з однорідними членами і узагальнювальним словом: *Ні розвага, ні прохання, ні погроза – ніщо не допомагало;*

просте речення з дієприкметниковим зворотом: *Озеро, оточене густими кущами, було не широке, а довге;*

просте речення з дієприслівниковим зворотом: *Приїхавши з табору, Олег якось раптово подорослішав. Ми наспівували пісеньку, чекаючи на поїзд;*

просте речення зі вставними словами: *Може, то птахи приносять на своїх крилах весну?*

просте речення зі звертанням: *Прийми мою любов, народе рідний!*

4.3.3. Просте односкладне речення:

4.3.3.1. Односкладні речення з головним членом – дієсловом:

означено-особові речення: *Іду повз пам'ятник Богданові Хмельницькому;*

неозначено-особові речення: *По радіо повідомили про погіршення погоди;*

безособові речення: *Було приємно дивитися на веселих дітей. Там усе правильно записано.*

4.3.3.2. Односкладні речення з головним членом – іменником:

номінативні речення: *Вечір. Омріяна прохолода. Спокій...*

4.3.4. Складне речення:

4.3.4.1. Складнопідрядні речення зі з'ясувальною підрядною частиною (сполучники *що, щоб*, сполучні слова *куди, звідки, скільки, чому, навіщо, який*): *Батько радив мені, **щоб** я надрукував цю статтю. Треба вміти слухати, **про що** співає птах. Я хотіла побачити, **звідки** сходить сонце.*

4.3.4.2. Складнопідрядні речення з означальною частиною зі сполучними словами *який, котрий, що* в називному та непрямих відмінках: *Як радію за ту я людину, **що** загублену радість знайшла.*

4.3.4.3. Складнопідрядні речення із часовою підрядною частиною (сполучне слово *коли*):

вираження значення одночасності: *Чому ж стоїш без руху ти, **коли** весь світ співає?*

вираження значення різночасності: ***Доки** сонце зійде – роса очі виїсть;*

4.3.4.4. Складнопідрядні речення з відношеннями причини: *Хлопці боялися поворухнутися, **щоб** не злякати пташки.*

4.3.4.5. Складнопідрядні речення з відношеннями умови:

реальної умови (сполучник *якщо*): ***Якщо** буде дощ, то не підемо до лісу;*

ірреальної умови (*якби, коли б*): ***Якби** я турбувався лиш про себе, вже б онімів давно від самоти.*

4.3.4.6. Складнопідрядні речення з відношеннями допусту: ***Хоч** не одного там калічили ті скали, ми далі йшли.*

4.3.5. Пряма і непряма мова:

сполучники *що, щоб*, частка *чи* в разі заміни прямої мови непрямою: *Студент відповів: «Я пропустив заняття через хворобу». – Студент відповів, **що** пропустив заняття через хворобу. Викладач запитав: «Усі готові до заліку?» – Викладач запитав, **чи** всі готові до заліку.*

4.4. Стилїстика.

4.4.1. Офіційне й неофіційне спілкування:

4.4.1.1. Стилїстичні засоби фонетики (засоби милозвучності):

уживання прийменників **у, в**: *жив у Києві, була в Одесі*;

уживання сполучників **і, й**: *Оксана й Олена, день і ніч*;

уживання прийменника **з** і його варіантів **зі, із**: *з автобуса, зі сметаною, із шовку*;

уживання **у – в** на початку слова: *улітку – влітку, удень – вдень*.

4.4.1.2. Стилїстичні засоби лексики:

антоніми (*тут – там, високий – низький, тепло – холодно, вийти – зайти*);

синоніми (*говорити, розмовляти, спілкуватися*);

омоніми (мати *ім.* – мати *дієсл.*; замо́к – за́мок);

епітети (*теплий день, смачний торт*);

метафора (*ідуть дощі, сонце сідає*);

скорочення (вибірково) (*год – година, р. – рік, ст. – століття*);

зменшувально-пестливі форми (*вулиця – вуличка, ріка – річенька, мама – матуся*);

складні слова (*науково-пізнавальний; українсько-англійський*);

звуконаслідування (*Няв!, ГАВ!, шурх-шурх...*).

4.4.1.3. Стилїстичні засоби синтаксису:

звертання: **Вікторе**, прочитайте цю книжку;

еліпсис: *Смачного! – Дякую, і тобі. Максим пішов до бібліотеки, Оксана – також збирається*;

повтор: *У Карпатах Інвар ще не був! – Хто-хто?*;

порівняння: *краще, ніж я; краще за мене; кращий від мене; білий, як сніг; гарна, мов намальована*;

уточнення: *там, де стояв перший замок, Володимир, князь Київський*;

елементи структурування тексту (вставні слова): *по-перше, по-друге, по-третє, отже* та ін.

V. Рівень вільного володіння першого ступеня (C1)

Рівень вільного володіння першого ступеня (C1) засвідчує поглиблене ознайомлення зі структурою української мови і детальне розуміння її системних зв'язків та можливість *тематично широкого, спонтанного* спілкування в різних сферах і ситуаціях з невимушеним використанням значного діапазону виражальних засобів, зокрема галузевої термінології, професіоналізмів, найуживаніших ідіом.

1.1. Види мовленнєвої діяльності.

1.1. Слухання.

1.1.1. Загальний перелік умінь:

1.1.1.1. Особа розуміє:

довготривале мовлення, навіть якщо воно не досить чітко структуроване або його зв'язність виражена не безпосередньо;

основні й другорядні думки в повідомленнях складної структури зі сфери його особистих, навчальних та фахових зацікавлень;

досить складне пояснення нового матеріалу під час навчальної лекції, якщо нова тема продовжує і доповнює попередню;

зміст дискусії та позицію учасників щодо невідомої для нього теми;

деталі оголошень у громадських місцях;

більшість радіо- і телепрограм, новин, документальних і художніх фільмів загальної тематики;

значення слова і фрази залежно від тональності мовлення;

зміст і мету практично всіх жанрів усного мовлення (див. Каталог А і Каталог Б);

стилістично марковані тексти, які містять розмовні вислови та ідіоми;

швидке мовлення в природних умовах повсякденного життя в недосконалих акустичних обставинах (шум, фоновий шум, наприклад у кафе, у магазині, в офісі або на вулиці).

1.1.2. Типи текстів:

1.1.2.1. Монологічне мовлення:

1.1.2.1.1. Докладний художній текст:

розповідь, опис, пісні, поезії, романи, оповідання, комедії, драми, казки, повісті, п'єси;

1.1.2.1.2. Довгі публіцистичні тексти:

довгі і складні інструкції, вказівки, правила;

докладні оголошення у громадських місцях, наприклад на автостанції, на вокзалі, в аеропорту, у метро, у магазині;

докладна рекламна інформація;

значні за обсягом виступи на презентаціях, конференціях, промови на нарадах, зборах, засіданнях;

радіо- та телепрограми (суспільні події, економічні новини, спортивні новини, опитування, прогноз погоди, рекламні ролики, інтерв'ю, репортажі, серіали, телешоу та ігри, документальні фільми, комедійні шоу);

1.1.2.1.3. Тексти з поясненнями і авторськими відступами розмовного стилю:

найрізноманітніші особисті повідомлення та повідомлення на автовідповідачі (запрошення, інформація про зустріч, новини);

анекдот, історія, мрія, новина, жарт та ін.;

скарга, погроза, зауваження, похвала, осудження;

тости, офіційні та неофіційні привітання;

1.1.2.1.4. Тексти офіційного стилю:

ділова кореспонденція, фрагменти договорів, частини контрактів, доручень, уривки указів, постанов, законів тощо.

1.1.2.2. Діалогічне мовлення:

довгий текст у формі монологу з елементами діалогу;

розмови двох і більше осіб – довгі, складні, офіційні та неофіційні, жваві, супроводжувані жестами;

діалоги й полілоги з повсякденного життя, наприклад радіо- і телеінтерв'ю, фрагменти телевізійних шоу;

театральні вистави;

обговорення актуальних тем;

дискусії та суперечки;

переговори.

1.1.3. Комунікативні ролі:

знайомий / знайома;

незнайомець / незнайомка;

колега;

друг / подруга;

член сім'ї, родич / родичка;

турист / туристка;

студент / студентка;

клієнт / клієнтка;

гість / гостя;

пасажир / пасажирка;

пацієнт / пацієнтка;

лікар / лікарка;

співрозмовник / співрозмовниця;
 учасник / учасниця телефонної розмови;
 замовник / замовниця;
 споживач / споживачка;
 читач / читачка;
 глядач / глядачка;
 слухач / слухачка;
 продавець / продавчиня;
 покупець;
 свідок, учасник / учасниця події;
 спортсмен / спортсменка;
 спортивний уболівальник / уболівальниця;
 учасник / учасниця бесіди, дискусії, інтерв'ю;
 учасник / учасниця переговорів;
 учитель / учителька;
 учень / учениця;
 роботодавець;
 працівник / працівниця;
 підлеглий / підлегла;
 керівник;
 наречений / наречена;
 власник / власниця;
 господар;
 господиня;
 водій, власник / власниця транспортного засобу;
 учасник / учасниця дорожньо-транспортної пригоди;
 потерпілий / потерпіла.

1.2. Читання.

1.2.1. Загальний перелік умінь:

1.2.1.1. Особа розуміє:

загальний зміст і деталі великих за обсягом і складних за структурою неадаптованих текстів різних стилів і жанрів (див. Каталог А, Каталог Б);
 висловлену непрямо інформацію, зокрема натяки, іронію, жарти;
 науково-популярні тексти з різних сфер;
 значення і функції найбільш уживаних ідіоматичних і канцелярських зворотів;
 ставлення автора до описуваних подій, виражене безпосередньо чи приховано.

1.2.1.2. Особа може переглянути великий текст, щоб з'ясувати, чи наявна в ньому потрібна інформація, потрібні деталі.

1.2.1.3. Особа може знайти в тексті багато інформації щодо однієї чи кількох деталей.

1.2.1.4. Особа вміє швидко *ідентифікувати* загальний зміст тексту, повідомлення за заголовком чи підзаголовком (якщо вони інформативні й однозначні).

1.2.1.5. Особа вміє *виділити* в тексті засоби міжфразового зв'язку і зрозуміти їхню функцію.

1.2.2. Типи текстів:

вивіски у громадських місцях;
 написи й оголошення в межах певної теми (див. Каталог Б);
 опис властивостей продуктів харчування, медикаментів, косметичних засобів;
 інструкції щодо обслуговування клієнтів, книга скарг і пропозицій;
 оригінальні тексти й оголошення, пов'язані з приватною, публічною, професійною та освітньою сферами життя;
 газетні і журнальні статті з описом подій, полемікою;
 рекламні тексти;
 меню і рецепти;
 розклад руху транспорту;
 інструкції до побутових приладів;
 формуляр з особистими даними, наприклад анкета для отримання посвідки на проживання в Україні;
 довідка;
 листівки, приватні листи;
 електронні листи, факси, смс-повідомлення
 брошури, проспекти, плакати;
 уривки оригінальних прозових художніх текстів, наприклад новел, оповідань, повістей, романів, доступних для сприйняття на рівні С1;
 зразки ділових паперів: скарга, розписка, резюме;
 щоденники, мемуари;
 повідомлення;
 репортажі, нариси, есеї;
 підручники.

1.2.3. Комунікативні ролі:

знайомий / знайома;
 незнайомиць / незнайома;

колега;
 друг / подруга;
 член сім'ї, родич / родичка;
 турист / туристка;
 пасажир / пасажирка;
 студент / студентка;
 клієнт / клієнтка;
 пацієнт / пацієнтка;
 лікар / лікарка;
 гість / гостя;
 працівник / працівниця;
 працедавець / працедавиця;
 покупець;
 продавець / продавчиня;
 орендар / орендарка;
 господар / господиня (власник / власниця);
 глядач / глядачка;
 читач / читачка;
 слухач / слухачка;
 заявник / заявниця;
 свідок, учасник / учасниця події;
 уболівальник / уболівальниця;
 потерпілий / потерпіла (жертва злочину);
 водій, власник / власниця транспортного засобу;
 підлеглий / підлегла;
 керівник.

1.3. Письмо.

1.3.1. Загальний перелік умінь:

1.3.1.1. Особа вміє:

писати чіткий, добре структурований текст, використовуючи складні синтаксичні конструкції;

обирати стиль писемного повідомлення відповідно до особистісних характеристик відомого чи уявного читача;

писати детальні тексти обсягом не менше 200 слів про особисті зацікавлення, засвідчуючи контрольоване й усвідомлене вживання граматичних структур та засобів міжфразового зв'язку;

обирати мовні виражальні засоби відповідно до мети та стилю тексту;

написати загальний огляд змісту книги, фільму, вистави чи певної події, учасником або очевидцем якої був, зокрема використовуючи лексичні та графічні засоби передавання прямої, невласне прямої, непрямой мови на письмі;

написати доповідь, твір-роздум, аналітичну довідку з елементами опису та роздуму відповідно до складеного плану, вибірково користуючись словником;

конспектувати прочитану інформацію як структурований текст, виділяти пункти й підпункти, формувати переліки, указуючи на головне й другорядне;

писати приватні чи офіційні листи на складні теми, виділяючи найважливіше;

узагальнювати інформацію, використовуючи лексичні (узагальнювальні слова) та графічні (розділові знаки) засоби оформлення однорідних членів речення на письмі;

писати доповіді й статті, представляючи проблему (предмет розгляду) за допомогою ефективної логічної структури, що допомагає адресатові виділити й запам'ятати найважливіші пункти;

писати огляди та анотації до текстів із професійної чи загальнокультурної сфери;

уживати на письмі засоби іномовлення та перефразування.

1.3.2. Типи текстів:

твір-опис на відому тему, зокрема про власні зацікавлення, історію своєї сім'ї чи національні традиції;

твір-роздум щодо проблемної теми з обґрунтуванням власної позиції;

твір-опис про прочитану книжку чи статтю або переглянутий фільм із переказом сюжету або позиції автора і власним коментарем;

опис події, учасником чи очевидцем якої він був / вона була, супроводжувану характеристикою осіб чи подій та висловленням власних вражень;

докладний опис людей, місць, предметів, подій і дій;

реферат, доповідь, повідомлення на теми зі сфери професійних чи особистих зацікавлень;

приватні та ділові листи.

1.3.3. Комунікативні ролі:

знайомий / знайома;

незнайомиць / незнайомка;

колега;

друг / подруга;

член сім'ї, родич / родичка;

гість / гостя;

турист / туристка;

студент / студентка;

викладач / викладачка;

продавець / продавчиня;

покупець;

клієнт / клієнтка, споживач / споживачка;
 заявник / заявниця;
 пацієнт / пацієнтка;
 лікар / лікарка;
 працівник / працівниця;
 роботодавець;
 орендар / орендарка житла;
 орендодавець / орендодавиця;
 водій;
 пасажир / пасажирка;
 глядач / глядачка;
 читач / читачка;
 слухач / слухачка;
 спортсмен / спортсменка;
 уболівальник / уболівальниця;
 свідок, учасник / учасниця подій;
 учасник / учасниця телефонної розмови.
 учасник / учасниця дискусії, бесіди, репортажу, інтерв'ю.

1.4. Говоріння.

1.4.1. Загальний перелік умінь:

1.4.1.1. Монологічне мовлення:

1.4.1.1.1. Особа вміє:

говорити на загальні чи абстрактні теми, а також на теми, що пов'язані з його / її професією і зацікавленнями (див. Каталог Б), вибудовуючи інтонаційно-тематично завершені фрагменти тексту (співвідносні з абзацами);

чітко і докладно описувати складні реалії і явища, завершуючи мовлення логічним висновком;

коментувати переглянутий фільм, прочитану книжку чи статтю, висловивши власні враження і ставлення;

доречно цитувати чужі думки, пристосовуючи їх до власного висловлювання;

аргументовано висловлювати власні погляди щодо актуальних соціальних чи політичних питань;

невимушено виступати перед аудиторією із заздалегідь підготовленою промовою;

формулювати гіпотези для пошуку рішень імовірних проблем;

застосовувати стратегії коригування і полегшення вислову (заміну невідомих слів описом, оминання складних місць) непомітно для співрозмовників.

1.4.2. Діалогічне мовлення:

1.4.2.1. Особа вміє:

говорити вільно і спонтанно, майже без зусиль на загальні чи абстрактні теми, навіть якщо вони йому / їй не достатньо відомі;

гнучко й ефективно користуватися мовою в соціумі, зокрема образно та для вираження емоцій, гумору тощо;

дискутувати навіть на абстрактні чи невідомі теми, переконливо аргументуючи свою позицію, відповідаючи на запитання та коментарі, швидко, спонтанно й адекватно реагуючи на складну аргументацію;

вільно брати участь в інтерв'ю щодо професійної діяльності чи загальних питань.

1.4.2. Типи текстів:

1.4.2.1. Монологічне мовлення:

розповідь на задану тему, зокрема інтерпретація сентенції, цитати, фрагменту тексту чи зображень, а також розповідь про власні зацікавлення, історію своєї сім'ї чи національні традиції (див. Каталог Б);

виступ щодо проблемної теми з обґрунтуванням власної позиції («за» чи «проти» куріння, вегетаріанства тощо);

повідомлення про прочитану книжку, статтю або переглянутий фільм із переказом сюжету чи позиції автора і власним критичним коментарем;

докладний опис людей, місць, предметів, подій і дій;

тости і привітання у приватній чи офіційній ситуації;

анекдоти.

1.4.2.2. Діалогічне мовлення:

діалог (12 – 15 реплік) у звичних та несподіваних ситуаціях із мінімального переліку тем (див. Каталог А, Каталог Б);

телефонна розмова;

дискусія формальна і неформальна;

переговори;

опитування.

1.4.3. Комунікативні ролі:

знайомий / знайома;

незнайомец / незнайомка;

колега;

друг / подруга;

член сім'ї, родич / родичка;

гість / гостя;

турист / туристка;

студент / студентка;
 викладач / викладачка;
 продавець / продавчиня;
 покупець;
 клієнт / клієнтка, споживач / споживачка;
 заявник / заявниця;
 пацієнт / пацієнтка;
 лікар / лікарка;
 працівник / працівниця;
 роботодавець;
 орендар / орендарка житла;
 орендодавець / орендодавиця;
 водій, пасажир / пасажирка;
 глядач / глядачка;
 читач / читачка;
 слухач / слухачка;
 спортсмен / спортсменка;
 уболівальник / уболівальниця;
 свідок, учасник / учасниця події;
 учасник / учасниця дорожньо-транспортної пригоди (ДТП);
 співрозмовник / співрозмовниця;
 учасник / учасниця переговорів, дискусії, репортажу, інтерв'ю.

2. Каталог А. Перелік комунікативних намірів:

привернути чийось увагу, установити контакт;
 відрекомендувати себе або інших;
 привітатися;
 попрощатися;
 подякувати;
 попросити вибачення, перепросити;
 привітати;
 побажати;
 зробити комплімент;
 ставити запитання і відповідати на них;
 просити надати інформацію;
 підтвердити інформацію / заперечити її;
 висловити свої вподобання;
 прохання / спонукання робити щось;
 заборона робити щось / заклик не робити чогось;
 виражати впевненість / невпевненість;
 висловлювати можливість / неможливість;
 виражати припущення / гіпотезу;
 виражати потребу;

обґрунтовувати твердження, аргументувати свою думку;
 визначати мету, призначення;
 запрошувати;
 розпочинати, підтримувати, переривати, закінчувати розмову, вступати в
 неї, контролювати перебіг розмови, перепитувати інформацію;
 виражати свої думки і переконання;
 порадити чи відмовити робити щось;
 ідентифікувати предмети / осіб / процеси / події;
 давати визначення у професійній сфері;
 виражати надію, турботу, довіру / недовіру;
 висловлювати радість, печаль, смуток і співчуття;
 виражати задоволення і незадоволення;
 виражати здивування;
 висловлювати відчуття болю, мук, терпіння;
 висловлювати байдужість;
 висловлювати відчуття розчарування;
 виражати почуття гніву / обурення;
 висловлювати занепокоєння, страх, тривогу;
 виражати належність / членство;
 виражати просторові значення місця і напрямку;
 виражати часові поняття;
 виражати причиново-наслідкові значення;
 виражати умову і наслідок;
 покликатися на чийсь думку;
 порівнювати об'єкти;
 запитувати про згоду і відмову;
 пропонувати, приймати і відхиляти пропозиції;
 обіцяти зробити щось;
 виражати характеристики / властивості / стан предметів, осіб, процесів;
 публічно звертатися до доповідача;
 апелювати до слів промовця;
 висловлювати погрози;
 утішати;
 вибачати і відмовлятися вибачити провину;
 аргументувати;
 наголошувати на важливості події, проблеми.

3. Каталог Б. Тематичний каталог.

3.1. Людина:

ім'я і прізвище, адреса, стать, сімейний стан, вік, дата і місце народження;
 національність, країна і знання мов;
 освіта;

професія і вид занять;
кар'єра і професійне зростання;
зовнішність, одяг, мода;
риси характеру, звички і прагнення;
сім'я, члени сім'ї, родичі (рідні і споріднені);
родинні стосунки;
історія родини, походження;
конфлікти в сім'ї, взаєморозуміння між поколіннями;
стосунки жінки і чоловіка;
контакти з іншими людьми (зустріч, листування).

3.2. Дім, помешкання:

тип і величина помешкання;
розташування будинку;
типи кімнат у будинку;
меблі і предмети інтер'єру;
бронювання кімнати в готелі;
винаймання квартири або будинку;
оплата за помешкання (оренда, комунальні платежі);
ремонт, планування, перепланування, реставрація житла;
ринок нерухомості і купівля житла.

3.3. Щоденне життя, побут:

типові щоденні заняття;
предмети повсякденного вжитку;
окреслення часу і простору;
умови і стиль життя;
стратегії планування часу.

3.4. Культурне дозвілля і відпочинок:

способи проведення вільного часу (активний і пасивний відпочинок);
хобі і зацікавлення;
преса, радіо, телебачення, інтернет;
музеї, картинні галереї та виставкові зали;
театр, кінотеатр, філармонія;
фестивалі;
клуби.

3.5. Спорт:

заняття спортом, види спорту;
спортивні заклади;
спортивний реманент і спорядження;
спортивні досягнення українців та іноземних спортсменів;

рекорди;
спортивні дисципліни;
види екстремального спорту;
аеробіка, плавання;
можливості людського організму і допінг;
Олімпійські та Паралімпійські ігри.

3.6. Подорожі:

громадський транспорт;
засоби пересування;
залізничний вокзал;
автовокзал;
аеропорт (летовище);
поїздка у громадському транспорті чи таксі, потягом чи літаком;
канікули і відпочинок в Україні і за кордоном;
резервування і винаймання житла під час відпустки (готель, гостел, санаторій, приватні садиби);
туристичні компанії;
екологічний (зелений) і сільський туризм.

3.7. Суспільні відносини:

соціальні інституції;
суспільні проблеми;
молодіжні субкультури і рухи;
права й обов'язки;
меншини (мовні, національні, соціальні та інші);
рівність і справедливість, зокрема гендерна рівність;
злочинність;
правоохоронні органи;
дискусійні проблеми.

3.8. Внутрішня політика:

державний устрій країни;
Конституція і виборча система;
суспільно-політичні події і рухи;
війна і мир;
демографічні процеси;
децентралізація та інші види реформ (пенсійна, земельна).

3.9. Зовнішньополітичні відносини:

іноземці серед українців – стереотипи і проблеми;
українці за кордоном – стереотипи і проблеми;

напрями зовнішньої політики України (Україна і ЄС, Україна і США, Україна і НАТО);
дипломатичні відносини України.

3.10. Економіка:

- а) розвиток і сучасні проблеми;
- б) споживчий кошик і сімейний бюджет;
- в) доходи і видатки, податки;
- г) проблема бідності, малозабезпечені верстви населення.

3.11. Здоров'я й особиста гігієна:

частини тіла;
особиста гігієна;
самопочуття;
хвороби й нездужання;
візит до лікаря;
аптека;
діагностика (аналізи й обстеження);
невідкладна допомога;
залежності (алкогольна, наркотична, тютюнова, від інтернету);
медицина (народна і традиційна);
система охорони здоров'я і медичне страхування.

3.12. Освіта:

канцелярські товари;
навчальні дисципліни;
навчальні заклади;
освітні напрями і спеціальності;
наукові ступені і посади;
екзамени і заліки;
освітні реформи.

3.13. Робота:

- а) назви професій;
- б) офіційне працевлаштування і робота за контрактом;
- в) робочий час і час на відпустку;
- г) оплата праці;
- г) ринок праці;
- д) кваліфікації;
- е) пенсія, соціальна допомога;
- є) безробіття;
- ж) організація місця праці;
- з) ділові переговори;

и) укладання ділових угод і контрактів.

3.14. Купівля (закупи):

магазини і ринки;
споживчі товари;
засоби гігієни;
промислові товари;
одиниці ваги й об'єму;
гроші;
інформація і реклама;
форми оплати (готівка, кредитна картка);
купівля через інтернет;
скарги.

3.15. Харчування:

закуси, страви;
напої;
посуд і столові прибори;
заклади харчування;
рецепти і кулінарні традиції;
дієти і види харчування;
смакові вподобання;
замовлення бенкету;
генномодифіковані продукти (ГМО).

3.16. Послуги:

банк, пошта;
бібліотека;
спортзал, басейн, сауна;
перукарські послуги та косметичні процедури;
страхова компанія;
станція технічного обслуговування автомобілів (СТО), автозаправна станція (АЗС);
курси (водіння, шиття, кулінарії, танців, іноземних мов);
замовлення послуг;
висловлення незадоволення якістю роботи, рекламація.

3.17. Місця:

тип місцевості і розташування на ній об'єктів;
інституції і громадські місця;
пам'ятки культури;
туристичні принади (замки, палаци, парки, площі);
місця пам'яті і пам'ятники;

план розвитку міста, проблемні ситуації;
 передмістя, приватна забудова;
 життя за містом, село, селище, дачі.

3.18. Природне середовище:

рослини;
 тварини (свійські і дикі);
 природні об'єкти і пам'ятки природи;
 гекологія (забруднення довкілля, охорона навколишнього середовища);
 зміна клімату через глобальне потепління і парниковий ефект;
 альтернативна енергетика.

3.19. Наука і техніка:

розвиток науки і техніки (комп'ютеризація, телекомунікація);
 наукові відкриття;
 винаходи, що змінили світ;
 наукові дисципліни;
 наукові дослідження;
 освоєння космосу.

3.20. Медіа і соціальні мережі:

преса;
 радіо;
 телебачення;
 інтернет і соціальні мережі;
 незалежність медіа і свобода слова;
 пропаганда, фейкові новини.

3.21. Традиції, звичаї, свята:

вихідні дні, релігійні і державні свята;
 сімейні свята (день народження, іменини, весілля, хрестини);
 побажання і подарунки;
 похорон, вираження співчуття;
 забобони;
 українські звичаї і традиції;
 релігійні звичаї і традиції.

4. Каталог В. Зміст мовної компетентності.

Особа вміє розпізнавати і використовувати граматично правильні мовні форми для вираження власних намірів у межах комунікативних потреб, зазначених у тематичному каталозі рівня С1. Обсяг граматичних умінь рівня С1 охоплює всі аспекти рівнів А1, А2, В1, В2, але в ньому розширено лексичний

та фразеологічний матеріал, діапазон синтаксичних структур та ситуацій комунікації (функціональних стилів).

Особа здатний вибирати із запропонованого переліку форми і конструкції, які відповідають стильовим ознакам тексту. Може підібрати адекватне формулювання, застосовуючи мовленнєві засоби широкого діапазону, щоб висловитися чітко, не обмежуючи того, що хоче сказати.

Помилки в мовленні чи на письмі трапляються зрідка і аж ніяк не впливають на ефективність комунікації. Продукуючи текст (усний чи писемний), особа виявляє ознаки індивідуального стилю.

4.1. Морфологія.

4.1.1. Творення відмінкових форм іменних частин мови в однині та множині:

4.1.1.1. Іменник:

іменники чоловічого роду з основою на твердий приголосний: *злак, магніт, фактаж, футляр, явір; Алжир (місто), Алжир (країна);*

іменники чоловічого роду з основою на м'який приголосний: *корінь, тунель, урожай, шампунь; Хмельницький, Ковель;*

іменники жіночого роду з основою на твердий приголосний: *відсіч, любов, подорож, сажка, сльоза, фраза; Катерина Петрівна, Одеса, Січ;*

іменники жіночого роду з основою на м'який приголосний: *буря, гривня, кишенька, крапля, латинь, ніздря, радість; Рось, Умань;*

іменники середнього роду: *збентеження, колесо, листя, місяченько, сузір'я, щастя; Поділля;*

складні іменники, зокрема з другою частиною прикметникового походження: *лісостеп, хліб-сіль; Австро-Угорщина, Кам'янець-Подільський, Рава-Руська;*

множинні іменники: *вершки, оглядини, пестоці, солодоці, шашки; Прилуки, Суми, Чернівці;*

іменники спільного роду: *базіка, листоноша, ледащо, сирота, шульга;*

відмінювані аббревіатури та складноскорочені слова: *ЛАЗ (ЛАЗу, на ЛАЗі), райспоживспілка (райспоживспілки, райспоживспілці), Мін'юст (для Мін'юсту, у Мін'юсті).*

4.1.1.2. Прикметник:

прикметники чоловічого, жіночого, середнього роду із закінченнями **-ий (-ій), -а (-я), -е (-є)**: *щасливий (щаслива, щасливе), природний (природна, природне), незліченний (незліченна, незліченне), розкішний (розкішна, розкішне), рівноправний (рівноправна, рівноправне), дружній (дружня, дружнє), тутешній (тутешня, тутешнє), довгоший (довгошия, довгошиє), могутній (могутня, могутнє);*

прикметники чоловічого роду з нульовим закінченням: *годен, офіцерів, тітчин, смутен, Галин, Ігорів, Марійн, Миколин;*

складні прикметники: *волелюбний, синьо-жовтий, гіркувато-солоний, хвилеподібний; білолиций, круглолиций;*

відмінювання прикметників у формі множини: *лінгвістичні, відсутні, самотні, заморські, далекі, дружні, довгошії.*

4.1.1.3. Числівник:

відмінювання числівників на позначення часу: *о другій годині, пів на першу, двадцять по шостій;*

відмінювання числівників для позначення дати: *перше січня, після першого січня, до двадцять восьмого лютого;*

відмінювання родових форм порядкових числівників, наприклад: *одинадцятий (одинадцятото, одинадцятому, одинадцятий / одинадцятото, одинадцятим, на одинадцятото / на одинадцятім), одинадцята (одинадцятій, одинадцятій, одинадцятую, на одинадцятій), одинадцятє (одинадцятото, одинадцятото, одинадцятій / одинадцятото, одинадцятим, на одинадцятото / на одинадцятім);*

відмінювання складених порядкових числівників, наприклад: *триста вісімдесят перший (триста вісімдесят першого, триста вісімдесят першому, триста вісімдесят перший / триста вісімдесят першого, триста вісімдесят першим, на триста вісімдесят першому / першим);*

відмінювання складених кількісних числівників: *двадцяти (двадцятьох) восьми (вісьмох), без сорока одного, шістдесят'яма (шістдесят'яма) двома, на чотирнадцятьох, вісімдесят'яма (вісімдесят'яма) чотирма, до ста семи (сімох), триста вісімдесят п'ять (трьохсот вісімдесяти / вісімдесят'яма п'яти / п'ятьох, трьомстам вісімдесяти / вісімдесят'яма п'яти / п'ятьома <...> трьомстами вісімдесят'яма / вісімдесят'яма п'ятьма / п'ятьома, на трьохстах вісімдесяти / вісімдест'яма п'яти / п'ятьох).*

4.1.1.4. Займенник:

відмінювання особових займенників: *я (мене, мені, мною), ти (тебе, тобі, тобою), ми (нас, нам, нами), ви (вас, вам, вами);*

відмінювання присвійних займенників чоловічого, жіночого і середнього роду: *мій (мого, моєму, мій / мого, моїм, на моєму / на моїм), моя (моєї, моїй, мою, моєю, на моїй), моє (мого, моєму, мій / мого, моїм, на моєму / на моїм), мої (моїх, моїм, мої / моїх, моїми, на моїх);* а також *твій, твоя, твоє, твої; свій, своя, своє, свої; наш, наша, наше, наші; ваш, ваша, ваше, ваші; їхній, їхня, їхнє, їхні;*

відмінювання особово-вказівних займенників: *він (його, у нього, йому, ним, на ньому), вона (її, біля неї, їй, нею, на ній), воно (його, у нього, йому, ним, на ньому), вони (їх, для них, ним, ними, на них);*

відмінювання зворотного займенника *себе (собі, собою, на собі);*

відмінювання вказівних займенників: *той* (того, тому, той / того, тим, на тому / на тім), *та* (тої, тій, ту, тою / тією, на тій), *те* (того, тому, той / того, тим, на тому / на тім), *ті* (тих, тим, ті / тих, тими, на тих); а також *цей, ця, це, ці, такий, така, таке, такі, стільки, отакий, отой, оцей, сей, ся, се*;

відмінювання питально-відносних займенників, наприклад: *хто* (кого, кому, ким, на кому / на кім), *що* (чого, чому, чим, на чому / на чім), *який* (якого, якому, яким, на якому / на якім), *чий* (чийого, чієму, чійм, на чийому / на чиєму / на чійм), *котрий* (котрого, котрому, котрим, на котрому / на котрім), *скільки* (скількиох, скільком, скількома, на скількох);

відмінювання неозначених займенників, наприклад: *хтось* (когось, комусь, кимось, на комусь), *хто-будь* (кого-будь, кому-будь, ким-будь, на кому-будь), *будь-хто* (будь-кого, будь у кого, будь-кому, будь-ким, будь з ким), а також *хто-небудь, казна-хто, казна-що, щось, що-небудь; якийсь, який-небудь, чийсь, чий-небудь, хтозна-чий, хтозна-скільки, будь-скільки, скільки-будь казна-скільки*;

відмінювання заперечних займенників: *ніхто* (нікого, нікому, ніким / ні з ким, на нікому / на нікім / ні на кому / ні на кім), *ніщо* (нічого, нічому, нічим / ні з чим, на нічому / на нічім / ні на чому / ні на чім), а також *ніякий, нічий, ніскільки*;

відмінювання означальних займенників, наприклад: *весь* (всього, всьому, всім, на всьому / на всім), *вся* (вся, всієї, всій, всю, на всій), *все* (всього, всьому, всім, на всьому / на всім), *всі* (всіх, всім, всіма, на всіх) та *всякий* (всякого, всякому, всякий / всякого, всяким, на всякому / на всякім), *всяка* (всякої, всякій, всяку, всякою, на всякій), *всяке* (всякого, всякому, всякий / всякого, всяким, на всякому / на всякім), *всякі* (всяких, всяким, всякі / всяких, всякими, на всяких), а також *кожний* (кожен), *сам* (самий), *інший*.

4.1.2. Уживання відмінкових форм в однині та множині. Основні значення відмінків:

4.1.2.1. Називний відмінок:

суб'єкт активної дії: *Мати* гріє вечерю. *Усміхається дитина*;

вказівка на особу чи предмет, факти, події: *Це син мій улюблений! Чи це постійне щастя?*;

носій характеристики – компонент складеного іменного присудка: *Гордая мова – вітер* зимний, *вічна розлука – жаль* нестримний;

наявність особи або предмета: *У мене є народ*. *Усі поля і луг – у цвіту*;

об'єкт зацікавлення: *Нам потрібна зважена політика*;

об'єкт порівняння: *Ти глибша й таємничіша, ніж Світязь*;

стан: *Усміхнена дівчина*. *Згуртований колектив*. *Вітряний день*. *Дніпрові пороги ревучі... Сонно всміхаються стомлені рожі*.

4.1.2.2. Родовий відмінок:

4.1.2.2.1. Без прийменника:

належність: *Це батьки Миколи. Телефонував друг Олени. Коледж університету;*

ознака предмета: *Завтра день відпочинку. Ходімо в центр міста;*

носій ознаки: *Свіжість ранку. Зелень трави;*

предикат із відтінком якісної характеристика суб'єкта: *Людина літнього віку. Хлопець міцної статури. Дівчина веселої вдачі;*

частина від цілого: *Випийте склянку води. Купи морозива;*

кількісно-іменні відношення: *Працює група студентів. Ми побачили табун коней;*

час і дата дії, події, явища: *Наступного тижня буде контрольна робота, день уточнимо. Я народився двадцятого березня;*

об'єкт дії під час заперечення: *Не зрозумів слова. Не побачив друзів;*

кількість та міра в поєднанні з кількісними числівниками: *В Україні живе близько сорока мільйонів осіб. Потрібно їсти багато фруктів;*

об'єкт бажання, очікування, вимоги тощо: *Студент попросив слова. Нетерпляче виглядати поїзда. Бажаю здоров'я;*

4.1.2.2.2. Із прийменниками:

з, із, зі, від: вихідний пункт руху – звідки?: *Прилетіти з Південної Америки. Я прийшов від сестри;*

з, із, зі, від: відношення до певної галузі науки, мистецтва, техніки: *Це підручник з української мови. Ми відвідуємо заняття із живопису. Виконайте завдання зі станкового живопису;*

з, із, зі відношення до матеріалу, з якого виготовлено предмет: *Ми зробили іграшки з паперу. Цей сік із свіжих апельсинів;*

до: кінцевий пункт руху: *Як доїхати до залізничного вокзалу? Піти до озера;*

до: об'єкт дії: *Беріться до роботи;*

до, для: призначення предмета, мета дії: *Додаток до енциклопедії. Шукаємо деталі до автомобіля. Підготували сюрприз для друга;*

біля, серед, недалеко від, справа (направо) від, зліва (наліво) від, навпроти, посеред: місце, близькість до чого-небудь: *Навпроти університету обладнали зупинку автобуса. Зліва від готелю будують концертний зал.*

4.1.2.3. Давальний відмінок:

особу або предмет для яких (на користь чи на шкоду) відбувається дія: *Подарував братові велосипед. Засуха завдала шкоди новим насадженням;*

суб'єкт певного стану: *Нам усім не спиться. Вікторові здалося, що друзі не зрозуміли його. Дітям весело;*

адресат дії: *Щодня я телефоную батькам;*

особа, яка потребує чого-небудь: *Тобі треба звернутися до стоматолога. Олені потрібна допомога;*

суб'єкт кількісної вікової ознаки: *Цьому хлопчикові вже п'ять років. Нашій школі вісімдесят років.*

4.1.2.4. Знахідний відмінок:

4.1.2.4.1. Без прийменника:

прямий об'єкт дії: *Митник перевірів документи;*

тривалість дії: *Ми з нетерпінням цілий рік чекали на прем'єру.*

4.1.2.4.2. Із прийменниками:

в, у, на, за: кінцевий пункт руху суб'єкта, кінцева мета руху: *Степан прийшов в університет. Сонце сховалося за гору;*

в, у, за, через: час завершення дії, вказівка на день тижня: *Я чекатиму тебе в неділю. Запам'ятати нові слова за місяць. Олена повернеться через тиждень;*

за: об'єкт порівняння: *Брат молодший за сестру;*

через: шлях руху: *Їхати через усе місто;*

через: причина дії або бездіяльності: *Не виконали завдання через хворобу;*

на, за: тривалість дії: *Студенти написали твір за годину. Олег підписав контракт на чотири роки;*

за, про: для вираження об'єктних відношень: *Молитися за мир. Боротися за свободу;*

на: об'єктні відношення: *Ми чекаємо на весну;*

на: причина дії: *Пісню повторили на замовлення слухачів;*

на: призначення предмета: *Ця валіза замала на наші речі. Шукаємо одяг на весілля;*

під: час події, переддень чого-небудь: *Розмови в наметі стихли аж під ранок. У ніч під Івана Купала молодь влаштовувала святкування біля річки;*

під: звуки, у супроводі яких відбувається дія: *Фігуристи виступають під музику. Під гомін прибою добре спиться;*

по: міра вияву ознаки чи стану: *Вода в річці була нам по коліна;*

незважаючи на: явища, усупереч яким відбувається дія: *Іду в поле, незважаючи на туман і вогку погоду.*

4.1.2.5. Орудний відмінок:

4.1.2.5.1. Без прийменника:

реальна чи бажана характеристики особи зі словами **стати, бути:** *По матері вона була українкою, по татові – німкеню;*

знаряддя і засіб дії: *Вони мимоволі зустрілися поглядами;*

об'єкт стану: *Я залюбки керував би дельтапланом. Абітурієнт подає характеристику, підписану директором школи;*

шлях руху: *Мандрували гайдамаки лісами, ярами;*

4.1.2.5.2. Із прийменниками:

з, із, зі: об'єкт спільної дії: *Наречена танцювала з батьком;*

з, із, зі: ознака предмета: *Нас вразило нове видання роману з ілюстраціями;*

з, із, зі: ознака дії: *Відвідувачі музею із цікавістю оглядали відреставровану картину;*

над, під, перед, за, між: розташування об'єкта: *Під стінами Верховної Ради проходило народне віче;*

між: об'єктні відношення: *Із нагоди святкування 25-ї річниці відносин між Україною та Японією відбулися урочисті заходи.*

4.1.2.6. Місцевий відмінок:

у, в, на: місце перебування особи чи розташування предмета: *Директор працює в кабінеті. Листя лежить на тротуарі;*

у, в: час дії, стану: *Марія народилася у дві тисячі четвертому році;*

при: характеристика об'єкта: *Підготовчі курси працюють при університеті. Ахмад навчається в аспірантурі при кафедрі політології;*

по: шлях руху: *Човни пливли по Дніпру. Кішка бігає по кімнаті;*

по: ознака особи чи предмета: *Новий викладач повторив своє ім'я та по батькові. В аудиторії зустрілися давні товариші по навчанню;*

у, в: ознака особи чи предмета: *Зайшла Орися у вишиванці з незвичним орнаментом. Ми отримали офіційного листа у фірмовому конверті;*

о, об: час дії: *Заняття починаються о десятій годині. Поїзд прибуває об одинадцятій.*

4.1.2.7. Кличний відмінок:

адресат мовлення – потенційний суб'єкт дії: *Пане водію, відчиніть, будь ласка, другі двері;*

адресат мовлення – потенційний суб'єкт стану: *Пацієнте, не хвилюйтеся, Ви в надійних руках досвідченого лікаря;*

адресат мовлення – адресат ідентифікації: *Ой ти, дівчино, з горіха зерня, чом твоє серденько – колюче терня?;*

акцентований адресат мовлення – нейтралізований суб'єкт: *О зоре, прекрасна і неповторна.*

4.1.3. Особові форми дієслова (дієвідмінювання).

4.1.3.1. Дійсний спосіб:

дієвідмінювання дієслів у теперішньому часі, наприклад: *запрошувати (запрошую, запрошуєш, запрошує, запрошуємо, запрошуєте, запрошують), мити (мию, миєш, миє, миємо, миєте, мють), митися (миюся, миєшся, миється, миємося, миєтесь, мються);*

дієвідмінювання дієслів у теперішньому часі, наприклад: *брати (беру, береш, бере, беремо, берете, беруть);*

дієвідмінювання дієслів у теперішньому часі, наприклад: *знайомити* (*знайомлю, знайомиш, знайомить, знайомимо, знайомите, знайомлять*);

дієвідмінювання дієслів **дати, їсти** в майбутньому і теперішньому часі: *дам, даси, дасть, дамо, дасте, дадуть; їм, їси, їсть, їмо, їсте, їдять*;

утворення форм роду і числа дієслів минулого часу недоконаного і доконаного виду (*хотів, хотіла, хотіло, хотіли; побачив, побачила, побачило, побачили*);

дієвідмінювання дієслів недоконаного виду в майбутньому часі – складена форма (*буду боротися, будеш пити, буде кричати, будемо мріяти*);

дієвідмінювання дієслів недоконаного виду в майбутньому часі – синтетична форма (*боротимуся, питимеш, кричатиме, любитимете, мріятимуть*);

дієвідмінювання дієслів доконаного виду в майбутньому часі (*скажу, скажеш, скаже, скажемо, скажете, скажуть*).

4.1.3.2. Наказовий спосіб:

утворення форм наказового способу (*мрій, мріймо, кажіть, скажіть, скажімо, пий, піймо, пийте, борися, борімося, боріться, хай / нехай бореться, хай / нехай борються*).

4.1.3.3. Умовний спосіб:

утворення форм умовного способу (*говорив би, випила б, прочитали б*).

4.2. Словотвір.

4.2.1. Ступені порівняння якісних прикметників:

проста форма вищого і найвищого ступенів: *відомий, відоміший, найвідоміший; рухливий, рухливіший, найрухливіший; глибокий, глибший, найглибший*;

складена форма вищого і найвищого ступенів: *більш / менш відомий; найбільш / найменш відомий*;

суплетивні форми ступенів порівняння прикметників: *кращий* (від *добрий*), *кращий* (від *гарний*), *більший* (від *великий*), *менший* (від *малий*).

4.2.1. Ступені порівняння якісно-означальних прислівників: *дуже, дуже, найдуже; тихо, тихіше, найтихіше; активно, активніше, найактивніше*.

4.2.2. Утворення видових пар дієслів: *хвалити – похвалити, шити – пошити, зашивати – зашити, ловити – спіймати, виклика́ти – ві́кликати*.

4.2.3. Утворення назв осіб за місцем, засобом або об'єктом діяльності: *бібліотека – бібліотекар, ворота – воротар, вівці – вівчар, камінь – каменяр*.

4.2.4. Утворення іменників від дієслів (суфікси **-ни-**, **-енн-**, **-інн-**): *публікувати – публікування, готувати – готування, забарвити – забарвлення, ходити – ходіння.*

4.2.5. Утворення від дієслів іменників – назв результату діяльності (нульовий суфікс): *виробляти – виріб, вимірювати – вимір, показувати – показ.*

4.2.6. Утворення від дієслів іменників – назв результатів діяльності (суфікс **-ок**): *додати – додаток; здобути – здобуток; внести – внесок.*

4.2.7. Утворення іменників – назв абстрактних понять (суфікс **-ість**) від прикметників: *гордий – гордість, освічений – освіченість, гостинний – гостинність.*

4.2.8. Утворення прикметників від іменників: *осінь – осінній, вечір – вечірній, Львів – львівський.*

4.2.9. Утворення прислівників від прикметників: *український – по-українськи (по-українському), швидкий – швидко.*

4.3. Синтаксис.

4.3.1. Просте речення:

4.3.1.1. Розповідне речення:

стверджувальне речення: *Біля школи в парку щовесни пишно зацвітає магнолія;*

заперечне речення. *Дехто спати не лягає.*

4.3.1.2. Питальне речення:

питальне речення з питальним словом: *Що ти помітив у моїх очах?*

4.3.1.3. Спонукальне речення:

для вираження розпорядження, прохання, поради, пропозиції: *Чи не сходити б нам у кіно... Ходімо разом на перегляд нової кінострічки. Будьте обережні на вулиці!*

4.3.2. Просте ускладнене речення:

просте речення з однорідними членами: *Людмила помітила, відчула хвилювання молодого лікаря;*

просте речення з однорідними членами й узагальнювальним словом: *Усе навколо: дерева, птахи, люди – сповнене весняної нестримної сили;*

просте речення з дієприкметниковим зворотом: *Він посміхнувся лише очима, стомленими, але безмежно уважними;*

просте речення з дієприслівниковим зворотом: *Човен плив трохи навскіс, перерізаючи плесо річки. Попрацювавши чотири роки, я вирішила змінити професію;*

просте речення зі вставними словами: *Завтра в мене, знаєш, важливі справи;*

просте речення зі звертанням: *Спи ж, мій маленький сину, пізній бо час!*

4.3.3. Просте односкладне речення:

4.3.3.1. Односкладні речення з головним членом – дієсловом:

означено-особові речення: *На кручі посадимо молодий сад. І про мене не забудьте згадати;*

неозначено-особові речення: *Нам подали чаю. Перед святом прикрашають будинки;*

безособові речення: *Там усе правильно записано.*

4.3.3.2. Односкладні речення з головним членом – іменником:

номінативні речення: *Дорога довга. Чагарі, долини.*

4.3.4. Складне речення:

4.3.4.1. Складне сполучникове речення:

складносурядні речення з єднальними відношеннями між частинами (сполучники **і, й, та (=і)**): *Весна настала, і сад зацвів;*

складносурядні речення з протиставними відношеннями між частинами (сполучники **а, але**): *Вона говорила до нього, а він мовчки похитував головою;*

складносурядні речення з приєднувальними відношеннями між частинами (сполучники **і, ще й**): *Він дарував людям красу, і в цьому був сенс його життя. Наші друзі з факультету образотворчого мистецтва щойно завершили свій проєкт, ще й фарба добре не висохла;*

складносурядні речення з розділовими відношеннями між частинами (сполучники **або... або, чи... чи**): *Або розумне казати, або зовсім мовчати;*

складнопідрядні речення з різними типами обставинних відношень (сполучники і сполучні слова): *Теплий туман слався по полю і наповнював долину по самі віңця, так що дерева потопали в ньому. Скільки на море не дивись, воно ніколи не набридне. Залягла тиша і натяглася, наче струна під руками майстра. А мамина колискова звучить найніжнішою музикою й тоді, коли посрібляться наші скроні;*

складнопідрядні речення зі з'ясувальними відношеннями: *Чи ви вже знаєте, кого порекомендували на цю посаду... Ти хіба не чуєш, про що шепоче вітер? Я довго стояв на березі і слухав, як Дніпро сивий невпинно ніс свою воду;*

складнопідрядні речення з означальними відношеннями: *Ми повернемося в рідне місто, з яким пов'язано багато спогадів; Усі присутні поглянули на двері, через які мали ввійти почесні гості.*

4.3.4.2. Складне безсполучникове речення:
 складні безсполучникові відкритої структури: *Махнула осінь в ліси – вони зацвіли пурпуровими, сірими та жовтими фарбами;*
 складні безсполучникові закритої структури: *Не навчив батько – не навчить і дядько.*

4.4. Стилїстика.

4.4.1. Офіційне й неофіційне спілкування:

4.4.1.1. Стилї української мови:

розмовний;
 офіційний;
 науковий;
 публіцистичний;
 художній;
 релігійний;
 епістолярний.

4.4.2. Стилїстичні засоби фонетики (засоби милозвучності):
 уживання прийменників **у, в**: *жив у Харкові; була в Італії;*
 уживання сполучників **і, й**: *брат і сестра, повна й об'єктивна інформація;*
 уживання прийменника **з** і його варіантів **зі, із**: *з оперного театру, зі мною, із школи;*
 уживання **у – в** на початку слова: *уранці – вранці; уперше – вперше.*

4.4.3. Стилїстичні засоби лексики:

антонїми (*той – цей, сухий – мокрий, давно – щойно, говорити – мовчати, будувати – руйнувати*);
 синонїми (*старий, старовинний, давній, древній, архаїчний*);
 омонїми (*коло ім. – коло прийм.; замо́к – за́мок*);
 епітети (*веселий хлопець, молода держава*);
 метафора (*тепла атмосфера, сонце заходить*);
 скорочення і абрєвіатури (*с. – сторінка, вул. – вулиця, ОБСЄ – Організація безпеки і співробітництва Європи, ЗВО – заклад вищої освіти*);
 зменшувально-пестливі форми (*хлопець – хлопчик; дощ – дощик; донька – донечка*);
 згрубїлі форми (*вітер – вітрище, великий – величезний*);
 складні слова (*науково-публіцистичний, головнокомандувач, різноманїтний*);
 звуконаслідування (*стук-стук, дзень-дзень*).

4.4.4. Стилiстичнi засоби синтаксису:

звертання: *Ірино Василівно, повторіть, будь ласка!*

еліпсис: *Максим повернувся з Києва? – Так. – А коли? – Учора. Ми вже були в Національному музеї, і в Музеї Тараса Шевченка також;*

повтор: *У Карпатах я ще не був! – Де-де?*

порівняння: *краще, ніж я; краще за мене; кращий від мене; холодний як лід; стрибає, мов м'яч;*

уточнення: *там, на дні повноводої річки; Василь Шкляр, відомий письменник і лауреат Шевченківської премії;*

елементи структурування тексту: *вставні слова по-перше, по-друге, по-третє, отже та ін.;*

риторичні запитання: *І хто б міг подумати?*

4.4.5. Уміння створити текст певного стилю за планом.

4.4.6. Використання елементів риторики в композиції тексту.

VI. Рівень вільного володіння другого ступеня (C2)

Рівень вільного володіння другого ступеня (C2) засвідчує вичерпне ознайомлення зі структурою української мови та ґрунтовне розуміння її системних зв'язків та можливість *тематично необмеженого, невимушеного й вільного* спілкування в різних сферах і ситуаціях із невимушеним використанням максимально можливого діапазону виражальних засобів для передання найтонших відтінків змісту.

1. Види мовленнєвої діяльності.

1.1. Слухання.

1.1.1. Загальний перелік умінь:

1.1.1.1. Особа без труднощів *розуміє*:
індивідуальне мовлення, іноді дуже швидке, часто у складних акустичних умовах, коли водночас говорить кілька людей, наявний шум / фоновий шум;
основну й супровідну інформацію текстів різних жанрів усного мовлення (див. Каталог А і Каталог Б);
стилістично марковані тексти на конкретну чи абстрактну тему, які містять ідіоми, розмовні вислови і діалектизми;
зміст радіо- і телепрограм, фільмів;
лекції і презентації на загальні чи професійні теми;
уривки аудіокниг, художні тексти.

1.1.2. Типи текстів:

1.1.2.1. Монологічне мовлення:

1.1.2.1.1. Докладний художній текст:
розповідь, опис, роздуми;
пісні, поезії, романи, оповідання, комедії, драми, казки, повісті, п'єси;
1.1.2.1.2. Довгі публіцистичні тексти:
довгі і складні інструкції, вказівки, правила;
докладні оголошення у громадських місцях із фоновим шумом, зокрема на автостанції, в аеропорту (на летовищі), у метро, у магазині, на вокзалі тощо;
докладна рекламна інформація;
значні за обсягом виступи на *презентаціях, конференціях, промови на нарадах, зборах, засіданнях;*
радіо- і телепрограми (суспільні новини, економічні новини, спортивні новини, спортивні огляди, опитування, прогноз погоди, рекламні ролики, інтерв'ю, репортажі, серіали, телешоу та ігри, документальні фільми);

комедійні шоу;
конкурси і головоломки;
театральні вистави;

1.1.2.1.3. Тексти розмовного стилю з поясненнями й авторськими відступами:

найрізноманітніші особисті повідомлення та повідомлення на автовідповідачі, зокрема запрошення, інформація про зустріч, новини та ін.;
анекдот, історія, мрія, новина, жарт та ін.;
скарга, погроза, зауваження, похвала, осудження;
тости, офіційні та неофіційні привітання.

1.1.2.1.4. Тексти офіційного стилю:

ділова кореспонденція, фрагменти договорів, частини контрактів, доручень, уривки указів, постанов, законів тощо.

1.1.2.2. Діалогічне мовлення:

довгий текст у формі монологу з елементами діалогу;
розмови двох і більше осіб – довгі, складні, офіційні та неофіційні, жваві, супроводжувані жестами;

діалоги та полілоги з повсякденного життя, зокрема радіо- і телеінтерв'ю, фрагменти телешоу, новинні програми;
обговорення на актуальні теми;
дискусії, суперечки, дебати.

1.3. Комунікативні ролі:

знайомий / знайома;
незнайомець / незнайомка;
колега;
друг / подруга;
член сім'ї, родич / родичка;
турист / туристка;
студент / студентка;
клієнт / клієнтка;
гість / гостя;
пасажир / пасажирка;
пацієнт / пацієнтка;
лікар / лікарка;
замовник / замовниця;
споживач / споживачка;
читач / читачка;
глядач / глядачка;
слухач / слухачка;
продавець / продавчиня;
покупець;

свідок, учасник / учасниця події;
 спортсмен / спортсменка;
 спортивний уболівальник / уболівальниця;
 учасник / учасниця бесіди, дискусії, інтерв'ю, переговорів;
 учитель / учителька;
 учень / учениця;
 роботодавець;
 працівник / працівниця;
 керівник;
 підлеглий / підлегла;
 наречений / наречена;
 власник / власниця;
 господар;
 господиня;
 водій / водійка;
 учасник / учасниця дорожньо-транспортної пригоди;
 потерпілий / потерпіла, жертва злочину.

1.2. Читання.

1.2.1. Загальний перелік умінь:

1.2.1.1. Особа розуміє:

загальний зміст і деталі текстів усіх типів і жанрів незалежно від стилю мовлення, за винятком складних наукових текстів (див. Каталог А, Каталог Б);

без труднощів практично все, що читає, в обсязі, доступному для розуміння носієм мови (художні тропи, загальна символіка, переносне значення слів у контексті);

неадаптовані тексти зі сфери особистих і професійних зацікавлень;
 зміст і наміри, виражені в тексті приховано (іронія, жарти, натяки, символи, графічні позначки);
 ідіоматичні звороти, діалектизми.

1.2.1.2. Особа вміє:

переглянути довгий текст, щоб з'ясувати, чи наявна в ньому потрібна інформація, потрібні деталі;

знайти, переглядаючи текст на відому тему, усю інформацію про одну чи кілька деталей;

швидко ідентифікувати загальний зміст тексту, повідомлення за заголовком чи підзаголовком (якщо вони інформативні й однозначні);

критично оцінити прочитану інформацію.

1.2.2. Типи текстів:

вивіски у громадських місцях;
 написи й оголошення в межах певної теми (див. Каталог Б);
 опис властивостей продуктів харчування, медикаментів, косметичних засобів;
 інструкції щодо обслуговування клієнтів;
 оригінальні тексти й оголошення, пов'язані з приватною, публічною, професійною та освітньою сферами життя;
 газетні і журнальні статті з описом подій, полемікою;
 рекламні тексти;
 меню і рецепти;
 розклад руху транспорту;
 інструкції до побутових приладів;
 формуляр з особистими даними;
 довідка;
 листівки, приватні листи;
 електронні листи, факси, смс-повідомлення;
 брошури, проспекти, плакати;
 уривки оригінальних прозових художніх текстів, наприклад новел, оповідань, повістей, романів;
 зразки ліричних творів (поезія);
 зразки ділових паперів: скарга, розписка;
 щоденники, мемуари;
 повідомлення;
 репортажі, фейлетони, есеї.

1.2.3. Комунікативні ролі:

знайомий / знайома;
 незнайомиць / незнайомка;
 колега;
 друг / подруга;
 член сім'ї, родич / родичка;
 турист / туристка;
 студент / студентка;
 клієнт / клієнтка;
 гість / гостя;
 пасажир / пасажирка;
 пацієнт / пацієнтка;
 лікар / лікарка;
 замовник / замовниця;
 споживач / споживачка;
 читач / читачка;

глядач / глядачка;
 слухач / слухачка;
 продавець / продавчиня;
 покупець;
 наречений / наречена;
 власник / власниця;
 господар;
 господиня;
 водій / водійка;
 учасник / учасниця дорожньо-транспортної пригоди;
 свідок, учасник / учасниця події;
 спортсмен / спортсменка;
 спортивний уболівальник / уболівальниця;
 учасник / учасниця бесіди, дискусії, переговорів, інтерв'ю;
 учитель / учителька;
 учень / учениця;
 роботодавець;
 працівник / працівниця;
 керівник;
 підлеглий / підлегла;
 потерпілий / потерпіла, жертва злочину.

1.3. Письмо.

1.3.1. Загальний перелік умінь:

1.3.1.1. Особа вміє:

писати зрозумілі, зв'язні, складні тексти у вибраному стилі з такою логічною структурою, яка допомагає читачеві виділити основні положення;

на письмі виразити свої думки чітко й точно, звертаючись до адресата гнучко й ефективно;

писати зрозумілі, добре структуровані тексти на складні теми, підкреслюючи вихідні положення, викладаючи і доводячи погляди досить докладно, з допоміжними пунктами, причинами й відповідними прикладами та завершуючи логічним висновком;

писати чіткі, зв'язні, дуже розгорнуті оповідання / історії та описи подій і вражень з елементами художнього стилю, залучаючи виражальні засоби відповідно до мети повідомлення та цільової аудиторії;

писати чіткі, зв'язні, складні доповіді, статті або твори / есеї з певної проблеми або давати критичну оцінку запропонованих творчих робіт чи літературних творів;

висловлюватися чітко й точно у приватному листуванні, користуючись мовленням гнучко й ефективно, застосовуючи емоційний, алюзивний та жартівливий аспекти;

робити точний (дослівний) письмовий переклад, зокрема контрактів, угод, офіційних та наукових текстів тощо;

писати літературний переклад із високою точністю, але з можливою втратою художності (оповідань, драматичних творів, поезій, лібрето тощо);

передавати в писемній формі (робити писемний переклад, використовуючи стратегії скорочення, ущільнення та узагальнення) основний зміст газетних та журнальних статей, текстів публічних виступів, іншої інформації для осіб його / її національності;

писати в популярному стилі спеціалізовані тексти зі своєї галузі для непрофесіоналів.

1.3.2. Типи текстів:

твір-опис на відому тему, зокрема про власні зацікавлення, свою сім'ю чи національні традиції);

твір-роздум щодо проблемної теми з обґрунтуванням власної позиції;

твір-опис про прочитану книжку чи статтю або переглянутий фільм із переказом сюжету або позиції автора і власним коментарем;

опис події, учасником чи очевидцем якої він був / вона була, супроводжувану характеристикою осіб чи подій та висловленням власних вражень;

докладний опис людей, місць, предметів, подій і дій;

реферат, доповідь, повідомлення на теми зі сфери професійних чи особистих зацікавлень;

приватні та ділові листи;

гарантії, рецепти, інструкції;

реклама (брошури, буклети, флаєри);

графіті;

програми, контракти, звіти;

наукові та публіцистичні статті.

1.3.3. Комунікативні ролі:

знайомий / знайома;

незнайомиць / незнайомиця;

колега;

друг / подруга;

член сім'ї, родич / родичка;

турист / туристка;

студент / студентка;

клієнт / клієнтка;

гість / гостя;

пасажир / пасажирка;
 пацієнт / пацієнтка;
 лікар / лікарка;
 учасник / учасниця телефонної розмови;
 замовник / замовниця;
 споживач / споживачка;
 читач / читачка;
 глядач / глядачка;
 слухач / слухачка;
 продавець / продавчиня;
 покупець;
 свідок, учасник / учасниця події;
 спортсмен / спортсменка;
 спортивний уболівальник / уболівальниця;
 учасник / учасниця бесіди, дискусії, інтерв'ю;
 учасник / учасниця переговорів;
 учитель / учителька;
 учень / учениця;
 роботодавець;
 працівник / працівниця;
 керівник;
 підлеглий / підлегла;
 рецензент / рецензентка;
 опонент / опонентка;
 здобувач / здобувачка;
 наречений / наречена;
 власник / власниця;
 господар;
 господиня;
 водій / водійка;
 учасник / учасниця дорожньо-транспортної пригоди;
 потерпілий / потерпіла, жертва злочину.

1.4. Говоріння.

1.4.1. Загальний перелік умінь:

1.4.1.1. Монологічне мовлення:

1.4.1.1.1. Особа вміє:

зв'язно, логічно, плавно і спонтанно висловлюватися щодо загальних, конкретних й абстрактних, професійних та навчальних, відомих чи невідомих тем (див. Каталог Б);

чітко і докладно описувати складні реалії та явища, щоб інші могли їх запам'ятати;

цікаво переказувати і коментувати переглянутий фільм, прочитану книжку чи складну статтю, висловлюючи власні враження і ставлення;

доречно цитувати чужі думки, пристосовуючи їх до власного висловлювання;

переконливо обстоювати власну або чужу думку щодо актуальних проблем, розробляючи ґрунтовну аргументацію, пропонуючи можливі рішення;

формулювати гіпотези для пошуку рішень імовірних проблем;

невимушено виступати в офіційних і неофіційних ситуаціях, зрозуміло викладаючи складну тему, пристосовуючи свій виступ до різних аудиторій (зокрема й до незнайомої) і підбираючи належний реєстр мовлення;

послугуватися лексичним і фразеологічним багатством української мови, застосовуючи стилістичні нюанси значень, алюзій, жартів та іронії, щоб висловити думку меншою кількістю слів;

застосовувати стратегії коригування і полегшення вислову так невимушено, щоб співрозмовники їх не зауважили (співрозмовники можуть зауважити іншомовну вимову чи інтонацію, яка, проте, не відіб'ється на плинності мовлення, а лише виказує походження).

1.4.1.2. Діалогічне мовлення:

1.4.1.2.1. Особа вміє:

вільно і спонтанно спілкуватися на будь-яку, навіть невідому тему, пов'язану з різними аспектами життя;

невимушено й доречно почати, продовжити або перервати, завершити розмову (зокрема й офіційну) на загальну чи абстрактну тему;

вільно спілкуватися з одним або кількома носіями української мови в офіційній та неофіційній ситуації;

гнучко й ефективно користуватися мовою в соціумі, зокрема образно, для вираження емоцій, іронії, гумору тощо;

дискутувати навіть на абстрактні чи невідомі теми, переконливо аргументуючи свою позицію, адекватно відповідаючи на запитання та коментарі, навіть дошкульні;

вільно брати участь в інтерв'ю.

1.4.2. Типи текстів:

1.4.2.1. Монологічне мовлення:

розповідь на задану тему, наприклад інтерпретація сентенції, цитати, зображення, фрагменту тексту, зокрема й наукового, а також розповідь про власні зацікавлення, історію своєї сім'ї чи національні традиції;

аргументований виступ щодо можливого розв'язання певної проблеми;
повідомлення про прочитану книжку, зокрема й художню, статтю або
переглянутий фільм чи програму з переказом сюжету чи позиції автора і
власним критичним, а також жартівливим коментарем;

докладний опис людей, місць, предметів, подій і дій;
тости і привітання у приватній чи офіційній ситуації;
анекдоти.

1.4.2.2. Діалогічне мовлення:

діалог (12 – 15 реплік) у несподіваних ситуаціях із мінімального переліку
тем (див. Каталог А, Каталог Б);

телефонна розмова;
дискусія формальна і неформальна;
дебати;
переговори;
опитування.

1.4.3. Комунікативні ролі:

знайомий / знайома;
незнайомец / незнайомка;
колега;
друг / подруга;
член сім'ї, родич / родичка;
турист / туристка;
студент / студентка;
клієнт / клієнтка;
гість / гостя;
пасажир / пасажирка;
пацієнт / пацієнтка;
лікар / лікарка;
учасник / учасниця телефонної розмови;
замовник / замовниця;
споживач / споживачка;
читач / читачка;
глядач / глядачка;
слухач / слухачка;
продавець / продавчиня;
покупець;
свідок, учасник / учасниця події;
спортсмен / спортсменка;
спортивний уболівальник / уболівальниця;
учасник / учасниця бесіди, дискусії, інтерв'ю;
учасник / учасниця переговорів;

учитель / учителька;
 учень / учениця;
 роботодавець;
 працівник / працівниця;
 керівник;
 підлеглий / підлегла;
 рецензент / рецензентка;
 опонент / опонентка;
 здобувач / здобувачка;
 наречений / наречена;
 власник / власниця;
 господар;
 господиня;
 водій / водійка;
 учасник / учасниця дорожньо-транспортної пригоди;
 потерпілий / потерпіла, жертва злочину.

2. Каталог А. Перелік комунікативних намірів:

привернути чийось увагу, установити контакт;
 відрекомендувати себе або інших;
 привітатися;
 попрощатися;
 подякувати;
 попросити вибачення;
 привітати;
 побажати;
 зробити комплімент
 ставити запитання і відповідати на них;
 просити надати інформацію;
 підтвердити інформацію / заперечити її;
 висловити свої вподобання;
 прохання / спонукання робити щось;
 заборона робити щось / заклик не робити чогось;
 виражати впевненість / невпевненість;
 висловлювати можливість / неможливість;
 виражати припущення / гіпотезу;
 виражати потребу;
 обґрунтовувати твердження, аргументувати свою думку;
 визначати мету, призначення;
 запрошувати;
 розпочинати, підтримувати, переривати, закінчувати розмову, вступати в неї, контролювати перебіг розмови, перепитувати інформацію;
 виражати свої думки і переконання;

порадити чи відмовити робити щось;
 ідентифікувати предмети / осіб / процеси / події;
 давати визначення у професійній сфері;
 виражати надію, турботу, довіру / недовіру;
 висловлювати радість, печаль, смуток і співчуття;
 виражати задоволення і незадоволення;
 виражати здивування;
 висловлювати біль, муки, терпіння;
 висловлювати байдужість;
 висловлювати розчарування;
 виражати гнів / обурення;
 висловлювати занепокоєння, страх, тривогу;
 виражати належність / членство;
 виражати просторові значення місця і напрямку;
 виражати часові поняття;
 виражати причиново-наслідкові значення;
 виражати умову і наслідок;
 покликатися на чийсь думку;
 порівнювати об'єкти;
 запитувати про згоду і відмову;
 пропонувати, приймати і відхиляти пропозиції;
 обіцяти зробити щось;
 виражати характеристики / властивості / стан предметів, осіб, процесів;
 публічно звертатися до доповідача;
 апелювати до слів промовця;
 висловлювати погрози;
 утішати;
 вибачати і відмовлятися вибачати провину;
 аргументувати;
 наголошувати на важливості події, проблеми;
 виражати протест.

3. Каталог Б. Тематичний каталог.

3.1. Людина:

ім'я і прізвище, адреса, стать, сімейний стан, вік, дата і місце народження;
 національність, країна і знання мов;
 освіта;
 професія і вид занять;
 кар'єра і професійне зростання.
 зовнішність, одяг, мода;
 риси характеру, звички і прагнення;
 сім'я, члени сім'ї, родичі (рідні і споріднені);

родинні стосунки;
історія родини, походження;
конфлікти в сім'ї, взаєморозуміння між поколіннями;
стосунки жінки і чоловіка;
взаємини з іншими людьми;
контакти з іншими людьми (зустріч, листування).

3.2. Дім, помешкання:

тип і величина помешкання;
розташування будинку;
типи кімнат у будинку;
меблі і предмети інтер'єру;
бронювання кімнати в готелі;
винаймання квартири або будинку;
оплата за помешкання (оренда, комунальні платежі);
ремонт, планування, перепланування, реставрація житла;
ринок нерухомості і купівля житла.

3.3. Щоденне життя, побут:

типові щоденні заняття;
предмети повсякденного вжитку;
окреслення часу і простору;
умови і стиль життя;
стратегії планування часу (розклад дня, занять тощо).

3.4. Культурне дозвілля і відпочинок:

способи проведення вільного часу (активний і пасивний відпочинок);
хобі і зацікавлення;
преса, радіо, телебачення, інтернет;
музеї, картинні галереї та виставкові зали;
театр, кінотеатр, філармонія;
фестивалі;
порівняння української культури з культурними особливостями рідної країни.

3.5. Спорт:

заняття спортом, види спорту;
спортивні заклади;
спортивний реманент і спорядження;
спортивні досягнення;
рекорди;
спортивні дисципліни;
види екстремального спорту;

аеробіка, плавання, тренажерний зал;
можливості людського організму, шкода від допінгу;
Олімпійські та Паралімпійські ігри.

3.6. Подорожі:

громадський транспорт;
засоби пересування;
залізничний вокзал;
автовокзал;
аеропорт (летовище);
поїздка у громадському транспорті чи таксі, потягом чи літаком;
канікули і відпочинок в Україні та за кордоном;
резервування і винаймання житла під час відпустки (готель, гостел, санаторій, приватні садиби);
туристичні компанії;
екологічний (зелений) і сільський туризм.

3.7. Суспільні відносини:

соціальні інституції;
суспільні проблеми;
молодіжні субкультури і рухи;
права й обов'язки;
меншини (мовні, національні, соціальні та інші);
рівність і справедливість, зокрема й гендерна рівність;
злочинність;
правоохоронні органи;
дискусійні проблеми;
корупція і безчинство;
патріотизм.

3.8. Внутрішня політика:

державний устрій країни, законодавча, виконавча й судова гілки влади;
виборча система;
суспільно-політичні події і рухи;
війна і мир;
демографічні процеси;
децентралізація та інші види реформ (пенсійна, земельна).

3.9. Зовнішньополітичні відносини:

іноземці серед українців – стереотипи і проблеми;
українці за кордоном – стереотипи і проблеми;
напрями зовнішньої політики України;
дипломатичні відносини України;

міграційні процеси.

3.10. Економіка:

розвиток і сучасні проблеми;
споживчий кошик і сімейний бюджет;
доходи і видатки, податки;
проблема бідності, малозабезпечені групи населення.

3.11. Здоров'я й особиста гігієна:

частини тіла;
особиста гігієна;
самопочуття;
хвороби й нездужання;
візит до лікаря;
аптека;
діагностика (аналізи й обстеження);
невідкладна допомога;
залежності (алкогольна, наркотична, тютюнова, від інтернету);
медицина (народна і традиційна);
система охорони здоров'я і медичне страхування.

3.12. Освіта:

канцелярські товари;
навчальні дисципліни;
навчальні заклади;
освітні напрями і спеціальності;
наукові ступені і посади;
екзамени і заліки;
освітні реформи (платна чи безкоштовна вища освіта, стипендії);
роль освіти на ринку послуг.

3.13. Робота:

назви професій;
офіційне працевлаштування і робота за контрактом;
робочий час і час на відпустку;
оплата праці;
ринок праці;
кваліфікації;
пенсія, соціальна допомога;
безробіття;
організація місця праці;
ділові переговори;
укладання ділових угод і контрактів.

3.14. Купівля (закупи):

магазини і ринки;
споживчі товари;
засоби гігієни;
промислові товари;
одиниці ваги й об'єму;
гроші;
склад і властивості продуктів;
інформація і реклама;
форми оплати (готівка, кредитна картка);
купівля через інтернет;
скарги.

3.15. Харчування:

закуси, страви;
напої;
посуд і столові прибори;
заклади харчування;
рецепти і кулінарні традиції;
дієти і види харчування;
смакові уподобання;
замовлення бенкету;
генномодифіковані продукти (ГМО).

3.16. Послуги:

банк, пошта;
бібліотека;
спортзал, басейн, сауна;
перукарські послуги та косметичні процедури;
страхова компанія;
станція технічного обслуговування автомобілів (СТО), автозаправна станція (АЗС);
курси (водіння, шиття, кулінарії, танців, іноземних мов);
замовлення послуг;
висловлення незадоволення якістю роботи, рекламація.

3.17. Місця:

тип місцевості і розташування на ній об'єктів;
інституції і громадські місця;
пам'ятки культури;
туристичні принади (замки, палаци, парки, площі);
місця пам'яті і пам'ятники;

план розвитку міста, проблемні ситуації;
передмістя, приватна забудова;
життя за містом, село, селище, дачі.

3.18. Природне середовище:

рослини;
тварини (свійські і дикі);
природні об'єкти і пам'ятки природи;
екологія (забруднення довкілля, охорона навколишнього середовища);
зміна клімату через всесвітнє потепління та парниковий ефект;
Червона книга;
Чорнобиль;
екологічна економіка й альтернативна енергетика.

3.19. Наука і техніка:

розвиток науки і техніки (комп'ютеризація, телекомунікація);
наукові відкриття;
винаходи, що змінили світ;
наукові дисципліни;
наукові дослідження;
наука й етика;
освоєння космосу;
нанотехнології.

3.20. Медіа і соціальні мережі:

преса;
радіо;
телебачення;
інтернет і соціальні мережі;
незалежність медіа і свобода слова;
пропаганда і фейкові новини.

3.21. Традиції, звичаї, свята:

релігійні і державні свята;
сімейні свята (день народження, іменини, весілля, хрестини);
побажання і подарунки;
похорон, вираження співчуття;
забобони;
українські звичаї і традиції;
релігійні звичаї і традиції.

4. Каталог В. Зміст мовної компетентності.

Мовна компетентність рівня вільного володіння другого ступеня (С2) українською мовою як іноземною охоплює повний перелік знань, умінь і навичок попередніх рівнів і передбачає, що мовець може розуміти без труднощів практично все, що чує або читає; може вилучити інформацію з різних усних чи писемних джерел, узагальнити її і зробити аргументований виклад, доречно використовуючи будь-які мовні виражальні засоби на всіх рівнях мовної системи (від фонетики до синтаксису).

Лексичний запас мовця достатній, щоб висловлюватися спонтанно, швидко і точно, диференціюючи найтонші відтінки значень у досить складних ситуаціях.

Мовець уміє логічно й послідовно виражати свої думки в писемній формі, використовуючи потрібні мовні засоби. Тексти, які продукує особа, мають чітку логічну структуру, відповідають усім нормам української літературної мови.

Демонструє свідоме й адекватне володіння мовленням дуже широкого діапазону для точного формулювання думок, уміє виділяти, диференціювати й уникати двозначності. Однаково вільно використовує мовні виражальні засоби у спілкуванні на загальні та професійні теми.

4.1. Морфологія.

4.1.1. Утворення відмінкових форм іменних частин мови в однині та множині:

4.1.1.1. Іменник:

іменники чоловічого роду з основою на твердий приголосний: *вельможа, договір, лемко, символ, тамбур; Бойко, Харків, Хотин;*

іменники чоловічого роду з основою на м'який приголосний: *трофей, гість, ступінь, бородань, ковбой, кий; Михась, Ізраїль, Дунай;*

іменники жіночого роду з основою на твердий приголосний: *далеч, королівна, прем'єра, русявка; Варшава, Пісочна, Яринка, Ярка;*

іменники жіночого роду з основою на м'який приголосний: *мужність, мелодія, оселя, станція, Балаклія, Умань, Кіцмань, Стефанія, Оля, Дануся, бабуня;*

іменники середнього роду: *горище, гусеня, верб'я, плесо, рішення, словникарство, собача; Опілля, Причорномор'я;*

складні іменники всіх родів: *бетоновоз, велодоріжка, верболіз, водолікування, двадцятиріччя, двозначність, мовомислення, прем'єр-міністр, різнотрав'я, самохід, чорнослив, чотирикутник; Лисичка-Сестричка, Чернобаївка;*

множинні іменники: *ворота, дрова, надра, перегони, прийми, шорти, Карпати, Піренеї, Черкаси;*

іменники спільного роду: *бездара, волоцюга, зірвіголова, зубрило, невдаха, сіромаха*;

відмінювані аббревіатури та складноскорочені слова: *Кабмін (Кабміну, Кабмінові, Кабмін, Кабміном, у Кабміні), медпрацівник, Нацбанк, МОН, Укргаз, Укрінформ, профспілка*.

4.1.1.2. Прикметник:

прикметники чоловічого, жіночого, середнього роду із закінченнями **-ий (-ій), -а (-я), -е (-є)**: *найтяжчий, світовий, священний, безробітний, вороний, внутрішня, досвітня, безкрай, безкрая, безкрає, горішнє, довгоший, довгошия, довгошиє*;

прикметники чоловічого роду з нульовим закінченням: *Михайлів, воротарів, ювілярів, Андріїв, бабин, Маріїн, рад, певен, благословен*;

складні прикметники: *повнолітній, яскраво-зелений, історико-культурний, важкохворий; повнолиций, смуглолиций*.

4.1.1.3. Числівник:

відмінювання родових форм порядкових числівників, наприклад: *сороковий (сорокового, сороковому, сороковий / сорокового, сороковим, на сороковому / на сороковім), сорокова (сорокової, сороковій, сорокову, сороковою, на сороковій), сорокове (сорокового, сороковому, сорокове / сорокового, сороковим, на сороковому / на сороковім), сорокові (сорокових, сороковим, сорокові / сорокових, сороковими, на сорокових)*;

відмінювання складених порядкових числівників у поєднанні з іменником: *дві тисячі тринадцятий рік, для третьої групи, на сто третій поїзд, перед вісімдесят шостим днем народження, у сьомій авдиторії*;

відмінювання кількісних числівників: *чотирма, чотирнадцяти / чотирнадцятьох, сорока, чотирьомстам, на чотирьохстах; шістдесяти / шістдесятьох, шістдесяти / шістдесятьом, шістдесятьма / шістдесятьома, на шістдесяти / шістдесятьох; шестисот, шестистам, шістсот / шестисот, шістьмастами / шістьомастами, на шестистах*;

відмінювання власне кількісних та неозначено-кількісних числівників у поєднанні з іменниками: *два слова, двох слів, двома словами, у двох словах; для чотирнадцяти / чотирнадцятьох студентів, чотирнадцяти / чотирнадцятьом студентам, чотирнадцятьма / чотирнадцятьома студентами, на чотирнадцяти / чотирнадцятьох студентах; для багатьох справ, декільком пацієнтам, кількадесятьма / кількадесятьома кілограмами, у кількох словах*.

4.1.1.4. Займенник:

відмінювання особових займенників: *я (мене, мені, мною), ти (тебе, тобі, тобою), ми (нас, нам, нами), ви (вас, вам, вами); він (його, у нього, йому, ним, на*

ньому), вона (її, біля неї, їй, нею, на ній), воно (його, у нього, йому, ним, на ньому), вони (їх, для них, ним, ними, на них);

відмінювання присвійних займенників, наприклад: мій (мого, моєму, мій / мого, моїм, на моєму / на моїм), моя (моєї, моїй, мою, моєю, на моїй), моє (мого, моєму, мій / мого, моїм, на моєму / на моїм), мої (моїх, моїм, мої / моїх, моїми, на моїх); а також твій, твоя, твоє, твої; свій, своя, своє, свої; наш, наша, наше, наші; ваш, ваша, ваше, ваші; їхній, їхня, їхнє, їхні;

відмінювання зворотного займенника себе (собі, себе, собою, на собі);

відмінювання вказівних займенників, наприклад: той (того, тому, той / того, тим, на тому / на тім), та (тої, тій, ту, тою / тією, на тій), те (того, тому, той / того, тим, на тому / на тім), ті (тих, тим, ті / тих, тими, на тих); а також цей, ця, це, ці, такий, така, таке, такі, стільки, отакий, отой, оцей, сей, ся, се;

відмінювання питально-відносних займенників: хто (кого, кому, ким, на кому / на кім), що (чого, чому, чим, на чому / на чім), який (якого, якому, яким, на якому / на якім), чий (чийого, чиєму, чийм, на чийому / на чиєму / на чийм), котрий (котрого, котрому, котрим, на котрому / на котрім), скільки (скільки, скільком, скількома, на скількох);

відмінювання неозначених займенників, наприклад: хтось (когось, комусь, кимось, на комусь), хто-будь (кого-будь, кому-будь, ким-будь, на кому-будь), будь-хто (будь-кого, будь у кого, будь з ким), а також щось, що-небудь; якийсь, який-небудь, чийсь, чий-небудь, казна-скільки;

відмінювання заперечних займенників: ніхто (нікого, нікому, ніким / ні з ким, на нікому / на нікім / ні на кому / ні на кім), ніщо (нічого, нічому, нічим / ні з чим, на нічому / на нічім / ні на чому / ні на чім), ніякий (ніякого, ніякому, ніяким, на ніякому / на ніякім), нічий (нічийого, нічиєму, нічийм, на нічийому / на нічиєму / на нічийм), нікотрий (нікотрого, нікотрому, нікотрим, на нікотрому / на нікотрім), ніскільки (ніскільки, ніскільки, ніскільки, на ніскільки);

відмінювання означальних займенників, наприклад: весь (всього, всьому, всім, на всьому / на всім), вся (вся, всієї, всій, всю, на всій), все (всього, всьому, всім, на всьому / на всім), всі (всіх, всім, всіма, на всіх) та всякий (всякого, всякому, всякий / всякого, всяким, на всякому / на всякім), всяка (всякої, всякій, всяку, всякою, на всякій), всяке (всякого, всякому, всякий / всякого, всяким, на всякому / на всякім), всякі (всіх, всяким, всякі / всіх, всякими, на всіх), а також кожний (кожен), кожна, кожна, кожна, сам (самий), сама, саме, самі, інший, інша, інше, інші.

4.1.2. Уживання відмінкових форм іменних частин мови в однині та множині. Основні значення відмінків:

4.1.2.1. Називний відмінок:

суб'єкт активної дії: **Письменник** виступає на конференції. **Мати** накрила дитину теплою ковдрою;

суб'єкт процесу: **Вітер посилюється, імовірно, буде гроза... Годинникові стрілки** крутнулися у зворотному напрямку;

суб'єкт стану: **Присутні** захвилювалися;

вказівка на особу чи предмет, факти, події: **Це син мій улюблений! Це мій народ! Чи це не диво;**

носії характеристики особи – компонент складеного іменного присудка: **Яке то велике щастя – батькова хата;**

об'єкт зацікавлення: **Нас цікавить сучасна українська література;**

об'єкт порівняння: **Чи є в світі що світліше, як мамині очі... Чи є в світі що щиріше, ніж серденько мамі!**

4.1.2.2. Родовий відмінок:

4.1.2.2.1. Без прийменника:

належність: **Це батьки Миколи. Телефонував друг Олени. Коледж університету;**

ознака предмета: **Завтра день відпочинку. Стародавній центр міста;**

носії ознаки: **Свіжість ранку. Зелень трави;**

предикат із відтінком якісної характеристика суб'єкта: **Людина літнього віку. Хлопець міцної статури. Дівчина веселої вдачі;**

частина від цілого: **Випийте склянку води. Купи морозива;**

кількісно-іменні відношення: **Працює група студентів. Ми побачили табун коней;**

час і дата дії, події, явища: **Наступного тижня буде контрольна робота, день уточнимо. Я народився двадцятого березня;**

об'єкт дії під час заперечення: **Не зрозумів слова. Не побачив друзів;**

кількість та міра в поєднанні з кількісними числівниками: **В Україні живе близько сорока мільйонів осіб. Потрібно їсти багато фруктів;**

об'єкт бажання, очікування, вимоги тощо: **Студент попросив дозволу вийти. Нетерпляче виглядаємо батьків. Бажаю здоров'я.**

4.1.2.2.2. Із прийменниками:

з, із, зі, від: вихідний пункт руху – звідки?: **Прилетіти з Південної Америки. Поїзд вчасно відбуває зі станції. Я прийшов від лікаря;**

з, із, зі: відношення до певної галузі науки, мистецтва, техніки: **Це підручник з української мови. Виконайте вправи з граматики. Ми відвідуємо заняття з хореографії;**

з, із, зі: відношення до матеріалу, з якого виготовлено предмет: **Часто купую сік з ананасів. Ми зробили композицію із живих квітів;**

до: кінцевий пункт руху: **Як доїхати до районної податкової адміністрації? Побігти до воріт;**

до: об'єкт дії: **Беріться до проєкту;**

до, для: призначення предмета, мета дії: **Допис до газети. Шукаємо картридж до принтера. Підготували сюрприз для коханої;**

до: об'єкт порівняння: *Мій брат подібний до дідуся в молодості, як дві краплі води;*

біля, серед, недалеко від, справа (направо) від, зліва (наліво) від, навпроти, посеред: місце, близькість до чого-небудь: *Навпроти парку будують новий житловий комплекс. Справа від входу в музей стоїть група туристів;*

від: напрям руху від особи чи предмета: *Відійдіть від мене, будь ласка. Відійдіть від краю платформи на безпечну відстань;*

від, з: причина: *Почервоніти від холоду. Стрибати з радості;*

від: об'єкт порівняння: *Київський монумент «Батьківщина-мати» вищий від Статуї Свободи в Нью-Йорку;*

без: вказівка на відсутність чого-небудь, обмеження в чому-небудь: *Контрольна робота без помилок. Лікарі радять готувати їжу без солі.*

4.1.2.3. Давальний відмінок:

особа або предмет, для яких (на користь чи на шкоду) відбувається дія: *Гетьман урочисто вручив Богунові полковницький пірнач. Туристам заборонили відхилитися від визначеного маршруту. Діяльність людини, на жаль, часто завдає шкоди природі;*

суб'єкт певного стану: *Мені однаково не спиться, то почну працювати. Вікторові здалося, що друзі не зрозуміли його. Нам весело;*

адресат дії: *Завтра я напишу привітання підписникам мого каналу; особа, яка потребує чого-небудь: Тобі треба звернутися до психолога. Громадянам потрібна допомога;*

суб'єкт кількісної вікової ознаки: *Дідусеві вісімдесят років. Цьому собору вже понад п'ять століть.*

4.1.2.4. Знахідний відмінок:

4.1.2.4.1. Без прийменника:

прямий об'єкт дії: *Офіцер перевірів багаж;*

тривалість дії: *Інформаційний телемарафон тривав усю ніч;*

4.1.2.4.2. Із прийменниками:

в, у, на, за: кінцевий пункт руху: *Степан їде в університет. Ми піднялися на найвищу гору України. Авто заїхало за огорожу;*

в, у, за, через: час завершення дії, визначення дня тижня: *Я чекатиму тебе в суботу. Вивчити нові слова за місяць. Олена повернеться через тиждень;*

за: об'єкт порівняння: *Київський монумент «Батьківщина-мати» вищий за Статую Свободи в Нью-Йорку;*

через: шлях руху: *Їхати навпростець через поле;*

через: причина дії або бездіяльності: *Не виконали завдання через обмеження в часі;*

на, за: тривалість дії: *Студенти написали твір за годину. Олег отримав завдання на наступну середу;*
за, про: об'єктні відношення: *Молитися за мир. Боротися за свободу;*
на: об'єктні відношення: *Ми чекаємо на весну;*
на: причина дії: *Пісню повторили на замовлення слухачів);*
на: мета дії: *Прийшов на обстеження до лікаря;*
на: призначення предмета: *Взяти папку на документи. Купити шафу на книжки;*
на: об'єкт порівняння: *Син схожий на батька;*
на: стан чи ознака суб'єкта: *Бабуся захворіла на грип;*
під: кінцевий пункт руху: *Підійти під будинок;*
під: час події, переддень чого-небудь: *У ніч під Івана Купала за переказами можна побачити цвіт папороті;*
під: звуки, у супроводі яких відбувається дія: *Гімнастки виступають під музику. Під шум дощу добре засинати;*
по: мета дії: *Послати по лікаря. Піти по воду;*
по: міра вияву ознаки чи стану: *Вода в річці була нам по коліна;*
повз: рух щодо рухомого / нерухомого об'єкта: *Тренерська машина проїхала повз групу спортсменів, що бігли узбіччям. Іду в університет повз парк. Ходимо щоразу повз площу).*

4.1.2.5. Орудний відмінок:

4.1.2.5.1. Без прийменника:

реальна чи бажана характеристика особи зі словами **бути, стати:** *Він був сином мужика – і став володарем у царстві духа;*
 знаряддя і засіб дії: *Бджола жалить жалом, а людина – словом;*
 об'єкт стану: *Ми захоплюємося Збройними силами України;*
 шлях руху: *Експедиція змушена була покинути кораблі й пересуватися суходолом. Їхав, їхав козак містом, під копитом камінь тріснув.*

4.1.2.5.2. Із прийменниками:

з, із, зі: об'єкт спільної дії: *Учні вперше зустрілися із цією поетесою;*
з, із, зі: ознака предмета: *Гарячий вітер із пилюкою обпікав незахищені обличчя і руки;*
з, із, зі: ознака дії: *Автобус із натугою повільно їхав по гірській дорозі;*
над, під, перед, за, між: розташування об'єкта: *Над містом нависли важкі грозові хмари. Фото лежить між книжками;*
між: об'єктні відношення: *Між нами не може бути секретів.*

4.1.2.6. Місцевий відмінок:

у, в, на: місце перебування особи чи предмета: *Десь на дні мого серця заплела дивну казку любов;*
по: шлях руху: *Яблука розкотилися по долівці;*

у, в: час дії, стану: *Марія народилася у дві тисячі четвертому році, у травні. У грудні всі були втомленими;*

при: характеристика об'єкта: *Різноманітні навчальні курси працюють при закладах вищої освіти;*

у, в: ознака особи чи предмета: *Дівчина у вишиванці привернула увагу всіх присутніх. Через рік ми зустріли Андрія при доброму здоров'ї. Ми отримали офіційного листа у фірмовому конверті;*

о, об: на позначення часу: *Зустріч президентів відбудеться об одинадцятій годині за київським часом).*

4.1.2.7. Кличний відмінок:

адресат мовлення – потенційний суб'єкт дії: *Олесю Ігорівно, напишіть відповідь клієнтові;*

адресат мовлення – потенційний суб'єкт стану: *Шановні студенти, будь ласка, не хвилюйтеся, усі результати іспиту збережено;*

акцентований адресат мовлення – нейтралізований суб'єкт: *Зоре моя! Мій друже єдиний! І хто знає, що діється в нас... Дунаю, Дунаю, чому сумний течеш;*

адресат мовлення – адресат ідентифікації: *Благословенна будь же ти, хвилино, коли почула я дитячий крик!*

4.2. Синтаксис.

4.2.1. Просте речення:

4.2.1.1. Розповідне речення:

стверджувальне речення: *Так, я буду крізь сльози сміятись;*

заперечне речення: *Колегія не підтримала запропонованого проекту.*

4.2.1.2. Питальне речення:

питальне речення з питальним словом: *Чому являєшся мені у сні?;*

питальне речення з відтінком запрошення: *Чи не відвідати нам виставку сучасного малярства?*

4.2.1.3. Спонукальне речення:

для вираження розпорядження, прохання, поради, пропозиції, заклику, наказу: *Підпишіть, будь ласка, петицію.*

4.2.2. Просте ускладнене речення:

просте речення з однорідними членами: *Вітер дихнув на нас лісовою свіжістю, прохолодою;*

просте речення з однорідними членами і узагальнювальним словом: *Наближення зими у **всьому** серце чує: і в шелесті листя, і у вітрі, і в стежках;*

просте речення з дієприкметниковим зворотом: *Віталій, приголомшений неочікуваними і неприємними словами, довго стояв мовчки;*

просте речення з дієприслівниковим зворотом: *Вода в Дніпрі поволі піднімалася, заливаючи всю долину. Оточивши тренера щільним кільцем, молоді футболісти уважно слухали його поради;*

просте речення зі вставними словами: *Ніжність, наприклад, не можна описати математично;*

просте речення зі звертанням: *До тебе, Україно, струна моя перша озветься.*

4.2.3. Односкладне речення:

4.2.3.1. Односкладні речення з головним членом – дієсловом:

означено-особові речення: *Любимо людей щирих, поважаємо людей наполегливих;*

неозначено-особові речення: *Після вечері одразу лягають спати. Нам видали квитки для відвідування музею;*

безособові речення: *Нам стало страшно у темряві. Дуже хочеться відпочити.*

4.2.3.1. Односкладні речення з головним членом – іменником:

номінативні речення: *Музика. Сцена. Сльози солоні. Бетховен...*

4.2.4. Складне речення:

4.2.4.1. Складне сполучникове речення:

складносурядні речення з єднальними відношеннями між частинами (сполучники **і, й, та (=і)**): *У залі спалахнуло світло і впала дивна тиша;*

складносурядні речення з протиставними відношеннями між частинами (сполучники **а, але, проте, зате, однак**): *На дубі довго не розкриваються бруньки, **зате** довго восени дуб не ронить свого листя;*

складносурядні речення з приєднувальними відношеннями між частинами (сполучники **і, теж, та й**): *Батьки розпитали, порадилися, **та й** старостів послав Марко;*

складносурядні речення з розділовими відношеннями між частинами (сполучники **або, чи, або... або, чи... чи**): *Де-не-де біля дороги синіє полин **або** куциється пахучий чебрець;*

складнопідрядні речення з різними типами обставинних відношень (сполучники та сполучні слова): *У світі все було так, **як** сто, і тисячі, і мільйони років тому. **Щоб** рибу з'їсти, треба у воду лізти. Ми повинні виграти матч, **тому що** краще підготувалися до змагань. У полі ще лежав сніг, **хоч** весна брала своє;*

складнопідрядні речення зі з'ясувальними відношеннями: *Він не помітив, як минув ліс і вийшов у поле. Люблю, як співають українці. Щасливий, хто снімає милі;*

складнопідрядні речення з означальними відношеннями: *Українська мова є рідною для 50 млн людей, що проживають на всіх континентах; На Черкащині росте дуб, вік якого понад тисячу років.*

4.2.5. Складне безсполучникове речення:

складні безсполучникові відкритої структури: *Потім упали сніги, вдарила люта зима;*

складні безсполучникові закритої структури: *З праці радість, з безділля – смуток.*

4.3. Стилїстика.

4.3.1. Офіційне й неофіційне спілкування:

4.3.1.1. Стилї української мови:

розмовний;

офіційний;

науковий;

публіцистичний;

художній;

релігійний;

епістолярний.

4.3.2. Стилїстичні засоби фонетики (засоби милозвучності):

уживання прийменників **у, в** : *жив у місті, плавала в озері;*

уживання сполучників **і, й** : *час і місце, площа й об'єм;*

уживання прийменника **з** і його варіантів **зі, із**: *з оперним співаком, зі своїм другом, вийшов із кімнати;*

уживання **у – в** на початку слова: *уночі – вночі; увічливий – ввічливий.*

4.3.3. Стилїстичні засоби лексики:

антоніми (*туди – сюди, голосно – тихо, швидкий – повільний, увійти – вийти, вхід – вихід*);

синоніми (*дорогий, цінний, вартісний, коштовний*);

омоніми (*ніж ім. – ніж спол.; дорóга – дорогá; гіпербола – літературознавчий і математичний терміни*);

застарілі слова (архаїзми та історизми): *боярин, дитинець, клейноди;*

індивідуально-авторські неологізми (*злотоцінно, бруньчати, розперетричі, синьожовтеня*);

діалектизми (частково): *ватра, тайстра, колиба;*

професіоналізми (у межах обраного фаху): *контрольна, канікули, НМТ;*

канцеляризми (згідно з...; відповідно до...; у зв'язку з...);
 епітети, зокрема й метафоричні епітети (*важлива інформація, солодкі мрії, прохолодні відносини*);
 метафора (*час біжить, темрява спадає*);
 уособлення (*доля усміхнулася; прийшла осінь*);
 перифраз (*автор «Заповіту», місто Лева*);
 метонімія (*читати Шевченка, слухати Шопена*);
 синекдоха (*завжди мати копійку при собі*);
 гіпербола (*повторювати тисячу разів*);
 евфемізми (*казати неправду – брехати, відійти у вічність – померти*);
 скорочення і аббревіатури (*км – кілометр, пл. – площа, ООН – Організація об'єднаних націй, ЄС – Європейський союз*);
 зменшувально-пестливі форми (*яблуко – яблучко; сніг – сніжок; хвилинка – хвилинка*);
 згрубілі форми (*собака – собацюра, страшний – страшенний*);
 складні і складноскорочені слова (*суспільно-політичний; парламентсько-президентський; високорозвинений; лікар-педіатр; політкоректний*);
 звуконаслідування (*ку-ку, няв, хрум-хрум, хух тощо*);
 нейтральна і стилістично забарвлена лексика (*говорити – просторікувати*).

4.3.4. Стилістичні засоби синтаксису:

звертання: *Пані і панове! Шановний пане голово! Дорогий друже*; еліпсис: *Я вже прочитав цю книжку, і Віктор також. Я люблю яблука, а Максим – груші*;
 повтор: *Куди-куди, а в Чернівці я обов'язково повернуся*;
 порівняння: *швидше, ніж я; швидше за мене; швидше від мене; високий, як тополя; задзвеніла, мов натягнута струна*;
 уточнення: *Я, Марія Григоренко, студентка першого курсу, доручаю Оксані Костів отримати належну мені стипендію за травень. Микола Лисенко, відомий український композитор, написав музику до гімну «Молитва за Україну»*;
 елементи структурування тексту (вставні слова): *по-перше, по-друге, по-третьє, отже, наприклад, зокрема* та ін.;
 риторичні запитання: *Як Ви вважаєте? Народжуємося вільними, чи не так?.. Хто ж може допомогти нам?*

4.3.5. Використання елементів риторики в композиції тексту.

4.3.6. Уміння створити текст певного стилю за планом.

4.3.7. Уміння трансформувати текст з одного стилю в інший, зокрема науковий у науково-популярний, офіційний у публіцистичний тощо.

4.3.8. Уміння утворювати вторинні тексти, зокрема реферати, повідомлення, довідково-інформаційні тексти.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Learn Ukrainian – Test yourself : навчальний посібник з української мови як іноземної (рівні А2 – В1) / Антонів О. та ін. Київ : Фірма «ІНКОС», 2022. 90 с.
2. Антонів Олександра, Мацюк Зоряна. Соціалізація іноземців засобами української мови. *Мова і суспільство* : збірник наукових праць. Вип. 9. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2018. С. 14–20.
3. Антонів Олександра, Паучок Любов. Українська мова для іноземців. Модульний курс : навчальний посібник. Київ : ІНКОС, 2012. 268 с.
4. Антонів Олександра, Смерека Анна. Телефонна розмова як навчальний матеріал для вивчення діалогічного мовлення в іншомовній аудиторії. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Вип. 8. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2013. С. 246–254.
5. Антонів Олександра. «Жили були...», або казка в навчанні української мови як іноземної. *Teka Komisji Polsko-Ukraińskich związków kulturowych*. Vol.VI. Lublin, 2012. P. 7–12.
6. Антонів Олександра. Komponent kulturowy w testach z języka ukraińskiego jak oobsego. *Język jak oobcy: problemy certyfikacji według standardów europejskich. Materiały z Międzynarodowej Konferencji Naukowej*. Lwów, 23–24 kwietnia 2009 roku / Pod red. J. Tambor, A. Krawczuk, O. Antoniów. Lwów : Ukraińska Akademia Drukarstwa, 2010. P. 57–66.
7. Антонів Олександра. Вивчай українську. Відчувай Україну! *Теорія і практика викладання української мови як іноземної* Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2017. Вип. 13. С. 257–258.
8. Антонів Олександра. Граматичний матеріал у дистанційному курсі української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2010. Вип. 5. С. 128–136.
9. Антонів Олександра. Дистанційне вивчення мови: проблеми та методи. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. Вип. 2. С. 48–54.
10. Антонів Олександра. Дистанційне вивчення української мови як іноземної (тестовий контроль лексичної компетенції). *Teka Komisji Polsko-Ukraińskich związków kulturowych*. Т. III. Lublin, 2008. P. 73–82.
11. Антонів Олександра. Дистанційний культурологічний курс «Українське мистецтво» як об'єкт вивчення української мови в іншомовній аудиторії. *Матеріали III Міжнародного конгресу «Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті : сучасний вимір, проєкція в майбутнє»* (22–25 червня 2010 року). Львів, 2010. С. 356–362.

12. Антонів Олександра. Метод проєктів як один із способів активізації вивчення української мови в іншомовній аудиторії. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2011. Вип. 6. С. 272–276.

13. Антонів Олександра. Мовнокраїнознавчий словник власних назв української мови як різновид навчальної лексикографії. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки* : зб. наук. праць. Харків, 2009. Вип. 14. С. 20–26.

14. Антонів Олександра. На перехресті мови і культури: урок української мови як іноземної. *Українська мова у світі* : зб. матеріалів II Міжнародної наук.-практ. конференції (9 листопада 2012 року). Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2012. С. 17–21.

15. Антонів Олександра. Навчальний лінгвокраїнознавчий словник як об'єкт вивчення української мови в іншомовній аудиторії. *VI Оломоуцький симпозіум українців Середньої і Східної Європи (23–25 серпня 2012 року)*. Матеріали симпозіуму. Оломоуц, 2012.

16. Антонів Олександра. Нові підручники з української мови як іноземної : данина традиції чи пошук нових ідей. *Мова. Культура. Взаєморозуміння* : зб. наук. праць. Вип. 2. Дрогобич : ДДПУ ім. І. Франка, 2013. С. 263–269.

17. Антонів Олександра. Тематична організація лексики в курсі української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної* : матеріали Міжнародного науково-практичного семінару. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. С. 91–94.

18. Безпояско О. К., Городенська К. Г., Русанівський В. М. Граматика української мови. Морфологія : підручник. Київ : Либідь, 1993. 334 с.

19. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис : підручник / голов. ред. М. С. Тимошик. Київ : Либідь, 1993. 365 с.

20. Вихованець І. Р. Частина мови в семантико-граматичному аспекті : монографія / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ : Наукова думка, 1988. 255 с.

21. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови / за ред. І. Р. Вихованця. Київ : Пульсари, 2004. 398 с.

22. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія / Вихованець І. Р. та ін.; за ред. К. Г. Городенської. Київ : ВД Дмитра Бураго, 2017. 749 с.

23. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання : д-р пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.

24. Зайченко Н. Ф., Шевченко М. В. Деякі аспекти лінгводидактичної інтерпретації українських неозначених займенникових іменників для іншомовної аудиторії. *Студії з україністики. Скарби культури – безсмертя нації*. Київ, 2007. Вип. 7. С. 316–325.

25. Кириченко Ю. Граматичний мінімум у курсі української мови як іноземної. *Поєднання інноваційних і традиційних технологій навчання української та іноземних мов як чинник забезпечення дієвості знань*. Харків : РВВ ХТЕІ КНТЕУ, 2016. С. 46–50.

26. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Зошит 1. Географічні назви / уклад. : О. В. Кровицька, З. О. Мацюк, Н. І. Станкевич. Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2005. 90 с.

27. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Зошит 2. Назви релігійних свят / уклад. : Л. Антонів. Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2006. 67 с.

28. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Зошит 3. Назви державних свят і пам'ятних дат / уклад. : Д. Добрусинець. Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2006. 72 с.

29. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Зошит 4. Астрономічні назви / уклад. : І. Процик, Г. Тимошик. Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2006. 140 с.

30. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Зошит 5. Імена людей / уклад. : В. Кужелюк, Д. Якимович-Чапран. Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2010. 94 с.

31. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Зошит 6. Назви пам'ятних місць / уклад. : З. Василько. Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2010. 110 с.

32. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Зошит 7. Назви храмів / уклад. : І. Кметь; ред. Л. Антонів. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 48 с.

33. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Зошит 8. Назви замків і фортець / уклад. : А. Чучвара; ред. Л. Антонів, Н. Станкевич. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2016. 59 с.

34. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Назви вищих навчальних закладів. Зошит 9 / уклад. : Л. Дуда; ред. Л. Антонів. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2016. 52 с.

35. Лінгвокраїнознавчий словник власних назв української мови. Назви сучасних політичних партій. Зошит 11 / уклад. : Н. Хібеба. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2016. 52 с.

36. Мазурик Данута. Державний стандарт з української мови як іноземної (від теорії до практики). *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2010. Вип. 5. С. 10–14.

37. Мазурик Данута. Державний стандарт з української мови як іноземної в термінах. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2016. Вип. 12. С. 121–125.
38. Мазурик Данута. Про Концепцію мовної освіти іноземців у вищих навчальних закладах України. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2014. Вип. 10. С. 3–7.
39. Мазурик Данута. Способи визначення рівня володіння українською мовою як іноземною. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. Вип. 38. Ч. II. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. С. 111–115.
40. Мазурик Данута. Українська мова для іноземців. Крок за кроком (зі змінами і доповненнями) : підручник. [Харків : Фоліо, 2023. 288 с.](#)
41. Мазурик Данута. Українська мова для іноземців. Крок за кроком : підручник. Харків : Фоліо, 2017. 288 с.
42. Мазурик Данута. Використання ілюстративних дескрипторів Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (РРЕ) в курсі УМІ. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2007. Вип. 2. С. 66–71.
43. Мазурик Данута. Державний іспит з української мови як іноземної: вимоги та результати. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. Вип. 11. С. 65–70.
44. Мазурик Данута. Державний стандарт з української мови для іноземців як засіб уніфікації навчальних вимог і результатів *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. Вип. 46. Ч. I. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2009. С. 224–228.
45. Мацюк Зоряна, Кочан Ірина, Туркевич Оксана. Основи методики викладання української мови як іноземної : навчальний посібник. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. 152 с.
46. Мацюк Зоряна. «І чужому навчайтесь...» (на матеріалі підручника Д. Мазурик «Українська мова для іноземців. Крок за кроком»). *Вісник Львівського університету. Серія філологічна. Хорватистика* : зб. наук. праць. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. Вип. 69. С. 341–354.
47. Мацюк Зоряна. Граматичний матеріал у програмах та підручниках з української мови як іноземної. *Wroclawska ukrainistyka. Lingua. Litterae. Sermo*. Wrocław, 2022. P. 181–192.
48. Мацюк Зоряна. [Лінгводидактичні особливості вивчення займенників у курсі української мови як іноземної. Теорія і практика викладання української мови як іноземної](#) : зб. наук. праць. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2022. Вип. 16. С. 109–127.

49. Мацюк Зоряна. Лінгводидактичні особливості вивчення числівників у курсі української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної* : зб. наук. праць. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. Вип. 14. С. 158–166.
50. Мацюк Зоряна. Типи граматик та їхній зв'язок з методикою викладання української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної* : зб. наук. праць. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. Вип. 13. С. 146–154.
51. Мій Львів : навчальний посібник з укр. мови як іноземної (рівень В2) / Антонів О. та ін.; за заг. ред. О. Антонів, О. Туркевич. Львів : Дон Боско, 2013. 80 с.
52. Місто Лева : навчальний посібник з української мови для чужоземних студентів / Галина Бойко та ін.; за ред. І. Карого. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2013. 100 с.
53. Наука і техніка в сучасному світі : збірник науково-популярних текстів та навчальних завдань для студентів-іноземців технічних вишів / Галина Бойко та ін.; за ред. І. Карого. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. 180 с.
54. Про забезпечення функціонування української мови як державної : Закон України від 25 квітня 2019 року № 2704-VIII (зі змінами) / Верховна Рада України. URL : <https://urlc.net/IbkW> (дата звернення: 01.04.2022).
55. Синчак Олена. Дискурс-аналіз як методологічне підґрунтя для розробки підручника з української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Львів, 2014. Вип. 10. С. 203–210.
56. Синчак Олена. Яблуко. Я буду любити українську культуру : підручник з української мови як іноземної (вищий рівень). Львів : Вид-во УКУ, 2015. 360 с.
57. Синчак Олена. Яблуко. Я буду любити українську культуру : додаток «Комунікативні ігри та розваги» до підручника з української мови як іноземної (вищий рівень). Львів : Вид-во УКУ, 2015. 57 с.
58. Синчак Олена. Яблуко. Я буду любити українську культуру: робочий зошит до підручника. Львів : Вид-во УКУ, 2015. 143 с.
59. Стандартизовані вимоги до рівнів володіння українською мовою як іноземною А1 – С2 – URL : <https://urlc.net/KlQI> (дата звернення: 01.11.2023).
60. Станкевич Ніна. Види коментарів до читання художніх текстів у навчанні української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної* : зб. наук. праць. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. Вип. 14. С. 128–139.
61. Станкевич Ніна. Методичні аспекти категорії ситуативності й тематичності у навчанні української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної* : зб. наук. праць. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. Вип. 13. С. 95–108.

62. Туркевич Оксана, Адаменко Світлана. «Заговори, щоб я тебе побачив»: комунікативний та діяльнісний підходи до навчання говоріння українською мовою як іноземною. *Dialog der Sprachen – Dialog der Kulturen Die Ukraine aus globaler Sicht*. Munich : Georg Olms Verlag AG, 2021. P. 209–222. URL : <https://urlc.net/KlQt> (дата звернення: 01.11.2023).

63. Туркевич Оксана. Парадигма терміна «текст» у методиці викладання української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. Вип. 14. С. 140–148. URL : <https://urlc.net/Ibjy> (дата звернення: 15.10.2022).

64. Туркевич Оксана. Процеси засвоєння і вивчення другої та іноземної мови: унормування і гармонізація основних термінів (*Processes of Acquisition a Second Language and Learning a Foreign Language : Terminology Standardisation and Harmonization*). *Psycholinguistics*. Переяслав-Хмельницький, 2019. Вип. 25 (2). С. 307–322. URL : <https://urlc.net/IbjO> (дата звернення: 17.05.2023).

65. Туркевич Оксана. Становлення терміносистеми методики викладання української мови як іноземної : монографія. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. 220 с.

66. Туркевич Оксана. Терміни знання, уміння, навички: від унормування до гармонізації в сучасній українській лінгводидактиці. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія*. Київ, 2018. Том 21 (№ 2). С. 119–127. URL : <https://urlc.net/Ibk2> (дата звернення: 25.09.2022).

67. Туркевич Оксана. Українська мова як іноземна: етапи становлення методичної терміносистеми. *Dialog der Sprachen – Dialog der Kulturen. Die Ukraine aus globaler Sicht: II Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik*. München – Berlin – Washington D. C. : Verlag Otto Sagner, 2012. P. 398–404.

68. Туркевич Оксана. Українська мова як успадкована: досягнення і потреби. *Dialog der Sprachen – Dialog der Kulturen. Die Ukraine aus globaler Sicht: IX Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik*. München, 2019. P. 192–204. URL : <https://urlc.net/KlQM> (дата звернення: 20.07.2023).

69. Туркевич Оксана. Українська як іноземна для німецькомовних студентів: здобутки і перспективи в умовах XXI століття. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Філологічні науки*. 2021. № 2 (22). С. 219–228. URL : <https://urlc.net/IbIP> (дата звернення: 10.06.2022).

70. Українська мова як іноземна. Стандартизовані вимоги. Рівні володіння українською мовою як іноземною А1 – С2. Зразки сертифікаційних завдань : посібник / уклад. : Д. Мазурик та ін. Київ : Фірма «ІНКОС», 2020. 186 с.

71. Фарина Наталія. Синтаксис у викладанні української мови як іноземної : до проблеми наповнення курсу. *Теорія і практика викладання*

української мови як іноземної : зб. наук. праць. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. Вип. 17. С. 145–152.

72. Швець Г. Д. Теорія і практика навчання української мови іноземних студентів гуманітарних спеціальностей : монографія. Київ, 2019. 529 с.

73. Шевченко М. Категорія числа іменника в системі навчання української мови як іноземної. *Мультикультуралізм и многоезичие*. Сборник с доклади от Тринадесетите международни славистични четения. Т. 1. Лингвистика. Велико Търново, 2017. С. 555–563.

74. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume, Council of Europe Publishing, Strasbourg, 2020. URL: www.coe.int/lang-cefr. – <https://rm.coe.int/common-european-framework-of-reference-for-languages-learning-teaching/16809ea0d4>.
